

Loyolai Szent Ignác
Lelki gyakorlatok
(Magyar fordítás 1663-ból)

Pázmány Irodalmi Műhely
Lelkiségtörténeti források

Az MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség
Kutatócsoport sorozata

Sorozatszerkesztő
Szelestei N. László

A sorozatban megjelent:

1. Szent Bernát világosvölgyi apátúrnak
Az jó életnek módjáról való könyve
2. Loyolai Szent Ignác, Lelkigyakorlatok
(Magyar fordítás 1663-ból)

Loyolai Szent Ignác
Lelkigyakorlatok
(Magyar fordítás 1663-ból)

Sajtó alá rendezte
és a bevezetőt írta
Nagy Anna

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar
Piliscsaba, 2013

Készült
a Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karának
Magyar Irodalomtudományi Tanszékén
és az MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoportban

Megjelent a TÁMOP–4.2.2/B–10/1–2010–0014 támogatásával
(Tehetségtámogatás a Pázmány Péter Katolikus Egyetem
kilenc tudományágában)

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Szerkesztette
Bogár Judit

Az átírást ellenőrizte
Déri Eszter

A borítón:
a kézirat 1. lapja

ISBN 978-963-308-126-6
ISSN 2064-0250

© A kötet szerkesztője és sajtó alá rendezője, 2013
© Pázmány Péter Katolikus Egyetem
© MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport

Felelős kiadó: Szuromi Szabolcs rektor

Tördelés: Finta Gábor

|| *Tartalom*

Bevezetés.....	7
Lelkigyakorlatok	17
Személynévmutató	103

Bevezetés

A *Lelkigyakorlatok könyve*, Loyolai Szent Ignácnak (1491–1556), a jezsuita rend alapítójának műve spanyol nyelven keletkezett 1521 és 1534 között, amikor Ignác a tökéletesség útját és hivatásának értelmét kereste. A mű 1548-ban pápai jóváhagyással *Exercitia spiritualia* címmel latin nyelven jelent meg Andreas Frusius fordításában. Ezt a szöveghagyományozódásban „versio vulgatá”-nak nevezett változatot gyakran kiadták,¹ ebből készült a kötetünkben közölt magyar fordítás. A mű máig a szentség útjára terelgeti azokat, akik harminc napon át lelkigyakorlatozóként vagy lelki vezetőként használják. Az ignáci lelkigyakorlatokat folytató személy e kézikönyvvel elmékedéseihez, aszketikus és misztikus gyakorlataihoz kap útmutatást. A gyakorló értelme, akarata és érzelme – elmélyült egyéni gyakorlatok hatására és a lelkigyakorlatot vezető tanácsaival támogatva – együtt jut az igazság felismerésére és arra az elhatározásra, hogy Krisztus-követéssel törekszik a tökéletességre.

Az *Exercitia spiritualia* harmincnapos, Szent Ignácól származó formáját „nagylelkigyakorlat”-ként szokás emlegetni. A jezsuitáknál a novíciusoknak és a tanulmányaikat befejezőknek (több mint egy évtizeddel később) a harmadik próbaév alatt is el kellett végezniük. Fellapozása a lelkigyakorlatokat elvégző számára további életében is fontos fogódzót jelent. Eredeti formájában a mű egy a lelki vezető számára készült „forgatókönyv”, s ettől kezdetben a hozzá készített kommentárok sem tértek el.² Az *Exercitia spiritualia* különböző feldolgozások és a belőle készült

¹ IGNATIUS de Loyola, *Exercitia Spiritualia*, ex Hispanico trad. Andreas FRUSIUS, Romae, Antonius Bladus, 1548. – Magyarországi első, metszetekkel ellátott kiadása: *Exercitia spiritualia Sancti Patris IGNATII Loyolae Societatis Jesu Fundatoris, recusa Tyrnaviae*, 1679 (RMK I. 1451). – Kritikai kiadása: *Exercitia spiritualia S. IGNATII de Loyola et eorum Directoria*, Nova editio, I: Sancti IGNATII de Loyola *Exercitia spiritualia*, ed. Iosephus CALVERAS, Candidus de DALMASES, Roma, 1969 (Monumenta Historica Societatis Iesu, 100).

² Vö. Claudius AQUAVIVA, *Directorium exercitiorum spiritualium*, Romae, 1591¹. – 1721-ben a nagyszombati nyomdában az *Exercitia spiritualiával* együtt, de külön cím-

összeállítások révén vált az elmélkedési irodalom alakulásának egyik meghatározó művévé.³

Szent Ignác saját életéből levont tanulságként figyelmeztet a világ haszontalanságaira, közben olyan „gyakorlatok” elvégzését kéri, amelyeknek eredményeként a gyakorló alkalmassá válik arra, hogy a kegyelem révén önmagát megismerje, rossz hajlamaitól megszabaduljon, és életét az üdvözülés reményében Isten kívánalma szerint rendezze. S miként ezt a *Lelkigyakorlatok* „kezdeti” leírja, Istent dicsérni, becsülni és szolgálni kell. Nem elegendő, hogy a krisztusi ember a világ teremtményeit pusztá eszköznek tekintsi, magát is az isteni akarat eszközének kell éreznie. A jezsuiták emellett kötelezik el magukat.

A kötetben közölt fordítás⁴ az első lapon olvasható bejegyzés szerint a trencsényi jezsuita noviciátusban készült („Exercitia S. P. N. Vngarice uersa Trinchinij 1663”), az ugyanott található tulajdonbejegyzés („Nouitiatus Trinchinensis Societatis Jesu 1663”) azt tanúsítja, hogy a noviciá-

lappal megjelentetett direktórium: *Directorium in Exercitia spiritualia* S. P. N. IGNATII, Tyrnaviae, 1721.

³ Vö. TÜSKÉS Gábor, *A XVII. századi elbeszélő egyházi irodalom európai kapcsolatai (Nádasi János)*, Bp., Universitas, 1997 (Historia Litteraria, 3), 30–53. – Néhány, kéziratunk keletkezési idejéhez közeli időben Magyarországon megjelent mű: Nicolaus ELFFEN, *Scintilla cordis ex libello Exercitiorum spiritualium*, Coloniae, 1672¹, magyar fordítása: Nicolaus ELFFEN, *Nagy tűz kis szikrája, Loyola szent Ignátz exercitiuma, az az: A keresztyén léleknek istenes dolgokban maga gyakorlása*, [ford. KECSKEMÉTI János], Bécsben, [1677¹?] (RMK I. 1575). Negyed évszázaddal későbbi, az év minden napjára belőle választott rövid idézet, hozzáfűzött elmélkedéssel: Gabriel HEVENESI, *Scintillae Ignatianae, sive Sancti Ignatii de Loyola [...] apophtegmata sacra*, Viennae, 1705¹ (RMK II. 4496). Hevenesi műve egész Európában elterjedt, több nyelvre lefordították. A 18. században Elffen munkáját harmincegy napra osztva gyakran kiadták. Például: Nicolaus ELFFEN, *Meditationes sic distributae, ut licet octiduanis S. Ignatii exercitiis obeundis sint adaptatae, pro singulis tamen etiam mensis diebus servire possint*, Claudiopoli, 1744; *Mensis theologiae asceticae sive piae meditationes, in singulos mensis dies, excerptae majori parte ex ascési octiduanana R. P. Nicolai ELFFEN e Societate Jesu, Cassoviae*, 1741.

⁴ Ismertetése: NAGY Anna, *Úton a jezsuita lelkiség magyarországi meghonosodása felé: Loyolai Szent Ignác lelkigyakorlatainak első magyar fordítása, Trencsén, 1663 = Summa: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére*, szerk. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKÉ BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7), 230–232.

tus számára szánták. Trencsénben 1655 óta működött noviciátus, Lippay György esztergomi érsek támogatásával.⁵

A fordítás készítőjét olyan jezsuita szerzetesben kell keresnünk, aki 1663-ban a trencsényi rendházban lehetett. A *Regula* és a *Rendalkotmány*⁶ a novíciusmester lelki olvasmányokban és nyelvekben való jártasságát feltételezi. A trencsényi novíciusházban a honi nyelv fontossága nemcsak azért kerülhetett előtérbe, mert az anyanyelv alaposabb megértést biztosíthatott azoknak, akik később anyanyelvi prédikálási feladatra is számíthattak, hanem a magyarországi jezsuiták azon törekvése is ösztönző lehetett, amellyel az osztrák provinciából kiválva önálló magyarországi provinciát szerettek volna létrehozni. Egy magyarországi provinciában pedig a magyar felértékelődött volna, a honi nyelv lett volna mérvadó. A magyar fordítás és a jezsuiták ekkori küzdelmei az osztrák provinciából való kiválásért nem véletlen időbeli egybeesés lehet. Lukács László 1989-ben alaposan elemezte az önállósodási törekvéseket, és közölte a vonatkozó forrásokat.⁷

A trencsényi jezsuita kollégium és noviciátus vezetője (rector et magister novitiorum) 1663-ban (1659 szeptemberétől) Vid László volt,⁸ aki 1680-ban a rendtartomány provinciálisa lett. Az ifjakkal való odaadó foglalkozásáról 1738-ban szép szavakkal emlékezik meg Kazy Ferenc.⁹ Műveltsége, jámborsága és novíciusmesteri feladatköre miatt egyaránt lehet ő is a keresett fordító. Jóllehet sem Kazy egyetemtörténete, sem a Vid halálakor készített nekrológ¹⁰ nem említi fordítói tevékenységét, a

⁵ Vö. PETRUCH Antal, *A trencsényi jezsuita noviciátus anyakönyve, 1655–1772*, Jezsuita történeti évkönyv, 1942, 266–477, a bevezetés: 266–272. (Klny. is.)

⁶ IGNATIUS de Loyola, *Regulae Societatis Iesu*, Romae, 1558¹; IGNATIUS de Loyola, *Constitutiones Societatis Iesu*, Romae, 1558¹. Mindkettőnek nagyon sok kiadása létezik.

⁷ LUKÁCS László, *A független magyar jezsuita rendtartomány kérdése és az osztrák abszolutizmus (1649–1773)*, Szeged, 1989 (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez, 25).

⁸ Carlos SOMMERVOGEL, *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus*, VIII, Bruxelles–Paris, 1898, 645. – Vid esetleges szerzőségére Molnár Antal hívta fel figyelmemet, akinek ezúton mondok köszönetet.

⁹ Franciscus KAZY, *Historia Universitatis Tyrnaviensis Societatis Jesu [...] ad annum [...] 1735*, Tyrnaviae, 1738, 292–294.

¹⁰ Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár, Quart. Lat. 1115/2, f. 112.

Paintner Mihály feljegyzésein alapuló bibliográfiákban¹¹ szereplő latin összefoglaló cím (*Aliquot opuscula ascetica de religiosae vitae perfectione*) magában foglalhat magyar nyelvű fordítást is.

Lanczmar Márton az 1663-dik évre küldték Trencsénbe, ahol egyéb funkciói mellett az újoncok nevelésében is részt kellett vennie (*socius magistri novitiorum*). Ha az 1663-as évet meghatározónak tekintjük a fordító személyét illetően, a kijelölt feladat, a helyszín és írói képességek alapján Lanczmar Márton mellett is szólnak érvek. A török támadások, Érsekújvár eleste miatt ezen év őszén Nagyszombatból és Trencsénből menekítették a tanuló ifjúságot, a trencsényi novíciusokat Bécsbe, ahol az osztrák területek ifjaival együtt találjuk felsorolásukat az éves jelentésekben.¹² 1663 év végén nem vettek fel novíciust, de a következő két évben Bécsben „trencsényi novíciusokként” vették fel a magyarországi ifjakat.¹³ Lanczmar Márton 1662-ben töltötte le harmadik próbaévet, tehát akkor ismételen elvégezte a nagylelkigyakorlatot. Bár ő is csak néhány rövid írást tett közzé, trencsényi társai még ezzel sem dicsekedhetnek. Ha hitelt adunk annak a jelzésnek, amely a kézirat trencsényi fordítását tanúsítja, akkor csak néhány magyar anyanyelvű rendtársa jöhet szóba.

Természetesen megalapozatlan lenne annak lehetőségét kizárni, hogy a művet más rendtag fordította. Kéziratunk másolat volta nem zárja ki már meglévő fordítás felhasználását. Fordítóként szóba jöhetnek még a Szent Ignáccal és művével foglalkozó magyar jezsuiták, a Lanczmarnál

¹¹ Johann Nep. STOGER, *Scriptores Provinciae Austriae Societatis Jesu*, Viennae–Ratisbonae, 1856, 377; SOMMERVOGEL, *i. m.*, 645.

¹² 1663-ban a noviciátusban tizenöt elsőéves és kilenc másodéves skolasztikus készült hivatására. Az 1664-ről szóló jelentésben a volt elsőéveseket a bécsi noviciusházban látjuk viszont. A trencsényi bejegyzések helyén az alábbi tájékoztatás olvasható: „Ob motus turcicos nulli hic magistri sunt; et novitii quoque omnes translati sint ad Domum procationis viennensem.” A novíciusok Bécsből 1666-ban tértek vissza Trencsénbe, felsorolásuk az 1667. évre már Trencsénben szerepel. – Ladislaus LUKÁCS, *Catalogi personarum et officiorum Provinciae Austriae S. J.*, II, Romae, Institutum Historicum S. J., 1982, 745, 790, 798, 833, 843; III, Romae, 1990, 24–25, 35–36, 70–71.

¹³ Jellemző és analóg példa, hogy Ebeczky Sándornak az Óbudáról (Vetus Buda) a törökök elől elmenekült klarissza apácák számára 1612-ben készült Szent Bernátfordítására Pozsonyban ezt a tulajdonosbejegyzést írta: „Sororum Conuentus de ueteri Buda”. (Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár, Duod. Hung. 7, f. 1.)

három évtizeddel fiatalabb Kecskeméti János (1633–1713) vagy Nádasi János (1614–1679). Kecskeméti 1677-ben jelentette meg Nicolaus Elffen *Scintilla cordis*ának magyar fordítását. Elffen művében Szent Ignác *Exercitia spiritualiá*jának szemlélődésre hívó pontjaiból elmékedések lettek, olvasmányos összefüggő szöveg nyolc napra rendezve, már nem a lelki-gyakorlat vezetője, hanem az azt olvasó lelki-gyakorlatozó számára.¹⁴ Kecskeméti fordítása és kéziratunk a latin terminológia magyarításában eltér egymástól, ezért nagy valószínűséggel kizárhatjuk, hogy Kecskeméti lett volna a *Lelkigyakorlatok* 1663-as magyarra fordítója. Nádasi János Rómában az 1660-as évek közepén *Hebdomada SS. Ignatii et Xaverii* címmel kilenc napos áhítatgyakorlatot jelentetett meg, de már 1643-ban Pozsonyban is foglalkozott Szent Ignác személyével.¹⁵ 1668-ban a nagyszombati Mária Látogatása Társulat kézikönyvében latinul olvashatjuk Szent Ignác (és Xavéri Szent Ferenc) officiumát,¹⁶ 1669-ben pedig magyarul jelentek meg e szentektől és róluk szóló imádságok.¹⁷

Az említett kiadványok azt is tükrözik, hogy a 17. század közepe a jezsuiták folyamatos térnyerésének ideje Magyarországon. Mindezt két százados jubileummal tette a rend emlékezetessé. 1640-ben a rendalapítás, 1661-ben a magyarországi megtelepedés százéves évfordulóját ünnepelték. Az ekkor megjelent kötetek közül kiemelkednek a Szent Ignác életét száz metszettel és a metszetek hátoldalán magyar kísérőszöveggel bemutató, negyed- és nyolcadrés méretben is kinyomtatott kötetek.¹⁸ A

¹⁴ Elffen művének kiadását és magyar fordítását lásd a 3. jegyzetben. Vö. GÁBOR Csilla, *Misztika, struktúra, szöveghasználat – egy 17. századi Szent Ignác-kommentár példája = Misztika a 16–18. századi Magyarországon*, szerk. BOGÁR Judit, Piliscsaba, PPKE BTK (sajtó alatt). A kézirat rendelkezésemre bocsátását ezúton köszönöm meg.

¹⁵ NÁDASI János, *Jesu et Mariae cliens et clientum suorum patronus S. Ignatius de Loyola S. J. fundator*, Posonii, 1643 (RMNy 2021). – Nádasi műveiről: TÜSKÉS, *i. m.*, 145–146, 376, 398–399.

¹⁶ *Manuale Sodalitatis Beatae Virginis Visitantis in Collegio Societatis Jesu Tyrnaviae* [...], Tyrnaviae, 1668 (RMNy 3473).

¹⁷ *Két egő lampas: Szent Loyola Ignatz [...] es Szent Xaverius Ferencz [...] tisztességére deákbul magyarra fordítottatott áitatosságok es imádságok [...]*, Nagyszombat, 1669 (RMNy 3585).

¹⁸ *Szent Ignacz a' Iesus kiseded társasága fondáloiának elete*, Nagyszombat, 1655, 4r, 81 t. (RMNy 2598). – [*Szent Ignacz a' Iesus kiseded társasága fondáloiának elete*, Nagyszombat, 1655], 8r, 100 t. (RMNy 2599).

negyedrért formátumú kiadást Wesselényi Ferenc nádornak ajánlotta a „Nagyszombati Collegium”. A fordító személyét nem ismerjük. E vonulatba illeszthetjük bele a kor egyik jeles magyarországi jezsuitájának, a pozsonyi német Trinckel Zakariás Ignácnak (1602–1665) a tevékenységét is. Trinckel 1647–1654 között Bécsben vezető funkciókat töltött be, 1652–1654 között az osztrák rendtartomány provinciálisa volt. Többször feladatkörébe tartozott a jezsuita növendékek nevelése. 1659-ben a jezsuita generálishoz írott tanulmány méretű levelében kiállt az önálló magyar provincia létrehozása mellett, s ezt a magyarországi jezsuiták többsége helyeselte. Főbb érvei: az osztrák provincia nagy kiterjedése, a magyarországi rendtagok megnövekedett száma és az eltérő nyelvi és műveltségi viszonyok. A rendtartományi gyűléseken folyamatosan napirenden tartották a szétválasztás kérdését.¹⁹ Amikor Trinckel Judenburgba ment a provincia terciáriusainak irányítására (1655–1657), Szent Ignác halálának századik évfordulóján terjedelmes kötetben jelentette meg a *Lelkigyakorlatok* kifejtését.²⁰ 1658–1665 között Nagyszombatban, majd Pozsonyban tevékenykedett. Az önálló magyar jezsuita rendtartomány létrehozásának híveként, mintegy a magyarországi jezsuiták vezéralakjaként ajánlotta művének új, metszetekkel ellátott kiadását 1660-ban a jezsuitákat segítő, törekvéseiknek háttérrel biztosító Lippay György érseknek.²¹ Lanczmar Mártonra közvetlen hatást is gyakorolhatott, például

¹⁹ LUKÁCS, *A független...*, i. m., 10–17. Trinckel levele a függelékek közt: nr. 6.

²⁰ Zacharias TRINCKEL, *Maior Dei gloria, finis ultimus, imo unicus veri socii Iesu, per Exercitia spiritualia S. P. Ignatii de Loyola, Societatis Iesu fundatoris, proposita et explicata in Asceterio PP. Tertiae Probationis Soc: Jesu, Judenburgi, Anno 1656, Viennae Austriae, Matthaeus Cosmerovius, 1656, 4r, 512, [3] pp.* (RMK III. 1954a).

²¹ Zacharias TRINCKEL, *Maior Dei gloria viris apostolicis per Exercitia spiritualia SP. Ignatii de Loiola, fundatoris Societatis Jesu proposita, et per R. P. Zachariam Ignatium Trinckellium, ejusdem Societatis Religiosum altera editione auctiori declarata: atque Anno Saeculari, seu centesimo ab inducta Soc: Jesu in Regnum Vngariae Tyrnaviam [...] Georgio Lippay [...] dedicata*, Viennae, Jo. Jac. Kürner, 1660, 2r, [8], 480, [20] pp., 17 t. (RMK III. 2107). – A műnek e bővített, második kiadását új címvéssel (és az approbáció újrasedésével) is terjesztették: Zacharias TRINCKEL, *Divinatorium viae et vitae aeternae, seu Methodus spiritualis [...] proposita per Exercitia Spiritualia S. Patris Ignatii De Lojola, Fvndatoris Soc: Jesu, Atque ita non tantum Patribus in tertia probatione dictae Societatis versantibus, sed et omnibus piae meditationi deditis per breves, easque varias meditandi formas, multiplici sacrarum sententiarum illustratione, et explanatione divino apostolicae vocationis thessera, alioque pias animas pascenti*

annak bécsi novíciusévei alatt (1647–1648), illetve nagyszombati tartózkodása idejének második felében (1658–1660).

A jezsuita szerzetességet vállalók rendbe lépésük előtt általában megtanultak többé-kevésbé latinul. Például a trencsényi novíciátusban az 1655–1662 között felvett százöt novícius mindegyike tudott latinul, tehát ezen a nyelven is végezheték a lelkigyakorlatokat. A novíciusok közül nyolcvanhét ismerte a magyar nyelvet, ezek közül azonban tizenhárom csak kielégítően, tizenhat pedig gyengén, s mindössze harminchat vallotta magát magyarnak. A magyar fordítás ténye és a jezsuiták függetlenedési törekvései egy irányba mutatnak: a folyamat eredményeképpen a trencsényi novíciátusban a magyarok száma és a magyar nyelv szerepe a 17. század további évtizedeiben kimutathatóan növekedett.²² 1663-ban a *Lelkigyakorlatok* kinyomtatására (de annak ignáci formájában még sokáig) nem lehetett igény, hiszen az közvetlenül a novíciusok és terciáriusok lelkigyakorlatát irányító személy(ek)nek szólt,²³ ráadásul a török veszély miatt a trencsényi novíciusok 1664-ben átmenetileg Bécsbe költöztek. Az *Exercitia spiritualia* mai ismereteink szerint első magyar nyelvű fordítása kéziratban maradt.

A kéziratról

A közölt kéziratot „LOYOLAI SZENT Ignác *Lelkigyakorlatai* magyar nyelven, Trencsén, 1663.” címmel őrzi az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár. Az első lapon található bejegyzések azt rögzítik, hogy 1663-ban Trencsénben fordították, és a nemrég megnyitott novíciátus tulajdona.²⁴ Szépen kiírt és rendezett tisztázat; a néhány másolói tévesztésből

discursu morali devoto et sincero labore oblatus [...] editione auctiori declaratus, Viennae, Jo. Jac. Kürner, 1660, 2r, [8], 480, [20] pp., 17 t. (RMK III. 2201).

²² PETRUCH, *i. m.*, 266–272.

²³ Miként fentebb láttuk, a több olvasóra is igényt tartó Elffen-féle elmélkedéssé alakított változat magyarul is megjelent.

²⁴ Mai jelzete: Ms. II. 299. További adatok: Egy kéz írása, 200 x 150 mm. Kötéstábláján héber kódex-töredék. Possessor-bejegyzések: „Nouitiatus Trinchinensis Societatis Jesu 1663.”; régi jelzet: G. J. V. 25.; „Ex libris Antonii Farkas Parochi Spaczensis 1817.”; Esztergomi Káptalani Könyvtár, 1835.

egyértelmű a másolat volta. Hogy mikor és hogyan került ki jezsuita tulajdonból, nem tudjuk, talán a rend 1773. évi feloszlatásakor. 1817-ben került Farkas Antal spáczai plébános birtokába, aki 1835-ben Pribely Ferenc könyvtáros kérésére az esztergomi káptalan könyvtárának adományozta.²⁵ Mai őrzési helyén a kézirat mellett mintegy kísérőiratként őrzik a plébános adományozó levelét.²⁶ Farkas Antal szerint a kézirat

²⁵ A kötetben olvasható: „Manuscriptum Isthoc ad preces Bibliothecarii hoc tempore Francisci Pribelyi una Studii Biblici Professoris I. O. in Lyceo Tyrnaviensi, ab Admodum Reverendo Domino Parocho Spaczensi Antonio Farkas Bibliothecae Venerabilis Capituli Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis donatum est, sicque etiam Catalogo ejusdem illatum. Anno 1835. die 26a Novembris.”

²⁶ Szövege:

Reverende Domine, Frater Dilecte!

Cum solatio legi scriptas ad me de dato 21^a c. m. et a. litteras, quoad manuscriptum anni 1663ⁱⁱ, per me Clarissimo, ac Summe Venerando Domino Professore Pribelyi medio Reverendae Dominationis Vestrae praesentatum: in nexu quarum id – ad praeclara Ejusdem declarata – addere debeo: sicut in Domino judicat idem Pretiosissimus Dominus, ita cum eodem opere instituire dignetur; denique orare etiam eundem statui: quatenus id in Protocolo suo adnotare gratiose dignetur: *a quo*, et *unde* opus isthoc, et *quando*, Insigni huic Collectioni, Bibliothecae quippe hujus, accesserit; ut nempe etiam post aevum pateat cuique; quantopere videlicet – in medio Slavicae gentis – mihi lingua Patria cordi fuerit.

Equidem illa intentione opus illud ad Tudományos-Gyűjtemény inserendum censebam; ut cunctis Patriotis nostris innotescat: lingua hungarica – prae Latina – et 1) quidem in oris vere-Slavonicis, 2) quod maximum ad rem argumentum per Jesuitas, qui Latinae Linguae-cultae! auctores isthic extiterant, potius hungarice ipsa plane Exercitia Spiritualia Novitiis Trenchinii praelecta fuisse. Istud erat meum praecipuum motivum, quo mediante innotuisset fere toti Regno, exponendi in dicto Tudományos etc. opere: Cur videlicet I. Societas Hungarica communi in Comitibus Regni postremis, et prioribus Patrum suffragio ubique linguam hungaricam veteri domicilio restituere, velut hucdum peregrinantem a Slavonicis his Locis, intendat, et tantopere implantare eandem contendat.

Sed et hic Spaczae [...] usque 1700. annum adhuc hungari puri fuerant: quod acta isthic docent. Cetera inter unum documentum, quod non pridem legi apud modernum A. R. P. Guardianum actualem, Tyrnaviae: hungarice appositum, me plane convicit, quod Spáca hungara fuerit inde ab origine sua. – Interim haec tantum per modum Dissertationis – si placet communicare Clarissimo meo Domino, qui dudum in medullis meis, ac in corde meo haeret: litteras has, dicta sunt, cui denique Honoratissimo ex me Salutem plurimam animitus deferre dignetur, cujus laus et honos manebunt in perpetuum!!

Nuper vero, dum in Seminario die 18^a c. m. egissem modicas moras, in defectu temporis, quin videre, ac revereri Dilectum mihi, potuissem, obstantibus etiam Praelectionibus eo-tum recessi in propria, velut die jam inclinante horis ad vesperam: faciam autem necessitudini huic alia ad vota utriusque, satis.

annak bizonyítéka, hogy a Trencsén környéki szlovák vidéken a latin nyelven művelt jezsuiták 1663-ban novíciusaiakkal magyarul lelkigyakorlatoztak. A jegyzetekben közölt levele felidézi a reformkor hazafias felbuzdulását.

A szöveg átírásáról

A *Lelkigyakorlatok* szövegét betűhíven írtam át. Megtartottam a néha következetlen és a mai helyesírástól eltérő kis- és nagybetűhasználatot (a szóközi nagybetű kicsivel írása kivételével), egybe- és különírást, az eredeti központosítást. A két pont között álló *s* kötőszót (*·s·*) a később általánosan használt *'s* formában adom vissza. A különböző betűformákat (például az *e*-t és annak néha – következetlenül – a betűalak jobb felső szélével érintkező gyenge hehezetjellel írt formáját, a *z* betű három változatát – mai forma, jobbra hosszán elnyújtott alsó szárral írt *z*, két vonal közti hármas szám –, a szokásos hosszú és kerek *s*-et, az *sz* *s*-ből és *z*-ből összeállított variánsait és a β betűformát) egységesen, a ma használatos alakokban (*e*, *z*, *s*, *sz*) írtam. A *v* és *u* betűket hangértéküktől függetlenül meghagytam eredeti formájukban, de a két ponttal vagy két vesszővel ellátott *V* betűt \check{U} -vel, \breve{U} -vel írtam át. A kézirat kettősponttal kísért kerek zárójelei (: ... :) helyett a mai alakot használom. A másolói javításokat (áthúzásokat, amelyek egyértelműen bizonyítják a kézirat másolat voltát) csúcsos zárójelben <...> közlöm. Szögletes zárójelbe [...] tettem minden olyan betoldást, amely a kéziratban nem szerepel. A kötet eredeti lapszámozását is szögletes zárójelben adtam meg. A kéziratban nagyobb betűkkel kiemelt szövegrészeket (címek, alcímek stb.) kurziválással jelöltem.

Interim atiam precor Divini Spiritus munera in praesusceptis sacris studiis: meque pristinis, aestimatisque affectibus fraternis commendo, ac propensa in dilectione persevero

Spácae, die 24^a, 9^{bris} 1835.

Reverendae Dominationis Vestrae
addictissimus frater
Antonius Farkas mp.
Parochus

LOYOLAI SZENT IGNÁC

Lelkigyakorlatok

(Magyar fordítás 1663-ból)

[1]

A LELKI GYAKORLÁS

*esméretire segítő fel Jed-zések, hogy mind az a' ki ezt adgya megh
segíttessenek, 's mind az ki veszi.**

[A margón:] Annotationes

Első Fel Jedzés ez.

Hogy a' lelki gyakorlás neve által mindenféle lelki esméretnek megh vizsgálása értetik: ismét az elmélkedés, lelki szemlézés, belső es külső imadságh, es mindenféle lelki foglalatosságh, a' mint ez után megh mondatik. Mert a' mint setálni, utat járni, futni, testi gyakorlások, szinten ugy a' gonoszúl rendelt indulatoknak föl emelésére el-rendelni, es hozza készíteni az lelket, 's ezeknek fel emelése utan keresni, es fel találni lelki üdvösséghre szolgáló életinek állapotjárul Isten akaratyát, lelki gyakorlások mondatnak.

Második fel jedzes. Szükseghes hogy az elmélkedés es lelki szemlézés ado hiven megh beszelleje az elmélkedésre, es szemlélésre rendelt Historiat; elő hozvan röviden annak csak az kivaltkeppen valo ponctomakat avagy reszeket edgy rövid magyarázással: hogy vévén az Elmélkedő az Historia igassaghának első fundamentomját okoskodgyék es elmelkedgyék. Es ily leendő, ha valamit a' Historiának megh magyarázására es mélyeb el fogására (akár [2] maga okoskodással 's akár Isteni megh világosítás által) fel talál gyönyörüsesb lelki kostolást, es töb gyümölcset szed, hogy nem ha valaki más ki terjesztve mondotta, es megh magyarázta volna neki. Mert nem a' tudománynak beövsegh,

* [A felső margón:] Exercitia S. P. N. Vngarice uersa Trinchinij 1663. – [Az alsó margón:] Nouitiatus Trinchinensis Societatis JESV 1663.

hanem az érzékenségh, es az belső kostolas szokta lelkünk kivánsagát be tölteni.

Harmadik. Mivel hogy minden lelki gyakorlasban <midön> ertelmünkkel okoskodunk, és midön valamin megh indulunk, akaratumkal bánunk, tudunk kel hogy ez illyen munkalkodásban mely főkeppen az akaraté midön szoval avagy lélekkelis Urunkal Istenünkel avagy az ü szentivel beszellünk nagyob tisztelet kivántatik, hogy sem midön ertelmünkkel valamely dologhnak értelmén mulatunk.

Negyedik. Noha a' következő elmelkedésnek ngy hét tulajdonittatik, mivel hogy az gyakorlás négy részre osztatott, hogy minden resznek egy Hét adassek, tudnia illik hogy az Első Héttben legyen az Bünekrül valo megh gondolás: a' masodikban, Urunk JESVS Christus eletirül, Jerusálemben be meneteléigh: az harmadikban, Vrunck kinszenvedésérül: az negyedikben, az Feltamadásárul es Menyben menetelirül 's három fele Imadsághrül. De ugyan ezt a' negy Hetet, nem kel ugy ertenünk mint ha szükségheskeppen minden hétre nyolcz avagy hét napot számlálnank: mert ebben az Elmélkedökre kel tekintennünk, midön eddgyik a' masnal majd késedelmes majd gyorsabb, a' kevánt es keresett dologhnak feltalálásán (peldaként első Hetben az töredelmesseghnek [3] es a' bünekrül valo fájdalomnak es könyvezésnek) vannakis kik sokáigh, kik röviden az külembfele lelkektül viseltettnek, es próbáltattnak; hasznos azert neha neha avagy megh rövidetenni, avagy hosszabbitanj az Hetet, <az> a' mint az elmélkedesre adott dologh kévánnya. De ugyan szokás szerent ennek az Elmélkedesnek folyása közönsegesen harmincz napot kévan.

Ötödik. A gyakorlo igen igen segittetik, ha az Elmélkedeshez nagy es beökező szivel jarül minden szorgalmatossághát es tellyes akarattyát a Teremtő Istennek aldozván, hogy magárul és mindenirül azt rendellye, a' miben legh jobban szolgálhasson neki, az eö szent jo teczése mellett.

Hatodik. A ki penigh a' gyakorlást adgya ha eszeben veszi, hogy a' gyakorlonak semmi lelki indulása nincsen; ugymint vigasztalás, vagy szomorusagh, külembfele lelkektül mozgatas: szüksegh hogy szorgalmatossan kerdezkedgyek, ha a' gyakorlást az el rendelt órakban el vigezie; es mikippen, megh tartyae eppen a' hozza teteleket? Es mindenekrül számot vegyen, de a' vigasztalas es el pusztulas allapattyárul a' mint a' hozza-tettelekrülis ez után szollunk.

Hetedik. A Gyakorlas ado, ha lattya hogy a' Gyakorlo el pusztulásban avagy késertetben vagyon, minden kemenseghet el tavoztassan maghátul es a' szelédséghet es kedvességhet fel vegye, megh erősítve annak lelkit, ez utan vidám cselekedetekre megh mutatvan ellenseghünk ravassaghát es a' majd el jövendő vigasztalásra igyekezzek azt el rendelni. [4]

Nyolczadik. A Gyakorlónak vigasztalásiban, es el pusztulásiban, 's mind az ellenseghnek ravasságha ellenis segetseghül lehetnek az első két hétre, ugymint a' Külömb Lelkek megh válaztásra adatott Regulak.

Kilenczedik. Ha a' Gyakorlo a' Lelki dolgokban tudatlan és törtennék, hogy az Első Héttben, temerdek es nyilvánvalo kisertettel gyötrődik, mely által megh mutattatott neki bizonyos akadály az Isteni szolgálatra (ugymint nehezsegh, sanyargás, szégyen, es a' vilagi becsüllet miatt felelem), ennek a' Lelki attya ne adgya a' második hétre rendelt Regulakat, ugymint a' külömb féle Lelkek megh válaztásrul, hogy csak azokkal éllyen mellyek az Első hétre adattak. Mert a' mennyi hasznot más venne, ez annyi kárt vallana a' dologhnak éles elmésséghé es maghasságha miatt, midön illenek értelmét fellyül halladgyák.

Tizedik. Ha a' Gyakorlo oly kisértetekkel gyötrődik melyek valami jöt ábrázalnak, akkor erossittessek az oda fel mondott második hetre irt Regulakkal. Mert az Emberi nemzetseghnek ellenséghé a' jonak ábrázolása által főkeppen ostromollya azokat, kik annak előtt az életnek uttyán, mellyet megh vilagositonak mondunk inkab gyakorlattak, magokat, (es ezt felel a' masik hetre rendelt gyakorlásnak) hogy sem abban, mellyet Tisztónak nevezünk, mely út az első Hetnek gyakorlasiban foglaltatik. [5]

Tizenegyedik. A ki az Első hetben gyakorlya maghát, hasznos ha nem tudgya mit kellessék cselekednie az másik hetben, csak erossen fáradgjon annak megh nyeresen a' mit akkorán keress. Ugyanannyira mintha az utan semmi jot nem találhatna.

Tizenkettődik. Megh intessek az Gyakorlo mivel hogy minden napra öt Gyakorlás rendeltetett (a' mint oda alá meg iratnak) ugy hogy minden Elmélkedésnek edgy egész ora adassek; Igyekezék a' Gyakorló, hogy Lelki nyugadalmat ebben tanallyon, es bizonyos legyen hogy inkab megh hosszabította hogy sem rövidettette az el rendelt orákat. Mert az ördögh gyakorta azt cselekeszi hogy az Elmelkedésre, avagy Imádságra rendelt idő megh rövidettesek[.]

Tizen harmadik. Mivel hogy könnyü az vizgatalás folyasán edgy egesz orát Elmelkedve be tölteni: és viszontag ighen nehez az elpusztuláskor; Annak okaert a' kisértet, es el pusztulás ellen mindenkor harczollyunk, a' Gyakorlásra rendelt orat hosszasbitvan gyözedelemnek okaért. Mert így nem csak tanulunk ellene állani, de meghis vinya az ellenseghel.

Tizen negyedik. Ha a' Gyakorlo vizgatalással es Lelki hevseggel beövelkedik, ennek eleit kel venni, ne talám esztelenül, es hirtelen igirettel vagy fogadással megh ne kösse maghat. Es annal szorgalmatosban ez kivantatik, mennél alhatatlanab elmejö az Gyakorlo. Mert noha szabadon, [6] es jól edgymást a' Szerzetes állapotra <indi> inthettyük melyben az Engedelmességhnek, Szegenseghnek, es Tiszta életnek fogadása tetik: 's jól lehet nagyob erdemüis a' fogadásbul hogy sem e' nélkül tett dolog; mindazáltal nagj okosságk kivántatik a' tulajdon valo állapotul. Ismét figyelmetesen megh fontollyuk micsoda haszon, avagy ártalom következhetnék a' fogadás megh tartásbul[.]

Tizen ötödik. A Gyakorlás ado, semmikeppen ne kinszericse a' Gyakorlót a' Szegenseghre, avagy ennek felfogadására inkább hogy sem az ellene vetetre, se ez, avagy amaz állapotra, mert noha a Gyakorlason kívül szabad es érdemes Tanacsul adni a' Tiszta életet, a' Szerszetben menetelt, es mindenféle Evangyeliumbeli tökéletességket, mind azoknak, kik személyek, es állapotok szerént hihető képpen ezekre alkalmatossak. De sokkal inkább illik és jobbis a' Gyakorlasban errül nem szollani, hanem csak Isten akarattat keresni, es attul várni, mighlen az Teremptönk es Urunk az aitasos Lelket közlesse, es megh ölel<t>ése által magha szeretetire, dicsiretire, es szolgalyara rendellye, a' mint legh alkalmátosbnak tudgya. Annak okaért a' Gyakorlás ado az Egyenlöseghben allyon, es engedgye hogy minden eszköz nélkül a' Teremptő a' Teremptet állat es ez a' Teremptővel szerződgyek. [7]

Tizenhatodik. Hogy a' Teremptönk es Urunk magha a' Teremptet állatában bizonyosban munkalkodgyék, ha törtenet szerént a Lélek valami kisseb és kevesseb johoz indulna és hajolna, felette igen es minden erővel igyekezünk evvel ellenkezöre (ugymint ha valami tisztet, avagy egyházi hivatalt kívánna, nem Isteni dicsiretre, vagy közönseghes Lelki haszonra, hanem csak magha alkalmatosságára es kereskedesnek oka-

ért) akkor szükséghe hogy az indulat szüntelen Imadságh által es töb aitato gyakorlással masfelé hajtassék, kirvén Istentül erre segítséghe, tudniaillik hogy ez ilyen akaratot a' megh kivant tisztrül, Egyházi hivatalrul, es minden kivánt dolgokrül Istennek az szerént ajánljuk hogy semmihez nem igyekezünk mind addigh, migh az elebbeni indulatunk annyira megh nem változtatik, hogy semmit nem csak bírja, de még kivanni sem akarunk más véghre, az Isteni tisztelet, szolgálat, es becsület nélkül.

Tizen hetedik. A Gyakorlás ado, ha a' Gyakorlo tudatlan gondolatirul es büneirül szükséghe ha tölle a' külömbféle lelkektül be adott bér nagyob, 's bár kisebb lelki jóra von'o gondolatokrul hiven megh tudossittattott, hogy a' jelen valo lelki szükséghe alkalmas gyakorlásokat parancsollyan.

Tizennyolczadik. A Gyakorlo allapattya es mivolta szerént; ugmint idejihez, tudományához es elmejéhez [8] kell az elmelkedéseket alkalmaztatni: hogy ne talám valami tudatlan, gyenge es erőtlen avval terheltessek, melyet artalom nélkül el nem birhat, nem hogy lelki haszonnal fel venne. Azert a' gyakorlo igyekezetihez szabjuk az adando Elmelkedéseket, hogy segítsegre lehessenek nekj. Amellett annak a' ki csak olyan oktatást es tökelletesseghe kivan, hogy lelki nyugadalma lehessen, adasék ennek előszer a' resz szerint valo lelkiesmeretnek megh visgalása, az után a' közönséges, ezek mellet a' Tiz parancsolatrul es a' hét Halálos bünrül valo Imadságh, hogy reggel fel oraigh ebben mulasson. Tanacsul adván hogy minden héten megh gyonyék, es két hét alatt, avagy ha a' lelki indulattya rea hajol, minden nyolczad nap az oltári szentséget maghahoz vegye. Ez ilyen gyakorlás tulajdon a' Tudatlanoke, es a' kik irashoz nem ertenek. Azért ennek felette effeleknek, az Isten tiz, es az Anya Szentegyhaz öt parancsolattyát egygyenkent a' het halálos bünt, az öt erzekenseghe, es az irgalmassagnak cselekedetit szükséghe megh magyarázni. Azonkeppen ha az Gyakorlás ado meg esmerj hogy a' Gyakorló gyenge természetü es oly goromba, hogy kevés hasznot es lelki gyümölcsöt remelhet, hasznosb hogy csak edgynehany legh könyeb elmelkedessel gyonásigh gyakorlya. Ennek utanna enyihany lelki esmeretnek megh visgalását es a' gyakor gyonásra rövid utat, es oktatást adgyon, hogy a' mostani lelki előmenetelt es hasznot megh tarthassa, es

oltalmazhassa. Nemis kel az első hétnél fellyeb menni, el hagyván a' megh választásrul adatott oktatástis, főkeppen ha többen jelen vannak [9] nagjob haszonnal es töb lelki gyümölcset gyakorlandók, nemis engedi az üdönek szorosságáha hogy mindennek minden adhassek.

Tizenkilenczedik. Ha valaki a kössegh avagy más illendő dolgaiban foglaltos, bár elmés bar tudosis legyen ha foglaltossághábul minden nap másfel órát szakazhat az Elmelkedes kedveért. Elöszer megh magyarázando neki, mi veghre teremtett az Ember, ez után fel orára a' resz szerent valo Lelki esméretnek megh vizsgálása, es ennek utanna adassek neki az közönseges lelki ismeretrül valo megh vizsgálás, es tanittassek az igaz rend szerent gyonyásra es Urunk elvetelere, eleiben adván hogy három nap reggel edgy egy oraigh, az első, második, es a' harmadik elmelkedgyék. Az utan ismet harom nap a' bünnek előmenetelirül; es harom nap azokrul az kinokrul mellyekkel a' vetkek büntettnek. Ebben a' harom órában megh magyaráztassek neki a' tiz Hozza tetel, mely az első hetnek legh utollyán tanaltatik. Vrunk JESVS Christus életinek titkairul, az szerent legyenek az Elmelkedések a' mint a' gyakorlásban büven magyaráztatik.

Huszadik. A ki a' tisztectül, es más foglaltossaghoktul üresseb, ha büseghes lelki gyümölcset szedni akar, egészen adassanak neki, a' mint rendszerent van[10]nak a' gyakorlások (es hogy reá emlekezhessék hasznos hogy az elmelkedésre rendelt titkok sommája irva adassék) mely elmelkedesekben (a' közönseges ki menetel szerént) annál nagyob lelki eleb menetelt tanál, mennél inkább minden atyafiaitul, esmerössitül, es minden vilaghi szorgalmatossághtul el vonya maghat. Ugymint, ha magha házat azonban el hagyvan más házba, vagy maghán valo czellaba menne, de ugj hogy a' reggeli Imádsághra szabadon, es bátorságosan a' szent Miséreis es Vecsernyére minden esmerői közbe szollitás nélkül mehetne. Mert bizonyára ez illyen magha hazának el hagyása a' sok más haszon közt, ezt a' harmatis maghaval hozza. *Első.* Mert el tavasztatván maghátul minden atyafiat es barátyát, mindenféle világhi az Isteni szolgálattal nem szinten egyező szorgalmatossághot, ez által nem kicsin malasztot erdemel. *Masik.* Mert a' magan valo lakás által az ertelem nem oly nyughatatlan a' sok külömbfele <k> gond miat, hanem inkab mint egy öszve szedvén minden gondolattyát egy bizonyos czillyre; tudnia

illik a' Teremtő Istennek szolgáltyára és magha lelki üdvöseghére sokkal nagyobb szabadsággal es serenyseggel, a' természetűl adott ereivelis fárad hogy azt felkeresse a' mit annyira kivan. *Harmadik.* Mert mennel inkább el választotnak es maghan tanalya maghat lenni az Lelek, annal alkalmasob, hogy Urát es Teremítőjet fel keresse [11] es megh tanálya. Annak felette mennel közeleb Istenhez jarul, annál jobban rendeltetik az Isten joságanak ajandeki el vetelire.

*Bizonyos lelki gyakorlások,
mellyekkel ember igazgatik, hogy maghát megh gyözhesse es eletinek
allaptyát, minden gonosz indulattul szabad vigezéssel, el rendelhesse.*

Előszér. Hogy ez illien gyakorlások által, mind az a' ki ezeket adgya, 's mind a' ki veszi megh segitessék, tudnunk kel, szükségeseznek lenni, hogy minden aitasatos keresztyén felebaratyanak homalyos mondását inkább jóra, hogy sem gonoszra magyarazza. Ha penigh ezt semmikippen nem oltalmazhatná, felkeresse mi véghre, es micsoda akaratul mondatott: és ha valamiben hibal avagy gonosz értelme volna, azt kegyessen megh fedgye, ha pedigh ez nem elegendő, minden uttal azon legyen, hogy jo erulemre hozza, es a' tévelygestül megh szabadicsa.

Kezdeti, avagy fundamentoma a' Lelki gyakorlásnak. [12]

Teremtett az ember a' veghre, hogy Urát Istenét dicsérje, becsüllje, es annak szolgálván üdvözüllyen. [A margón: Principium, sive fundamentum.]

Az töb e' földön valo Teremtett állatok pedigh ember kedvéert teremtettek, hogy teremtésinek vighere segitsék.

Innet következik, hogy ezekkel annyira ellyünk avagy megh tartozassuk magunkat, a' mennyire az elrendelt veghünkre hasznosok avagy ártalmasok.

Minek okaért szükséggh hogy minden külembsegh nélkül a' teremtett állatokhoz legyünk, (a' mennyire nem tilalmasok, es szabad akaratunk

alá vetettek) ugy anyira (hatalmunk szerent) hogy az egesseghet ne keressük inkább a' betegseghnél, se a' gazdagsághot a' szegenyseghnél, a' becsülletet a' megh utalásnal, a' hosszu eletet a' rövidnel felyeb ne becsüllyük: hanem illendő hogy mindenekbül csak azokat válasszszuk es kivanyuk, melyek az el rendelt veghünkre igazgatnak.

Rész szerént, es minden napi lelki esmeretnek vizsgálása.

[A margón: Examen particulare.]

Ez a' vizsgálás három alkalmas időt foglal magában a' lelki esmeretnek a' lelki ismeretnek el rendelesre es vizsgálásra. [13]

Első a' reggeli idő. Azert mihent fel <kélt> kél, szükséggh hogy el szánnya az Ember bizonyos vetektül magha megh örzését, melyben jobbitást kíván.

Második. A Dél után valo, melyben kérendő az Isten malasztya, hogy reá emlekezhessék, hányszor eset légyen ama rész szerént valo vétekhben, vagy bünben, es hogy ez utan el kerüllye. Ennek utanna fogjon az első vizsgálashoz, kérvén számot lelkétül a' megh nevezet <lel> vétekrül, es a' reggeli fel kelestül mind az oráigh által lássa az el mult napot, oránként hanyszor vetett légyen, es az eseteket szám szerént a' fölső lineán feljegyezze az oda alá le irott abrázaton, es ezek utan, ismét el szánnya maghában, hogy nagyob szorgalmatossagghal estvéigh megh tartoztattya maghát.

Harmadik. Az estvéli üdö.

Ebberis Vacsora utan szükseghes a' vizsgálás, által menván minden órán a' tött vizsgálástul, es hasonlatossan számszerent az által hagast, az also lineán megh írja.

Negy hasznos hozzá tétel, a' könnyeb es hamaráb való vétekhnek, avagy bünekhnek ki gyomlálásra. [14]

Első. Valahanszor Ember abba a' vetekbe avagy bünben esik, kezét melyéhez tévén, bankodgyék az eseten: 's ezt masok előttis veghez vihetni hogy eszekbe ne vegyék.

Másik. Hogy estve felé az ebedi, es a' vacsora utan tett visgalásnak jedzését megh számlallya, mellyeket a' ket lineán talál, es lássa melyen

többedzések vannak, es következetté az első vizgálástul a' masodikhoz valami jobbítás.

Harmadik. Hogy a' masodik napnak esetit, az első napnak esetivel öszve számlállyá reá vigyáztván ha napról napra következette valami jobbítás.

Negyedik. Hogy edgy hétnek vizgálását, a' másik hetben tött vizgálások eleiben tegye, hogy tudhassa, következette jobbítás avagy rosszabítás.

Fel jedzésre melto hogy az abrazolásban, egy linea a másiknál hosszab, a' legh hosszab Vasárnagra rendeltetett, a' másik Hétfőre, a mely rövidebis: es az után naponként rövidebbek; mert illik hogy minden nap megh kisebbbitessék a' veteknek avagy bűnnek esete. [15]

*A' közönséges lelki esmeretnek megh vizgálása, lelki tisztításra
es a' gyonásra legh hasznosb.
[A margón:] Examen generale.*

Bizonyos mindeneknél hogy emberben három fele gondolat tamad; Az Első magha az Embernek belső indulattyából ered. A' ketteje, a' jó, vagy gonosz Angyal adogatásából származik.

A gondolatról.

A Gonosz, es a' halálos bűnre ingerlő (mert erről szollunk) gondolatból két módon szedünk hasznot. Először. Midőn adogatik halálos bűn cselekedetire való gondolat; ha ezt mingyárást ellene állással megh győzzük. Másodszor. Mikor ez ilyen gonosz immár többször el üzött, de ujjonnan vissza vert adogalásnak szüntelen, es úgy ellene áll az ember, migh éppen megh győzze es ki vesse.

Bocsanando pedig bűnben esik, ha a' halálos bűnre ingerlő gondolatban valamenyire mulat, mint egy fülelve, avagy ha imigy amigy valami erzekenséghnek gyönyörkedesit veszi: es ha annak a' gondolatnak el tavoztatásában valami restséghet mutatott. A halálos bűn penigh gondolattal két módon történik. Először. Ha a' gondolattal akar mi módon egyetert ember. Másodszor. Mikor a' gondolatot cselekedettel be tölti, es

ez <három> nagyobb, három okból az felsőnel. [16] Mert több üdőt foglal magában: Az cselekedet inkább ki terjesztet a' gondolatnál, és többnek bontrankozas<á>ra és kárra okot ad.

A szorul.

Szoval sokkeppen megh bántatik az Isten, a' mint a' káromlásban és esküvesben, mert se a' Teremtőre, se a' Teremtett állatra nem kell eskünni; hanem a' hol ez a' három dologh tanaltatik: ugymint az igazságh, a' szűksegh, es becsüllet. A szűkseghet penigh így kell ertennünk; Hogy nem akár mely igazsághnak bizonyítására, hanem csak annak mely derekas lelki, avagy testi 's avagy más e' világi jonak szűkseghére vagyon. Becsülletnek mondjuk, mikor Isten nevet fel vivén, azt gondolkodva cselekeszük, úgy hogy a' Teremtőnek es Vrunknak illendő tisztelet adassék.

De tudásra szűkseghes noha a' vakmerő es <haban> hiaban a' Teremtőre tett esküvés nagyobb bűn, hogy sem a' Teremtett állatra, de ugyan nehezebb a' Teremtett állatra hogy sem a' Teremtőre eskünni, Megh tartvan az oda fel előhozot kornyül állásokat. Eloszer. Mert midőn a' Teremtett állatot<ra eszközünk> emletyük, melyre esküdni el szándekoztunk, fel nem ebredik annyira elménk, nemis figyelmezőnk annyára, hogy igazsághból, es szűkseghből esküdjünk; a' mint midőn a' mindenek Teremtője neveztetik. *Masodszor.* [17] Mert lassabban indittatunk az Isteni tiszteletre hogj ezt illendő becsüllettel eő Felseghenek megh adgyuk, a' teremtet állatnak nevezéséből, hogy sem a' Teremtő Isten nevének ki mondásából. Annak okaert a' teremtet állatokra esküdni inkább engedetik a' tökéleteseknek, hogy sem a' Tudatlanoknak: mivel hogy a' tökéletesek, a' szüntelen Elmelkedésből, és megh világositott ertelemből jobban megh esmerik, es által lattyak, Istennek minden Teremtett állatban valóságát, jelen létét, es hatalmát. Innét származik hogy ezek job kezülettal vannak az illendő esküvésre, kivánt Isteni becsülletre, hogy nem mint azok a' kik az tökéletesseghben erőtlenek. *Harmadszor.* Mert az esküvésnek megh erőssítésére a' Teremtett állatoknak gyakorlása bálványozásra hoz maghával alkalmatossághot; melytől inkább feltyük az tökéletleneket, hogy sem a' Tökéleteseket.

A mellet (a' töb szoban valo bünök közt) el kerüllyük a' haszontalan szóttis; ez pedigh az, mely se a' mondónak, se a' halgatónak nem használ, se arra a' veghre nem mondatik hogy valakinek valami javára lehessen. A mellet semmikeppen haszontalannak nem kel mondanunk azt a' szot, mely lelki, testi, avagy valami más, noha el mulando dologhnak előb menetelire szolgálhat, es ha maghabanis olyan nem volna, ha ugyan oly veghre mondatott: es noha az ember állapotyan kívül szollyon, ugy mint az Szerzetes a' Hadakrul, a' kereskedésrül. Tovabba a' jo veghre rendelt beszédnek lelki jutalma vagyon, de a' gonosz, avagh haszontalan véghre valo beszéd bünt szül. [18]

Ezekis a' Szozatnak bünej, ugymint a' hazugságh, hamis bizonyítás, es a' ragalmazás. Mert mást ragalmazni, avagy más ellen morgolodni nem kell. Es valaki felebarattyának titkos halálos vetkét gonosz igyekezetbül, es annak jo hiriben, nevében, derekas kárral ki mond halálos bünt: a' ki penigh bocsánandót bocsánando bünt vall. A mellet, valahany-szor más ember vetkét ki mondjuk magunketis mutattyuk. Noha a' hol jo igyekezet vagjon felebaratunk vetkérül, szabad mind két keppen arrul beszélgetnünk.

Elöszer: ha nyilván valo a' vétek a' mint a' kurvaságh, avagy Törvenybül ki mondott, avagy a' közönseghes veszedelemre igyekező <val> a' kösségh közt, ugymint nyilván valo tevelygesre hozo.

Másodsor. Ha annak jelentyük a' ki a' bünöst segitheti hogy vetkét el hadgya: csak hogy bizodal munk legyen a' segítségérül es a' veteknek el hagyásárul.

Ezek közze számlalhatnak a' megh nevetes, a' bosszuságh, es ilyen másfele vitkekis, mellyeket elő hozhat a' Gyakorlás adó, a' mint szükséghe nek fogja itilni.

A cselekedetrül.

Vesd lelki szemeid eleiben Istennek tiz parancsolattyát, az Anya-szentegyház, 's Elöljároid parancsolatival edgyüt, es valamit ezek ellen cselekedté l az halálos avagy bocsánando bün. Az Elöljaroink parancsolati közze szam[19]lalyuk a' Közönseghes Anya-Szentegyház pasztorinak engedelmes irasit, melyek a' Pogánysaghnak es Eretnekséghnek ki gyomlálására, a' közönseghes körösztýén békességhnek megh szerzésére, jok-

nak vallanji es ki hirdetni szoktanak: 's azokatis melyekkel a' hiveket a' gyonásra es az oltári Szentseghnek el vitelire ingereltetnek es hivatnak. Mert nem könnyü vetket vall, valaki az Anya Szentegyhaznak oly aitato rendelésit, es intésit megh veti, es által hágja.

*A közönséghes maghával valo számvetésnek módgya,
avagy lelki esmeretnek megh vizsgálása, mely öt czikkelt,
avagy pontomat foglal maghában.*

[A margón:] Examinis generalis modus.

Első Pont. Vradnak Istenednek az sok el vett joert adgy hálát.

Második. Kerj malasztot hogy büneidet megh esmerhedd, es ez után megh gyözhesd.

Harmadik. Vess számot magaddal, minden orát reggeltül fogva megh vizsgálván. Elöszer pedigh a' gondolatokrúl. Az után a' szorul; Harmadszor a' Cselekedetekrúl; Az szerént a' mint a' resz szerént valo vizgalásban mondatott. [20]

Negyedik. Igaz törödelmességgel büneidnek bocsánattyát kérjed.

Ötödik. Tökellelés szándékkal el veghezd magadban, hogy Isteni segítséggel ez után megh oltalmazod magadot a' büntül, es hogy eletedet megh jobbitod. Vegezetre mongy aitatoosan egy Miatyánkot.

*AZ ENNYIHÁNY ESZTENDÖRUL, AVAGY AZ EGÉSZ ÉLETRÜL
valo Gyonásnak, es a' Sz. Aldozatnak el vetele modgyáarul.*

Ez illyen <g> közönséghes büneknek gyonásabul, a' többi közöt ez a három haszonis származik.

Első. Noha ez illyen g[y]onásra megh azok sem köteleztetnek, melyek csak egyszer esztendönként gyonnak, de ugyan a' ki ezt cselekszi nagyob hasznot, es erdemet nyer a' töredelmességh által, mert a' vallott bünökrúl es az el mult életnek gonosságáarul sokkal nagyob ez illyen gyonásban a' töredelmességh[.]

Masodik haszon. Mert a' lelki gyakorlás által nyilvánban által láttya a' bűnnek természetit, es gonosságát; melybül sokkal nagyob hasznot, es erdemet bizonyosan fel tanál. [21]

Harmadik haszon. Következendő hogy az Ember ilyen rend szerent valo gyonással, es keszülettel az Ur vételére alkalmasb. Az oltari Szentsegh pedigh legh inkább segiti embert a' bűnnek el tavasztatására, az el vett malasztnak megh tartására es szaporadására.

De ez a' közönseghes gyonás legh alkalmasb az első Hetnek gyakorlási után.

ELSŐ GYAKORLÁS.

A három Lelki tehetségnek, a' háromféle bűn körül szemlélése.

Ez az Elmélkedés foglal magában: egy keszitő Imadsaghot, ket Elöljárást, es főkeppen Három pontomat, Egy szollo beszéddel.

A keszitő Imádságban kerünk az Urtul malasztot, hogy minden ereink, es cselekedetink tisztán eő Szent felseghe dicsiretíre, es szolgalattyára igyekezzenek.

Első elől járás. Egy bizonyos helynek szerzése, melyrül ved eszedbe; hogy minden testes dologrul valo Elmelkedésben, es szemlélésben, ugy mint Üdvözítőnkürül, szükseghes hogy elmenkel abrazalyunk valami helt magunknak, mint egy Templomat, avagy hegyet, melybe fel talállyuk az edes JESVST, vagy a' Boldogsaghos Szüzet, kikirül elmelkedni igyekezünk. Ha [22] pedigh a' lelki nezésre test nélkül valo dologh adatik, a' mint a' mostani, a' bűneknek megh gondolása a' helynek allapattya illjen lehet. Mint ha abrazolás által latnánk, hogy a' mi lelkünk, ebben az el rothatando testben, mint egy tömlöczben rekesztetet, es mint ha az ember maghais ebben az nyomorusaghnak volgyiben az oktalan állatok között számkivetesben volna.

Masik elől jaras. Kerjed az Urat, hogy az megh adassék neked, a' mire az elmélkedést el szandekoztad: ugy mint ha Üdvözítőnk feltamadásarül lenne az Elmélkedés, kerendő az öröm; hogy az örvendező Kristussal eörülhess, ha penigh Urunk Kinszenvedisirül elmelkedünk, sirást, kint, szorongatást kerjünk, hogy a' kénszenvedő Kristussal edgyüt

szenvedhessünk. Tehát e' mostani Elmelkedésben, a' Bünrül valo szegyet, es gyalazatot kerjük, rea emlekezven, hogy szántalan ember csak egy halálos vetekertis el kárhozott, es hogy mi sok halálos büneink miatt ugyan ezt gyakorta megh erdemlettük.

Eztis megh ercsük hogy minden Elmelkedes vagy Szemlélés egy kiszitö Imadsagon, es két Elöl járáson kezdetik.

Az Imadságh mindenkoron egy féle: de az Elöljárások különbeznek, a' mint az Elmélkedésre rendelt materia kivannya.

Elsö pont. Gyakorlyuk elmenket az legh első Angyaltol vallot bünben, melyhez ertelmünk foglatosságágha, [23] es akaratunk inditasa járullyon, igazgatván bennünket, hogy elménkben forgassuk, es megh esmerhessük mind azokat, mellyek pironkodásra, es megh szégyenítésre alkalmasok, a' mi sok az egy Angyali bünhez valo hasonlításbul. Melybül ki vehettyük, ha ezek csak egy bün miatt Pokolra vetettenek, hányszor megh erdemlettük mi ezt a' kint? Annak okaért reá emlekezünk mikippen kezdetin az Angyalok Isteni malasztban teremtettenek, de (a' mint szükseghes vala a' boldoghságnak tökelletségéhe) Teremtöjenek a' becsülletet szabad akarattyok által, es az engedelmes szolgálatot nem akarván megh adni, hanem az ellen fel fuvalkodván a' malasztbul a' gonosságághra fordultak, es az Éghbül Poklokra vettettenek. Ez után megh merdegelve ertelmünkis ezt megh jobban megh fontolya, hogy akaratunkis ezen megh indulyan.

Másik pont. Ittis mind a' három lelki tehetségunket gyakorlyuk Elsö Atyántul (mely esetet második bünnek nevezünk) vallot bünben. Reá emlekezvén mely hoszszu poenitentia tartással sanyargattak e' földön mind ketten magokat: mely szörnyü romlást tett az egy bün, az egész emberi nemzetben? hány ezer Poklokra vettetett? tudnia illik elménkel megh forgassuk, mikippen Adám Damascus nevü mezön agyaghbul formaltatott, onnét a' gyönyörüséghnek Paradicsomában helyeztetett, holot egy oldal csontyából a' jo [24] Isten, első Anyankat Evát segitőnek epitette neki, ottan a' jo, es gonosz tudásnak fája gyümölcset megh tilalmazta nekiek az Isten, hogy abbul ne egyenek: de mivel hogy ezt a' parancsolatot atal hágták, mingyárást a' vallott bün után Paradicsombul ki vettettenek, beör ruhában öltöztenek, es a' Teremtessel adott igazsághtul megh fosztattanak, egész eleteket fáratsághban es nagy nyomoru-

sághban, poenitentia tartás által fogyattak. Ennek utanna értelmünk úgy foglallja ebben maghát, hogy az akaratis a' mint oda fel intettük megh indulljon[.]

Harmadik pont. Hasonlóképpen ebben a' punctombanis elmelkedgyünk a' halálos bűnnek állapattyárul es mindenikrül rész szerént (ezt pedigh harmadik bűnnek mondjuk hogy a' felyül elő hözöt bűnöktül külömbezes legyen) gondolkodván: tudnia illik, hogy ezt, avagy amazt, a' halálos bünt csak egyszeris veghez viven sokan talám poklokra vettetenek, es hogy talám számátlanak vannak mellyek kevesseb es kisebb bűnek miat, a' mienknél, örökke kinlodnak; Annak okaért erössen forgassuk elmenkben, a' halálos bűnnek terhét es gonossághát melyel a' Teremtő Isten es mindeneknek Vra megh bantatik. Okoskodgyunk e' mellet hogj a' halálos bűn, az örökke valo kinnal meltán büntetik, mivel hogy az Veghetetlen Ioságh ellen veghez vittetett. [25] Utolyára, ebbenis az akaratnak indulati szükseghesek, a' mint oda fel emletettük.

A' szolló beszéd így legyen. Abrázalyuk elménkben, mint ha az fel feszittetet JESVS előttünk volna, es kérdezkedgyünk magunktul, mi okaert a' veghetetlen, mindeneknek teremtője Teremtett állatyá lett, es az eörökke valo elet az ideigh valo halálra bűneinkert meltoztatot el jünyi. Fedgyük megh a' mellet magunkat kerdezkedvén ha cselekdünke valamit mind eddigh emlekezetre valót Christusert? mit cselekeszünk ez után avagy mit kellessék cselekednünk? es a' fel feszültetet szemeinket emelven szollyunk hozzaja, a' mint lelkünk indulatya akkor maghával hozza. A szolló beszédnek penigh tulajdona hogy olljan legyen mint ha egy Atyafi mástul valamit es a' szolgál Urátul kegyelmet kérne: avagy mint ha vetkeirül maghát vadolná: neha pedigh, mint ha titkait közlene, tanácsot vagy segetseghet kérvén. Utolyára mondassék egy Miatyánk etc.

MÁSODIK GYAKORLÁS.

A' bünökrül valo Elmelkedes, foglal maghában a' készítő Imátságon kívül két Elöljárást, öt cikkelt, avagy pontomat, veghén való szóbeszéddel.

A készítő Imadsagh hasonlo az előbbenihez.

Az Első Elöljárásis olyan mint az előbbeni. [26]

A' masikban pedig kerjük azt a' mit ebben az Elmélkedesben kere-sünk, tudnia illik nagy bánatot, es büneinkrül beövseghes könyhullatást.

Első pont. Jutassuk elmenkben egész életünknek büneit, megh visgal-ván életünket esztendönként, melyben hogy könnyebben el járassunk e' három dologhrul gondolkodgyunk: holot lakoztunk: kikkel tarsolkod-tunk: minemü tisztetet viseltünk.

Masik pont. Fontollyuk megh büneinket, es ezeknek természetek szerent undogsaghat es gonossághát, noha nem tiltatná<k>nak.

Harmadik pont. Gondolyuk megh kicsodak, es micsodak vagyunk példák által, melyek magunk megh utálásra bennünket vigyenek, midön megh esmerjük mely korocskak legyünk öszve hasonlitott az egész em-beri Nemzethez: es mi legyen az emberi sokaságh az Isteni Angyali, es minden Szentei képest: es ez után figyelmezzünk mi legyen az egész teremptett állat az Teremptő Isenhez hasonlitott: mar egy Emberecske mi es ki lehet. Utolyára nezzük megh egészszen valo romlásunkat, lelkünk gonossághát. Egész testünk undoksághát: Azert csak egy daganatnak, es fekélynek tartsuk magunkat, melynek büneibül annyi genyetségh, es oly nagy vetkeknek döge ki folyt.

Negyedik pont. Gondollyuk megh mi legyen az Isten kit annyira megh bántottunk, egybe szedvén természet szerént [27] valo tökéletességhit, hasonlitva ezeket, a' mi ezekkel ellenkező vetkeinkel, es fogyatkoza-sinkal: ugymint Istennek veghetetlen hatalmat, bölcsesseghet, josághát es igassághát: az utolso erőtlenségünkkel, tudatlansághul, gonossághunkal, es hamisságunkal.

Ötödik pont. Fel kialcsunk valóságossan megh indult szivünkbul, csudálkozván mikippen az egész teremttett állatok (okosodvan reszenként mindenekrül) bennünket mind ez ideigh el szenvedtek, es tartottak! mikippen az Isten Angyali az igassághnak fegyverét viselvén, reank jo

szemmel nezhettek, bennünket oltalmaztak es imadságival segítettek! mikippen az Isten szentei erettünk esedeztek! mikippen az Égh, Nap, Hold, es a' töb csillagok, az Eltető állatok, minden féle élő állatokkal, es a' földnek szántalan termése a' megh erdemlett boszszu állás helyet szolgáltak nekünk! mert hogy a' föld hasadási el nem nyeltenek bennünket, es ezer poklot megh nyitván azokban vetettek, hogy erdemönk szerént ottan kinlódnánk?

Veghezödgyek az Elmelkedés szollo beszeddél, magasztalván Isten irgalmasságát, minden erőnköl hálát adván, hogy életünket eddegh hallogatta. Azért tökelletes szándekkel el vegezzük életünk megh jobbításat, es mongyunk egy *Mi atyánkot*. [28]

HARMADIK GYAKORLÁS.

*Első es második gyakorlásnak elmelkedésre vissza hozása,
három szollo beszeddél.*

A keszitő Imadságh es a' két Elöl járás utan ved elödben az első es második gyakorlást, reá emlekezvén azokra a' pontomokra, melyekben immár annak elötte nagyob lelki vigasztalást, pusztulást, avagy más jóra valo indulást erzettel, es ezekben legh inkab mulass. Es minek utánna, azokban lelki indulást erzettél, a' következendő három szolló beszedhez fogj.

Első szolló beszéd. Legyen a' Boldoghsagos Aszonyunkhoz edes JESVS Anynyához, könyörögven hogy esedezzek eretted Sz. Fiánál, es hogy malasztot nyerjen, melyre három okbul szükseghed vagyon. Elöszer. Hogy a' büneidnek belső természetit megh esmerjed, es azoknak megh utálását szivedben erezhed. Másodszer. Hogy rendnelkül valo cselekedetidet megh ismervén, azoktul el iszonyodgyál, es ezeket megh jobbitván, hogy az után Istenesen es igazán eletedet el rendelhesd. Harmadszer. Hogy által látván, és kárhoztatvan e' Vilagh gonosságát, annak hüvsaghatul el forduly. Ezek utan mongy egy *Udvözletet*.

A második Szolló beszed legyen Kristus Urunkhoz, ugymint Közben járonkhoz, hogy az oda fel kert malasztot [29] az Atya Istentül megh kérje, es mond el ez alá irt Imadsaghot.

Imádságh.

Christus lelke szentely megh engem: Christus teste üdvözics engem: Christus vére reszegics megh engem: Christus oldala vize moss megh engem: Christus kinszenvedise erőssics megh engem: ó kegyes JESVS halgass megh engem: az te Sz: sebeidben rejcs el engem: ne eged hogy el tavezhasam tüled: a' gonosz lélektül ments megh engem: halálom oráján hijj engem: es parancsolljad hogy hozzad menynek, es hogy szenteiddel örökkön örökke dicsirjelek teged. Amen.

A harmadik szolló beszéd az Atya Istenhez legyen, hogy ugyan azzal a' három malasztal teged megh ajandekozzan.

NEGYEDIK GYAKORLÁS

a' harmadik gyakorlásnak vissza vett Elmelkedése.

A' felső Gyakorlásnak vissza vett Elmelkedése előhözdogalása mind azoknak mellyekről elmelkedtünk az előbbeni Gyakorlásokban, hogy azokrul szüntelen rea emlekeztvén, értelmünk könnyebben, es budosás nélkül okoskodhassék. Ittis [30] a' három felső szolló beszéd szükséghes.

ÖTÖDIK GYAKORLÁS,

A pokolrul valo megh szemlélés. Foglal maghában készítö Imádsághot, két elöl járást, öt pontomat, egy szolló beszéddel.

A készítö Imádsagh a' mint oda fel.

Első elöl járás. Abrázolyad mint ha szeméd elöt volna a' pokolnak hozzáságha, szelességhe, es melységhe.

Másik elöl járás. Könyörögj hogy nagy erőssen elmédben nyomtassék az el kárhozott Lelkek kinynya: Ugy hogy ha az Isteni szeretetrül valaha el feletkezneél, hogy méghis a' kinok felelme a' büntül megh tartoztasson.

Első pont ez: Abrázolás által Pokolnak kietlen nagy gyuladásit latni; es a' lelkeket valami tüzes testekben, ugymind tömleczen be rekeszteteknek lenni.

Másik pont ez: Abrázolás által hallani azoknak sirását, jajgatását, kiáltását; Kristus Urunk es az eö Szentei ellen káromlását.

Harmadik pont ez: Ábrázoló Szaglással a' füstet, az éghö kénkövet, es mindenfele mosléknak, ganénak, rothadásnak nehez szagját erzeni.

Negyedik pont ez: Kostolni ezeknek epénel keservesb köny hullatásit, senyvetségit es a' lelki esméretnek férgét.

Ötödik pont ez. Mint egy tapasztalni azt a tüzet, melynek [31] illetésébül mégh a' lelkekis éghnek.

A szollo beszéd Udvözítönkhez legyen: es juttasd elmédben az el kárhazott emberek lelkeit; melyek azért a' Pokolbeli kinokra vettek, hogy avagy nem hitték, Kristus Vrunk el jövetelit, vagy ha hitték, de ugyan parancsolati szerent nem éltek: törtent penigh veszedelmek, vagy Kristus el jövelele előtt, vagy e' világon jelenlétekor, avagy menybe menetele után. Ezek után tellyes szivedbül, adgy hálát Üdvözítődnek hogy olljan veszedelemtül <hogy> megh oltalmaztattál, és hogy mind eddigh nagy aitato s irgalmássággal lött legyen hozzád.

Veghezd egy Mi-atyánkal.

INTÉS.

A' Gyakorlás adó jo tecezése szerént ha a' gyakorlo Elömenetelire volna töb ilyen Elmelkedésekkelis ezt gyakorltatthattya, ugy mint a' halálrúl, az Itiletrül, es másféle Bünnek büntetésérül es kinnyárúl etc. Es ne arán<s;>za hogy ez tilalmaztatik noha it ezek nem iratnak.

A Gyakorlás ideje penigh így el rendelendő, hogy az el[!] első éjfélkor: a' másik reggel mihent fel kelünk, a' harmadik Mise elöt avagy mingyárást az után Etel elöt legyen: a' negyedik Vecsernye tajan: Az ötödik egy orával az Vacsora előtt. Mely időnek el osztása köz mind a' negy hétnek: de ugyan lehet abban változás, es ezt vagy hosszabithatni, vagy rövidéthetni, a' mint kinek kinek az megh mondot öt Gyakorlásnak veghez vitelére eletinek ideje, [32] lelki es testi rendelése avagy a' természetnek be foglalása szolgál.

*Hozzá tételek,
Melliek a' gyakorlásnak iob voltára es az el rendelt czilre
igen hasznosok.*

Első. Hogy estve az álom előtt, egy kevés ideigh migh egy Üdvözet mondatnék gondolkodgyam, a' fel kelésre rendelt oráru, es a' közelgető gyakorlásrúl.

Masik. Hogy fel serkentetet mingyárást ki rekeztvén minden más fele gondolatokat, csak arrul gondolkodgyam a' mirül az első, ugymint éfélkorj, gyakorlásban szemlélni igyekezem: es hogy nagyob szemérmetteseghemre, es szegyenülesemre ilyen példával illyek. Micsoda orcza pirulással, gyalázattal, es félelemmel, allana valami vitéz a' Király es az eő Vdvari népe, es szolgai előtt, ha a' kiralyt, sok el vett ajándék es tetemenyi után, sok es nagy vetkekkal megh bántotta volna. A második gyakorlásráis reá emlekeztvén, melyben megh visgaltam, mennyi bünt vallottam légyen. Azert abrázolyam hogy lanczokkal megh kötözöt, rövid üdö mulva, mint egy vasba verett es megh kötözöt, halálra valo rab a' feő biró eleiben vitetem. Ilyen es hasonló gondolatokban, a' mint az előttem valo elmelkedés kivanni fogja foglalatos lévén, ruhazzam fel maghamat. [33]

Harmadik. Egy vagy két lépéssel a' helytül, melyen elmelkedni akarok, migh egy Miatyánk mondatnék fel emelt elmémme, gondolljam hogy az Vr JESVS jelen legyen igyekezetemre vigyázva, ezt azert mély terd hajtással megh becsüliem.

Negyedik. Hogy a' szemlélést el kezgyem, vagy terden álva, vagy arczal, vagy hanyatta a földön feküve, bár ülve, 's bár álva: tudniaillik oly módon mely által remenlem hogy legh könnyebben igyekezetemet be tölthetem. Holott kettőre kel vigyáznom: Első. Hogy ha terden álva vagy más helyheztesben igyekezetemet fel tanáltam hogy többet ne keressek. Masodik. Hogy abban a' punctumban melyben a' kivant aitatosságot fel tanáltam mulassak, es nyugodgyam, a' töb pontomak szorgalmatosságáha nélkül.

Ötödik. Hogy el veghezvén a' gyakorlást, ülve, vagy setálva, egy fertály oráigh oráigh[!] megh visgallyam az Elmelkedésnek folyását, es ha roszt volt föl keressem ennek okát, szanakodással, es megh jobbitásra

valo szánakodással. Ha pedig jó volt a' kimenetele, hálát advan Istennek, az utannis hasonlokeppen elmelkedgyem.

Hatodik. Hogy minden örmre inditö gondolatokat a' mint volnának Vrunk dücsösseghes halottaibul fel tamadásáruul ki rekeszszem: mert ez illen gondolat az könyhullatásnak [34] es bánatnak akadályos, melyeket mostan büneimrül keresek: vegyük tehát erre segítsegül a' halálruul es Itiletrül valo Emlekezetet.

Hetedik. Ez okaért minden világosságnaak fenyesseghetül megh fosztom maghamat, mind ajtot, 's mind ablakot, mégh ott mulatok be szegezvén, kiválván midön olvasok vagy eszem.

Nyolczadik. Hogy a' nevetéstül es legh inkább a' nevetesre inditö beszédttül oltalmazsam maghamat.

Kilenczedik. Senkire szemeimet ne vessem, hanem csak köszöntesnek okaért.

Tizedik. Hogy az Elmélkedéshez hozza adgyak büneimért valo elég tételt, vagy poenitentia tartást: ez pedig két féle, belső es külsö. A belső a' bünekrül valo banat, az el szánt akarattal, hogy ez után mind a' vallot, 's mind mindenfele más büneket el kerülem. A külsö pedig a' belső poenitencziának gyümölcse, tudnia illik a' vallot bünökrül magham maghamtul valo büntetés. Mely legh inkább három keppen leendő. *Elöszer.* Etelben es italban: midön nem csak a' beövelkedö (mert ez a' mértekletességhre es nem a' poenitentia tartásra nezendö) de mégh a szükséghe etel, italtulis megh tartoztassuk maghunkat. Ez<t> pedig annal jobban veghez vitetik, melynel nagyob fogyatkozást szenvedünk, el tavoztatván mind az által a' Természetnek megh bomlását, vagy derekas erőtlenséghet, vagy betegséghet. [35]

Másodszor. Az álomban es az ágyban mikor nem csak az puha es gyönyörüseghre szolgáló eszközöktül de mégh az alkalmasoktulis a' mennyire egesseghünk, es életünk derekas artalam nélkül lehet megh fosztyuk maghunkat. Annak okaért az szükseghes álmot megh ne rövidécük, hanem csak hogy a' gonosz szokást ha valaki föletteb álmos mertekletességhre hozzuk.

Harmadszor. A testünken hogy ezt fájdalommal sanyargassuk, ugy-mint szörsákkal, kötéllel vagy retez viselessel, korbacsolással, disciplinálással, es töb effele kemény, es a' testnek kedvetlen eszközökkel. De

mind ezekkel ugj elljünk hogy csak a' test a' fájdalomat erezze, de a csontokat megh ne sercze, eghessegünk ártalmával. Azért midön testünket veréssel büntettyük, madzag ostorral verjük, hogy a' külső es nem a' belső testünk tagjai szenvedgyenek, egessegünk veszedelmire. De mind ezekben mégh negy jegyezésre valo vagyon.

Első. Hogy a' külső poenitentia három vegre tétetik, es hogy ennek három féle gyümölcse 's haszna vagyon. Tudniillik: hogy a' vallott büne-kért valamennyire eleghet tegyen: hogy ember maghát megh gyözze, es az alsó részt, mely érzékenséghnek mondatik, a' felső, ugymint az ertelem alá vegye. Utolyára hogy fel keressük, es megh nyerjük valamely Isten malasztyának ajándekát, a' kit kivanunk, ugymint büneinkrül belső es igaz szivünk törödelmességhét, es a' köny hullatásnak beöséghét. [36] Es ezeket vagy büneink miatt, vagy Kristus Vrunk kinszenvedesinek es fájdalminak emlekezetire, avagy valami ketséghes dolognak mely bennünket keserit fel odására.

Masodik. Az első, es masodik hozzá tétel, csak az éfeli es hajnali gyakorláshoz valok, a' negyedikkel penigh csak othon es magán, de a' Templomban es mások elöt ne ellyünk.

Harmadik. Hogy ha a' gyakorlo az Elmelkedésben keresett lelki indulatot nem erzi, ugymint banatot, vagy vigasztalást, hasznos hogy az etel, italt, almot, es mas poenitencia tartásra szolgáló cselekedetet megh változtassa. Es igy a' mely poenitencia tartásban foglalatos volt, hogy azt két, vagy három nap el hadgja, a' mint kinek kinek nagyob, vagy kisseb poenitenciára szükseghe vagyon. A mellet mivel hogy gyakorta testünk szeretetibül, es tevelgő itiletbül illjen poenitenciat el hadgyuk, mint ha természetünk erőtlenséghe, es az egésséghnek derekas megh bántása el nem türhetné. Neha pedigh poenitenciaival testünk erejben bizván mod nélkül elünk. Annak okaert a' mint oda fel emletettük a' poenitenciákat változtassuk, es majd ebben, majd másban gyakorlyuk magunkat. Mert történik közönsegessen, hogy a' kegyelmes Isten a' ki természetünket által látta megh mutassa, mely poenitencia kinek kinek legh alkalmasb es legh hasznosb.

Negyedik. Hogy a' resz szerint valo lelki szám vetést, vagy visgálást fordicsuk azoknak a' vetkeknek, es hivolkodásoknak ki gyomlálására,

melyek a' gyakorlásokban es [37] a' hozza tetelekben mind egy becsusznak. Ezt pedig a' következő három hétbennis megh tarcsuk.

MÁSODIK HÉT

Kristus JESVS orszagharul valo megh szemelés e világhi kiralynak hasonlatosságábul, a' ki az, alatta valoít Hadba hijja.

A keszitő Imádságh szokás szerént.

Első elől járásban. A helynek megh ábrázolása: tudniaillik mint ha szemeid előtt volnanak a' Synagogák, Faluk, Városok, es a' több helyek, melyeket praedicálva el járt Udvözitönk.

A második előljárásban. Istentül kerendő a' malaszt, hogy megh ne siketüly Kristus hivatalyára; hanem hogy követisire, es Engedelmes-sighire kész lehess.

Első pont. Tekencs emberi Istentül választot Kiralyra, kinek a' Fejedelmek es minden Keresztyén nepek méltó becsületet adnak, es szolgáltyára készek. [38]

Másik pont. Gondolyad mint ha az alatta valokhoz szollana, mondván: Az en igyekezetem, hogy minden pogány es hitetlen Tartományokat, birodalmom allá hozzam; azért valaki engem követni akar, szüksegh hogy kész legyen nem külemb eledellel, ruhazattal, es egyeb eszközökkel, hanem csak az enyimhez hasonlokkal, egyféle munkában, vigyázásban, történetekben, velem együt forgolodni, hogy reszes legyen a' gyözedelembe, es minden szerencsémiben, a' mint fáratsagimban es bántságiban részes volt.

Harmadik pont. Fontold megh, micsoda választ adásra kötelesek az eo hivei, ilyen szerelmes es adakozo királynak, es mely kész ajánlásra, hogy akarattyá szerént mindenben el jarjanak. Viszontag ha valaki nem engedne, micsoda gyalázatot mindeneknel erdemlene, es mely tunya vitéznek becsületnek.

Második része ennek a' gyakorlásnak, abbul ál, hogy a' megh nevezet kiralyrul valo hasonlatosságot Vrunck JESVS Kristusra illessük, mind a' három pont szerént.

Előszor. Hogy ha e' világhnak Királya, a' ki az alatta valoit hadba hijja melltó a' rea halgatásra es az engedelmes szolgálatra: mennél inkább Kristus örökke valo, es az egész vilagon tekéntetes Király? a' ki ezen szoval mindeneket maghahoz hijja. Ez az én igassághos akaratom, hogy az [39] egész vilaghot birodalmom alá hozzam, minden ellenseghimet megh győzzem, es így ez után Atyám dücsösseghében mennyek. Azert valaki be akar abban menni, szükseghes hogy velem edgyüt faradgyon, mert a' fáratsághoz egyenlő lészen az ajandék.

Másodsor. Okoskodgyunk hogy nem volna annak okosságha, a' ki nagy kivansággal maghat Kristus Vrunk szolgálatyára eppen nem ajánlaná es kötelezné.

Harmadszor. Itillyük megh hogy azok a' kik tellyesseghesen, hozzaja köteleztettek, hogy nem csak a' munkának el türésére; hanem megh nagyobbakra es jelesbekreis ajanlyák magokat: a' testet az erzékenesghet; magokat, es e' vilagh partütő szeretetet megh győzvén. Azért ki ki mint egy ilyen modon felellyen. Ime ó mennyei király es mindeneknek Vra, noha legh melltatlanab szolgál lévén de ugyan malasztodban, es segitsegben bizván, tellyességesen ajánlom felsegednek maghamat, es mindenemet, a' te Sz. akaratom alá vetvén; bizonsagot tesztek veghetetlen ioságod elöt, es a' te dücsösseghes Szeplötelen Szüz Anyád, es az egész mennyei seregek elöt, hogy ez az en el szánt akaratom, ez az en kivanságom, es tökillet vegezésem (csak Sz. felseged nagyob dicsire, es Szolgálatomnak előbmenetelire legyen) [40] hogy minden tehetsegemmel tegedet, úgy mint Kiralyomat, mindenekbe ez után követem, minden ellenkedes, es boszuságh el szenvedésben, igaz lelki, es testi szegénységben. Csak Sz. Felsegednek teczék, engemet oly állapotra valasztani, es fel venni.

Ez a' gyakorlás ketszer legyen Napjába, reggel mihent fel kelünk, es egy orával, Ebed, vagy Vacsora elöt.

Ebben a masodik hétben, a' mint a' jövendökbenis, hasznos neha valamit a' Sz. Evangeliumbul, vagy más aitasatos könybül olvasni: ugmint Kempis Tamásbul, Kristus követisirül, vagy a' Szentek eletirül.

ELSŐ NAPRA RENDELT ELMÉLKEDÉSEK

ELSŐ ELMELKEDES.

Üdvözítünk Kristus JESVS megh testesülésérül.

Foglal maghaban Keszítő Imádsághot. Harom Elöl járást, harom Pontomat, Egy Szollo beszéddel. [41]

A keszitő Imadságh a' mint oda fel.

Első előljárás. Foglald elmedben, az egész elmelkedésre valo Historiát. Ugymint: mikippen a' harom Isteni Személ szemleli az egész emberekkel megh tölt földet, melyek az örökke valo kárhozatra mennek vala, de az Istenségnek örökke valosaghban el vighezik hogy a' háromsághnak masodik személye az emberi Nemzetnek üdvösseghéért az emberi természetet fel vegye. Azert az el rendelt üdőben Gabriel Archangyal az boldogsaghos Szüz Mariához követnek rendeltetik. A mint oda alá mondatik.

Másik elől járás. Gondolyad mint ha az egész földnek kerekséghét látnád, melyet oly sok es külömb féle Nemzetseghek lakják. Ezek utanna e' Vilagznak bizonyos helyére Galilea tartományban, Nazáreth Varosban, vesd szemeidet a' Boldogsagos Szüz kis hazikóra.

Harmadik elől járás. Kerj malasztot hogy jól megh ismerhesd, mi módon az Isten fia, mi erettünk emberre lett, hogy ezt ez után buzgosagossan szeressed, es szorgalmatosban kövessed.

Ved eszedbe. Hogy ennek a' hétnek es a' következendőknek elmelkedesiben kivántatik mind a' keszitő Imadságh 's mind pedig a' három elől járás, de ezeket a' gyakorlásnak titkaihoz szüksegh alkalmaztatni. [42]

Első pont. Szemleld megh egyenkent a' Személyeket melyek ebben a' titokban foglaltatnak. Legh előszeris ennek a' földnek lakoit, es ezeknek külemb erkölcsét, külömb magha viselését, külömb foglalatosághit, mert ezek közt, kik fejek, kik feketek, ezek békesseghben nyugodnak, azok haborusághal nyomorgattatnak, edgyik sir, másik nevet, ez beteghes, az eghességhes, sokan születnek, sokan halnak: a' mellet a' kimondhatatlan sok és hirtelen külömböztetést. Az után szemléld megh az Istenségnek harom személyet, mikippen a' Kiralyi Szekekbül szemlelik e' földnek mindenféle Nemzetségit, hogy mint a' vakok ugy illyenek, es

szellel hirtelen halállal ki muljanak, es a' pokolbeli kinra mennek. Más felől gondolkodgyál a' Boldogsaghos Szüürül mint köszöntetik az Angyaltul es forduly magadhoz, hogy minden illjen gondolatbul lelki gyümölcset szedhess.

Másik pont. Mint ha hallanád mind ezeknek beszidit, ugymint az Emberek csácsogását, káromlását, es szidalmát. Az Sz. Háromsághnak pedig Menyországban az Emberi Nemzetnek megh váltásrul köz beszélgeteset; es a' Boldogsaghos Szüünek az Angyallal, es kis czellában, az Isten fianak megh testesülese titkairul tanácskozását. Mind ezeketis magadra tulajdonicz, hogy lelki gyümölcset lehessen.

Harmadik pont. Vigyazz mindennek foglalatossághára: ugymint, mi-kippen az Emberek, egymást, izgattják, verik, ölik, es minyajan pokolban rohannak. Az Sz. háromsagh pedig [43] az Istenseghek második személynek testesülését, vighez viszi. Az Angyalis hiven el jár a' követseghben: es a' Boldogsagos Szüü nagy alazatosan ö Sz: Felséghének halakot ád; Ezekbülis lelki gyümölcset szedegess.

A szolló beszedben keress kivalkeppen aitas es nyájas szokot, melyekkel a' Sz. Háromsagh személyét mindeniket külen az Teste lett Igét, es a Boldogsághos Szüüet meltosagossan megh szollithasd, könyörögven aitas indulatod szerent, azt megh adatni, a' mi legh jobban teged segíthet, hogy a' most Testben öltözött Kristus IESVST követhesd.

Veghezd egy *Miatyánkal*.

MÁSODIK SZEMLELÉS. *Üdvözitönk Születésérül. Luc. 2.*

A keszitö Imadságh mint az előbbeni.

Az első eljárás függ a' historiabul. Mely kezdetik a' Boldogsághos Szüü Mariának Nazareth Varasbul ki menetelitul. Tudniaillik: mikippen már kilencz holnaptul fogva terhes, számaron ülve, (a' mint aitasossan ezt elmelkedhettyük) Sz. Josephel, egy szolgálóval es egy ökörrel fel mennek Bethlehemben, hogy a' Csaszárnak a' rendelt adót megh adgyák.

Másik elől járás. Ebben gondold megh az utat, megh fontolván ennek hoszaságát, horgassaghat, igyenességhét, vagy [44] darabossaghat, ez utan

a' Születesnek helyét, mint egy barlangot ennek széles, vagy kesken voltát, alkalmas, es alkalmatlansághát.

A harmadik elől járás Hasonlo az ellebbeni Szemlelesben adothoz.

Első pont. Ez a' pont az Istállóban levő személyeknek szemlelisibül áll; Ezek pedigh a' Boldogsaghos Szüz Isten annya, Sz. Joseph, a' szolgáló, es a' mostan születetet JESVS. Ezek között gondolkodgyál mint ha magadis volnál mint egy szegeny szolga, tehetséged szerent minden szükséghekbén nagy becsüllettel szolgálván nekik. Utolyára gondold megh mi hasznot vehecz ebbül a' Szemlélesbül.

Másik pont. Mint ha azoknak beszedit hallanád, es azokbul igyekezél lelki hasznot szedni.

Harmadik pont. Az Istállóban levő Szemelyek igyekezeti szemlélése. Ugymint: miért vettek fel ezt az utat, ezt a' faratsághot, miokaert a' természet szerent mindeneknek Vra, a' legh nagyob szegényseghben születetet, mely holtigh valo szegényseghben, sok faratságot, ehséget, szomnyuságot, hevségheget, hideget, gyalázatot, verést, es utolyára a' Keresztetis en érettem el szenvedí. Mind ezekbülis lelki jüvedelmet szedegess.

Veghezd el egy szollo beszeddél, es egy Miatyánkal. [45]

HARMADIK SZEMLÉLÉS.

A ket elebbeni Szemlélesnek, vagy Elmelkekedesnek[!] vissza hozása.

A harmadik gyakorlásban vagy Szemlélésben vissza hozatik a' ket felső szemlélés, a' keszitő Imadsággal, es a' három Elöljárással: arra vigyázzván (a' mint az első hétben megh jedgjzettük[!]) hogy azokban a' pontomokban legh inkább mulassunk, melyekben annak előtte lelki világozitást, vigasztalást, vagy pusztulást erzettünk. Veghezödgyek a' Szemlélés Szollo beszeddél, es a' Miatyánkal a' mint oda fel.

Ved eszedben: hogy a' Szemléléseknek vissza hozása, ebben a' hétben, a' mint a' jövendökbennis hasonlo az el mult hétnek vissza hozasival, noha más materia es más fele titkok minden hetben az Elmelkédesekre el rendeltének.

NEGYEDIK Megh SZEMLÉLÉS.

Ez a' megh szemlélés mindenekben hasonló a' harma[46]dikhoz, mert csak az Első és a' második megh Szemlélésnek másodszor való Viszsa hozása.

ÖTÖDIK MEGH SZEMLÉLÉS.

Az első, és második megh szemlélésről, az öt érzékenséghnek belső illetése.

A készítő Imadság, és a' három oda fel megh magyarázat elől járások után, igen hasznos hogy az első, és a' második megh szemlélésben öt belső érzékenséghnket következő kippen gyakorlyuk.

Első pont. Abrazolyad gondolatoddal, mint ha testi szemeiddel mind azokra a' személyekre neznél melyekről az első, és a' második megh szemlélésben emlekeztünk, és fel jegyezvén mind azokat, melyek ezek környul vannak, lelki hasznodra fordicsad.

Másik pont. Mint ha hallanád ezeknek beszélgetésit; de mint ha aztis, mit, és mint illendőkeppen kellenék azoknak beszélgetni: mindenekbül lelki gyümölcset szedvén. [47]

Harmadik pont. Mint ha kostolnád, és szagolnád gyönyörüseghit, és idességhét annak a' Leleknek, melyet a' jó Isten malasztal és más Sz: Ajándékival megh szállotta és megh töltötte.

Negyedik pont. Mint ha ugyan azoknak a' személyeknek ruházatit, nyomdokit, maghát a' heltis melyben az Isten fia születtetet, nagy aitatossaggal csokolnád: hogy ebbülis aitatosságod nőjjen, és minden lelki javaid szaporodgyanak.

Ezt a' megh szemlélestis, a' mint a' fölsöket veghezd szollo beszédel, és egy Miatyánkal.

A mellett erre az öt oktatásra es pontomra figyelmezz.

Első. hogy mind ebben a' hetben, 's mind a' jövendőben ne olvass, neis gondolkodgyál más titkos Szentseghrül, hanem csak arrul, melyrül a' legh közeleb valo orában, avagy azon a' napon elmélkedésre rendeltett, mert eddgyik a' másiknak akadályt teszen.

Második. hogy üdvöztönk megh testesüléserül valo első gyakorlás éfélre rendeltetett, a masik hajnalra, a' harmadik a' Sz: Mise elöt, vagy a' majd utanna valo orára, a' Ne[48]gyedik Vecserne korára, ötödik egy orára Vacsora elött, es minden Elmelkedésnek adassek egy egész ora. Ez a' rendelés ezután minden gyakorlásban megh tartossék.

Harmadik. hogy ha a' Gyakorló üdös, vagy ha az első hétben ereiben el törödöt, job hogy neha ejjel fel ne kelljen, es csak háromszor elmélkedgyék, hajnalban, a' szent Mise elöt, vagy mingyarást az utan es az Ebedlés elöt. Vecsernye taján pedigh a' három közzül egyiknek legyen vissza hozása, es Vacsora elöt, az öt erzekenseghnek illetés által Gyakorlás.

Negyedik. Hogy ebben a' masodik hétben a' tiz hozza tetelbe, melyek az első hétre adatnak, külömböztetés kivántatik. Ugymint a' másodikban, hatodikban, hetedikben, es a' tizedikbenis egy reszént.

A' másodikban: hogy mihent álombul fel serkenünk, mingyarást az elöttünk valo gyakorlásrul gondolkodgyunk, es lelki kívánságot bennünk indicsunk, hogy világosan megh esmerhessük az megh testesült Iginék hozzánk valo kegyelmét, hogy ennek mértéke szerént magunkat hozzája kapcsoljuk, es neki szolgalljunk.

A' hatodikban. hogy gyakorta megh emlekezzünk Üdvöztö Kristus életirül, ugy mint: Az megh testesülésrül, A következő Elmelkedésre rendelt, avagy a' [49] napra, titkos Szentséghigh.

A hetedikben. Hogy világosságban, vagy homalyosságban, tiszta, vagy fel haborodott Éghben gyönyörködgyem, a' ki mennyire szolgál a' fel teczilre.

A tizedikben. Hogy ugy viselyem maghamat, a' mint kíványa a' titkos Szentségh, melyrül elmélkedem. Mert ezek közöt nemelyek poenitencia tartást parancsolnak nemelyek pedigh nem. Azért a' tiz hozzá adással környül nézve, es okossággal ellyünk.

Ötödik. Fel jedzésre valo hogy minden órának gyakorlásában (kivalva az Efeli es hajnali) vegyünk fel valami egyenlöt ahoz, a' melyrül emlekezik a' masodik, es a' harmadik Hozza tétel.

Illyen formán: Hogy miként eszünkbe jü, hogy az Elmelkedésnek orája el érkezett, minek elötte el kezgyük, megh fontolyuk, hová igyekezzünk, es ki eleibe megyünk, es hamarsaggal a' gyakorlásnak egy részén gondolattal által menvén mingyárást el kezgyük a megh-szemlélést.

MASIK NAPRA RENDELT

Megh szemlélések.

ELSŐ ES MÁSODIK MEGH SZEM-

lélésnek Sommája. [50]

Üdvözitönk Templomban be mutatása. Melyrül oda alá Pag. 96

Es Aegyptusban futása. Melyrül Pag. 97

Ezt a' ket elmélkedést viszontag kétszer gyakorljad; A mint az első napra rendelt megh szemlélésrül mondottuk. Ugy hogy ebben a' két vissza hozásban a' harmadik, es a' negyedik elmélkedésre rendelt órákban foglalatossak legyünk. Az ötödik órában legyen ezekrül az öt erzékhenségnek illetése.

Ved eszedbe. Hasznos neha hogy a' gyakorlo noha mind elméjében, 's mind a' testi erőiben jo állapotban vagyon, engedgyen magának valamit, ennek a' második hétnek, a' mint a' harmadik es negyedik elmélkedesekbennis, hogy alkalmasban ahoz juthasson a' mit kíván. Azért tegye hajnalban az elsőnek szemlélést, Mise táján a' masikát: a' harmadikban Vecsernye táján hozza vissza a' két Megh Szemlélést, es Vacsora elöt legyen megh az öt erzékhenségnek illetése.

Harmadik nap elmelkedgyél. Mikippen a' gyermek JESVS Nazareth Várossaban engedelmes volt Szüleinek. A mint fel tanalod oda alá Pag. 98. Masodszor. Mikippen Szüleitül fel tanaltatott a' Templomban[.] Luc. 2. Pag. 98.

A harmadik es negyedik elmelkedés a' két felső Elmelkedesnek ketszerte valo vissza hozása. [51]

Az ötödik. A két elmelkedésben megh nevezett személyekről az öt erzekenseghek illette.

*Valami elől járás; Embernek különbféle életnek
rendbeli állapotjáról méltó gondolkodásra.*

Mivel hogy előhozott oda fel üdvözítőnk példája ez életnek oly állapotjáról, mely Isten parancsolatinak megh tartásából áll; es első, avagy közönséges állapotnak mondatik, most ismét önnön magha Vrunk, midőn halljuk hogy Szüleinek engedelmesnek mondatik; Más, es a' második életnek állapotjára mely az engedelmesseghben fundáltatik, példát mutat, es az Evangeliumnak tökéletességét hozza maghával, midőn Templomban ment az fogadott Attyát, es a' természet szerint annyát el hatta, hogy az öröki Attyának szolgálatiban foglalná maghát. Annak okaert, az alkalmatosság hozza maghával, hogy miis illeti megh szemlelvén keressünk, es könyörögjünk azt az életünk állapotját, melybe eő Sz. Felseghe kivannya szolgálatunkat.

Azert hogy ezt feltanálhassuk, nagy segítségünkre lehet a' következő gyakorlás, Kristus Vrunk akarattjára figyelmezven, <es> ezt az ellenségnek evvel ellenkező akarattjához öszve hasonlítván. Ugyan ebből is megh tanulljuk, micsoda magunkról valo el rendelésre, szükségünk legyen, hogy abban az állapotban tökéletesek lehessünk, valamelyikét a' jó Istennek be adásából választunk. [52]

NEGYEDIK NAP.

Ezen a' napon legyen a' Két Zászlóru Elmelkedés; ennek edgyike pedigh a' legh feőb es legh job Fejedelmünke Kristus JESVSE: A másik pedigh a' halálos ellenségünke Lucifere.

A készítő Imadság közönséges.

Első előljáras. Gondolkodgyál mint ha egy fele Kristus Vrunkat; más fele Lucifert látnád, mikippen mind ketten az Emberi Nemzetséget Zaszlojok alá hijják.

Második előjárás. Ábrázolyad Jerusaleem Varossának egy nagy mezőseghét, melyen Vrunck JESVS Kristus a' tökelletesseghnek feö Kapitánya jelen vagon. Ismet másfele a' Babyloniai mezön az tökeletlenséghnek feje, a' gonoszak, es hitetlenek Fejedelme a' Lucifer.

A harmadikban. Könyörögj malasztot, hogy az Istentelen Fejedelemnek csalárdságit megh esmerhessed, es Isten segítseghvel ezeket el kerülhessed. A mellet hogy az igaz, es legh job Fejedelemnek Kristus Vruncknak tökelletes erkölcsét meg esmervén, a' malaszt által követhessed.

Első pont. Ábrázolyad a' Babyloniai mezön az Istentelen Fejedelmét egy füstös, es tüzes székbén, iszonyu ábrázatban, es rettenetes tekintetben.

Másik pont. Tekincsed mikippen az számlálhatlan gonosz Lelket, az egész Világhnak artásara el küldi, hogy se [53] Városoknak, se helyeknek, se semmiféle személynek nem engednek.

Harmadik pont. Halljad praedicálását, melyet Szolgainak teszen, melyeket izgat, hogy mindenek eleibe tört vessenek; Es mint erős lanczok által, legh előszer, (a' mint közönséghesen történik) az gazdaghságnak kívánsághára vonnyanak; mert ez által könnyebben a' Vilagi tiszteteknek, es tisztessegheknek kívánsághában hozhattják, es utolyára a' Kevelységhnek meljséghébe el merithetik.

Es igy a' kisertetnek ez a' legh feöb három gradicsa: ugymint az gazdagsaghban, e' vilaghi becsülletbe, es a' Kevelyseghben fundaltatott, mellyekbül a' töb mindenféle vetkekben könnyü, es hirtelen a' le futás.

Hasonlókeppen. ennek ellenbe gondolkodgjal a' legh feöb, es a' legh job Fejedelemről, es Vezérünkrül Kristusról.

Első pont. Mint ha a' gyönyörüseghes Jerusaleemi mezon Kristust latnad; Jollehet noha alacson helyen, de igen igen szép es ekes ábrázatban es felette szerelmes tekintettel.

Másik pont. Elmelkedgyél mint 's hogy magha az egész vilaghnak Ura, a' megh valasztott Apostolit, Tanitványit, es más Szolgaitis az széles világhra küldi, hogy külömbezés nélkül mindeneknek a' Szent, es üdvösseghes tudomant hirdessék, es osztogossák.

Harmadik pont. Halljad ennek praedicálását, meljel inti es parancsollja erre a' tisztre valasztott es rendelt, Attyafiainak, es Szolgainak, hogy mindeneket segítsenek, mindeneknel az lelki szegenységhez indulatot Szerezzenek: A mellet (ha az Isteni szol[54]gálatnak es a' mennyei

megh választásnak becsülleti azt hozza, hogy mindenek el hagyásavalis a' Szegénységhez kövessék[)] ez után a' magha megh utálásának es gyálázatnak kívánsághára idessgessék; melybül szarmazik az alázatosság.

Es ezekbül jö ki az igaz tökelletségnek három gradicsa: ugmint: a' szegénység, a' megh utálás, és az alázatosság. Meljek egyenesen ellenkeznek, a' gazdagsággal, becsüllettel, es a' keveljseggel.

Az első Szollo beszéd a' Boldogsághos Szüzhez legyen: könyörögvén, hogy szerelmes fiatul malasztot nyerjen, hogy annak zaszloja alá irottass, es az alat megh maradhass: 's legh előszer csak a' lelki szegénység által, avagy a' külső jóságoknak el hagyása altalis (hogy ha erre meltoztat tegedet hinya es be venni) az után hogy a' megh vetés es gyalázat altalis, eö Szent felsegheit legh közeleb keövetesd, de könyörögven, hogj a' te megh utálásod, se felebarátod karára, se Isten meg bántására ne essék. Ez az első Szolló beszéd vegezedyék egy üdvözlettel.

Az második Szollo beszéd Kristus Vrunkhoz ugmint emberhez legyen, könyörögve hogj az Atya Istenül, ugjan az oda fel kért ajandekot es malasztot megh kérje. Veghezd el az alá irt Imadsággal.

Kristus lelke szentely megh engem: Kristus teste üdvözics engem: Kristus vére reszegics megh engem: Kristus oldala vize moss megh engem: Kristus kin szenvedise erősícz [55] megh engem: ó Kegyes JESVS halgass megh engem: a' te sz. sebidben rejcs el engem: ne enged hogy el tavoztassam tülled: a' gonosz lelektül ments megh engem: halálom órájan hij engem: es parancsold megh hogy hozzad mennyek: hogy szenteiddel örökken örökke dicsirjelek tigatedet. Amen.

A harmadikban. Könyörögj az Atya Istennek, hogj könyörgesedet megh ne vesse, es mondgj egy Miatyánkot.

Ebben a' gyakorlásban éfelkor előszer, es masodszor hajnalba legy foglalatos.

A masik ket elmelkedésre pedigh vissza hozása előszer legyen a' reggheli Mise, masodszor Vecsernye tajan, az oda fel adot három Szolló beszéddelel.

ÖTÖDIK ELMÉLKEDÉS

Ugyan erre a' negyedik napra rendeltetett: ugy mint. A tökéletességhre igyekező három rendbeli embernek külömbshirül: hogy a' legh job részt választhasd.

Az keszitő Imadságh szokás szerént.

Első előljárás. Gondolkodgyál mintha három rendbeli embert látnál, es ezek között, mint ha mind a' három rendbeliek tiz tiz ezer Aranyot szerettek volna magoknak, nem Isten szolgáltyára, sem Isten szeretetire, hanem valami másvéghre: de [56] immár minyajan Isten engesztelni akarják es üdvözülni igyekeznek, le teven szivekrül valahogy az üdvösséghre artalmas penzhez valo indulatot.

Második előljárás. Abrázolj magadnak egy bizonios heljt, melljen Isten, és minden szentei előtt nagj kívánsággal gondold magadot állani; tudni akarvan mi modon es mint legh inkább teczhess Istennek.

Harmadik. Kerj malasztot hogy azt választhasd a' mi Istennek legh kedvesb, es neked legh hasznosb.

Első rendbül valok: Kivannyák a' mi azt illeti a' kereset marhátul a' szivbeli indulatot le tenni, hogj Istennel megh bikelhessenek, de erre illendő es szükséghes eszközökhöz soha nem njulnak.

A másikkul. Azo<k>nkeppen ezekis a' rosszszul <rend> rendelt indulatot el akarnak hadni, de ugyan a' marhát mindenkeppen megh akarnák tartani; es az Istent inkább magok teczésére akarnak vonni, hogj sem az akadált le tenni, es alkalmas állapot által Istenhez jarulni.

A harmadikkul. Ezek nem csak a' keresményhez valo rendetlen indulatot készek<le> le tenni; de mégh a' kereset marhátis külömbsegh nélkül készek hogy azt vagy le tegyék, vagj megh tarcsák, a' mint Isteni Szolgálatra, Isteni izgatásbul, vagj az ertelemnek jo vallásából alkalmasbnak megh esmerik: 's azomban mindeneket helyen hagjván csak azt forgattják elmejekben, es azon fáradnak, hogy csupán a' legh [57] nagjob Isten dicsire a' keresett marhat megh tarcsák vagj le tegyék.

Három Szólló beszeddal vegezödgyek, a' mint oda fel a' három Zászlorul valo elmélkedés.

Feljedzésre méltó hogj ha a' telljes Szegénységgel (meli mind az jol el rendelt akaratban 's mind a' külső joszaghnak el hagyasában all)

ellenkező, es a' gazdagsághoz hajlando indulatot erzünk, nagy segítse-
günkre leszen, illjen indulatnak ki vetésére, Istentül könyörögni (noha a'
test ellene tusakodik) hogj az igaz szegenjséghek allapattyára valaszon
bennünket. De a'mellet megh tarcsuk indulatunknak, szabadsághát, hogj
szabad legien az Isteni Szolgalatra alkalmasb uton járnunk.

ÖTÖDIK NAP.

*Következik Vrüink Nazarethbül Jordan vizhez által menetelirül,
es meg keresztelisérül elmelkedes a' mint Pagin: 98.*

Legyen ez az Elmélkedés mind Efelkor 's mind hajnalkor. A mellet
ketszer vissza hozassék elmelkedésre, ugy mint Mise es Vecsernye
táján, a' Vacsora előtt legyen az öt erzekenseghnek illetése. Mind az öt
Gyakorlás pedigh keszitö Imadsággal, es három előjárással, a' mint a'
felsö Megh szemlélésekben [58] Vrunk megh testesülésérül, es születé-
sérül adatot. Vegezedgyenek három szollo beszeddal, a' mint a' három
rendbeli emberekrül valo elmelkedésben.

A' resz szerent valo lelki visgalás, vagy számvetés, mely szokas
szerent, Ebéd es Vacsora utan szokot lenni; legyen ebben, es a' követ-
kezendő Elmelkedesekben, azokrul a' vetkekrül, es restsegekrül, melyek
az napi elmelkedésekben, es a' hozza tetelekben törtennek.

Hatodik napon. Szemléld megh mikippen Üdvözitönk Jordan
vizetül a' Pusztára ment, es az ottan törtent dolgokrul. Ennek a' napnak
töb Elmelkedési legyenek, az ötödik napnak formája es modgya szerént
a' mint az utan valo Napokonis. pag. 99.

HETEDIK NAP.

Mikippen Sz. András, es ennek utanna a' többiis Kristust követték. Pag.
99.

NYOLCZADIK NAP.

A' hegyen valo beszedrül; mely a' nyolcz boldogságrul vala. Matt. 5.
Pag. 100.

KILENCZEDIK NAP.

Mikippen jelent megh a' hajozo Tanitvanyoknak a' Tengeren járvan.
Matt. 14. v. 25. Pag. 102. [59]

Tizedik nap.

Mint tanjtott legjen Kristus a' Templomban. Luc. 19. Pag. 105.

Tizen egyedik nap.

Mikippen Lázárt halottaibul feltamasztotta. <Joan> Joan. 11. v. 43. Pag. 104.

Tizenkettödik nap.

Vrunk nagy pompával es enekléssel Jerusalem Várossában be menelirül. Matt. 21. Vide Pag. 104.

Három megh jegyezendő dologh.

Első. Ebben a' második hetben (a' mint az üdö engedj, es a' mint a' Gyakorlonak haszna kivannya) az elmélkedeseket szaporithattyuk, ugy mint ezekrül a' Titkokrül: A Boldogsagos Szüz Ersebethhez tett közön-tésérül; A pasztorokrül. A Környül metélesrül. A három Sz. Királyrül. Avagy ugyan kevesebbithettyükis, el hagván nemelleyeket az oda fel valokbul, ha a' Gyakorlo haszna kivannya.

Második. Hogy a' bizonyos állapotnak megh választására szolgáló vizsgálás kezdődjék Üdvözitönk Nazarethbul Jordánhoz menetelirül, es vegezödgjek az ötödik napi Elmelkedéssel.

Harmadik. Hogj minek előtte a' Valasztásra szolgáló vizsgálashoz kezdünk; hogj az üdvözitönk tulajdon, es igaz tudomannak el vitelire indulatunkat hozza kiszitcsük, igen igen hasznos [60] egj egész napnak szüntelen valo a' három alazatosaghnak modgjárul, melljek mindgjarást következnek, es a' szollo beszedeokrül gondolkodása: melyekkel eltünk a' két Zászlókrül valo Elmelkedésben.

Első alazatosaghnak mondgja ez, es a' lelki üdvösséghe szükséges. Hogy minden keppen alá vessem magamat, az Isten Törvényinek megh

tartására: ugy hogj se az egész világhnak urasághaért, se életünk oltalmaért, se megh tartásáért, szánszándekkel, se Isten, se ember parancsolattját által ne hágjuk, melyre halálos bün alatt köteleztetünk.

A másodík. Nagjób tökelleteseghet foglal maghaba; ugy mint hogj allando akarattal egy aránt hajoljak a' gazdaghsághoz es szegeniseghez, a' becsüllethez, es gjalazathoz, a' rövid, es hosszu elethez, a' hol egyenlő mind a' két reszrül Isten dicsiretíre, es lelkem üdvösseghére alkalmatsságh adatík. Ugy annjira; hogj semmi világhnak gazdagsághaért vagy szerencséért, semmiféle testi életemnek kedvéértis, soha vagy bocsanando bünnek veghez vitelire akaratommal ne hajoliak.

A harmadík, Legh tökelletesb. Hogj az a' kí a' két felső alazatosághnak gradicsan már fel ment: hogj noha mind két reszrül Isten dicsiretí egy arányu volna; De ugyan hogj jobban, es inkab Kristus Vrunkat kövessém, a' szegeny megh [61] gyalaztatott es megh-nevetett Kristussal, inkáb válasszam a' szegenyseghet, a' megh utálást, es esztelennek nevét, a' gazdagsag<g>nál, becsülletes tisztelnek, es bölcsességhnél. Erre pedígh az alazatosághra, rövid utat mutat, a' három szollo beszédnek gyakorlása, melljekrül emlekeztünk a' két Zaszlorul valo Elmelkedesben, mellyek által könyörögjünk (ha az Isten kegyesseghének ugy teczenék) hogj arra a' megh válastásra vezérljen, bár az en Istenhez valo Szolgalatombul, es az Isteni dicsiretbül, nagjób, 's bár egyenlő hasznom következék.

A megh válastásra Elöljárás.

A jó megh válastásra szükseghes a' mí reszünkrül, hogj tiszta es edgjes lelki szemmel megh tekínsük mí véghre teremttetünk; tudniilík: Isten dicsiretíre, es lelkünk üdvösseghére. Annak okaert csak azokat válasszuk mellyek hasznossak vegünkre; mível hogj mindenüt az eszköz a' veghre, 's nem a' vegh az eszközhöz rendeltetik. Vetkeznek azért azok, a' kik eleb a' hazassághot vagj valami Egyhazi méltosághot válastanak, es így az utan Istennek szolgálíni, vissza fordulva elvén a' véggel es az eszközzel: nem egjenesen Istenhez jarulván, hanem félen Istent magok akarattyokra hozní ígyekezven. Midon éppen hogj ellenkezve viseljük magunkat, kivantatík, ugymint: hogj legh elöszer az Iste-

ni dicsiretet es szolgálatot mind utolsó vehünkét szemünk előtt viselvén, az után valasszuk az házassághat, vagy [62] Papsághot a' többivel edgyütt, a' mennyire hasznos az utolsó vetkünkre. Annak okaért ne tanaltassek semmi mely miatt megh indittasunk, hogy emez vagy amaz eszközzel eljünk vagy ne elyünk, hanem csak a' mennyire az Isteni szolgálatra, es lelki üdvösségünkre szolgálják.

A megh választásra való dolgoknak megh esméretire be vitel:

Foglal maghában négy pontomat, es egy fel Jedzést.

Első. hogy minden megh választásra való dologh szükségheis keppen jok legyenek; vagy legh aláb hogy gonoszsak ne legyenek es az Anya Szent egyháznak tudomanjával edgjezenek.

Második. Hogy két felek azok meljek a' megh választásra alkalmasok. Vannak melyeknek a' megh választása el változhatatlan, a' mint a' Papságh, a' Házasságh; Vannak melyek megh változtathatnak: a' mint az egyházi es világi jövedelem; mert ezt megh tarthatod es <megh tarthatod> el hagjhatod bizonyos okbul akaratom szerént.

Harmadik. hogy azokrul melliekrül már egiszter az el változhatatlan megh választás megh lett, semmi választás nem lehet. Hanem szükség hogy arra vigyazzunk, ha valaki valamit gondolatlanul, es felen való indulatokbul választott, meljben már vissza nem czafohat, e' vajon hatra; Ha a' tett megh választásrul bánkodik [63] hogj ennek karát, jambor életivel es jó czelekedetekkel vissza hozza: mert vissza czafolni nem szabad, noha meghis teczenék hogj a' tött választás nem Isten hivatalja, ugymint felen való es balgatag. Mely dologhban nem kevesen vetkeznek midön a' gonosz<t> es felen való megh választást Isteni hivatalnak tartják lenni: mert ez tiszta es világos es semmi testi indulattal, semmi visza fordult szorgalmatossággal sincs el elegyitet.

Negyedik. Hogy ha valaki, valamit mod szerent, es jo rendtartással, minden test es világh indulattya kívül választott, meliben változás lehet, nincsen oka miért ezt fel boncsa, hanem inkább azon igyekezzek, hogy abban előb 's előb mehessen.

Ez penigh fel jegyzésre méltó hogy ha a' változando dolgokban nem szinten igazan es tisztán lett volna a' választás, illendő hogy megh jobbitassek hogy beövebb es Istennek kedvesb gyümölcsöt hozzon.

Az igaz megh választáshoz háromfele alkalmasb üdörül.

Első üdö ez: Mikor ember akarattyát az Isten ereje ugy hajtya, hogy nem csak minden ketelkedést, de még erre valo tehetseghétis ki veszi a' lelekbül; mert hogy nem követne azt az indulást az mint olvassuk Sz. Pal es Sz. Mathe felöl es masokkalis nem kevesekkel történt midön Kristustul hivattattak. [64]

Masodik üdö ez. Mikor elég világos es megh ertetett Isten tecsése[!], valami jeles vigasztalás, avagy más jo lelki indulat által.

Harmadik. Midön valaki lelki csendesseghbe megh gondolta a' végphet melyre Istentül teremtett, (Isten dicsiretire es magha lelki üdvösseghére) választ maghának bizonyos az Anya Szentegyháztul jovallot állapotot, mely által mint egy eszköz által alkalmasban, es batorságosban Istentül rendelt utolso veghére igyekezhetik. Akkor pedigh esmertetik a' csendesseghnek jelen leti, mikor a' lelek minden zugás nélkül, a' természetnek ereivel szabadon bir. Es igj hogj ha az első vagj a' másik üdönek segítséghevel a' megh választás megh nem lett, szüksegh hogy a' harmadikhoz folyamodgyunk, meljriül ide alá két keppen tanuságh adatik.

*Az epséghes, es a' jo megh választásnak első modgya:
mely hat pontot foglal magaban.*

Első pont. Hozd elő a' Tanacskozásra valo dolgot, ugjmint a' vilagi Tisztet, vagy az Egyházi meltoságot, melyel szabad vagy hogy fel vegyed, vagj el hadgyad; es igy minden más dolgotis, mely az Valtozható megh választásra nezendő.

Masik. Lelki szemeid előtt viselvén a' teremtésednek veghét [65] ugymint: hogy Istent dicsirvén üdvözülly; A tanácsra vett dologhnek vagy Tisztnek se az elvívésére, se az el hagyására ne hajolj, hanem mint egy mertéknek igyenességhére helyeztesd magadat, oly kiszülettel, hogy mingyárást eppen affele hajolj, mellyet megh ösmérsz hogy mind Isten dicsiretire, 's mind Lelkednek üdvösseghére alkalmasb.

Harmadik. Könyörögj az Isten kegyelmének hogy ertelmedet oktassa es akaratodat arra indicsa mellyre job es hasznosb neked hajolnod: de a'

mellet az aítatos es hiv értelmednek okoskodásávalis élyl, mellj által el fogván es javalvan az Isten akarattyat; evvel a' megh választáshoz indul.

Negyedik. Fontold megh micsoda hasznod, vagy segetseghed lehet emez, vagy amaz vilaghi, vagy Egyhazi Tisztnek fel vitelibül, utolso veghednek előb menetelire: viszontag micsoda alkalmatlanságh es veszedelem kövekezendő. A mellet aztis megh gondold, micsoda haszon, es segítség, kár, vagy veszedelem annak a' tisztnek el hagyásából ki jöhet.

Ötödik. Ezek utanna mind ket fele okoskodgyál, es értelmednek oktatása szerént, le téven minden testi kivansagot, veghezd el a' megh választást.

Hatodik. El veghezvén a' választást, nagy hamarsággal siess az Imádsághoz, a' megh választást Istennek eppen es egészszen ajánlván, hogy az eö teczese szerént ezt fel vehesd, es abban állando lehess. [66]

*Az ephséges es jo megh választásnak masodik modgya:
negy Regulára es egy Fel jegyzésre ki osztot.*

Első Regula. Miuel hogy szükséghes a' megh választásnak oly indulatbul lenni; mely mennyegbül az Isten szeretetibül emberbe ötetett: illik hogy a' választó maghaban erezze, hogy minden indulattya (bár nagy 's bár kicsin legyen) melyel a' megh választott dologhoz vitetik, csupan csak Isten szeretetibül, es tekintetibül szarmazik.

Másik. Gondolkodgyál ha valaki a' legh szerelmesb barátid, vagy Atyádfiai közzül, (kinek minden tökelletesseghet, es szentseghet kívannal) az megh választásba kitelkedven hozdad jarulna, micsoda tanacsot adnál neki? es azt a' Tanácsot által latván, ugj cselekedgjel magad, a' mint annak tanácsul adnad.

Harmadik. Arrulis gondolkodgyál ha halálodnak orája el közelget volna, mimodon akarnad hogy e' mostani megh választást tetted volna? es könnyen megh erted, hogy a' szerent kellessek most a' megh választásnak lenni.

Negyedik. Jól reá figyelmezz, hogy midőn Isten itilő szeke eleibe vitetel, micsoda tanacsál kívannád hogj eltel volna, mellyet megh esmer-vén, most ellj azzal, hogy abban az oraban csendességbe lehess. [67]

Vtolszor. Ved eszedbe. hogy ezt a' negy Regulát lelked üdvösseghe-dért es lelki esméretednek csendesseghéért egészen megh tartván: szükseghes hogy az első megh választásnak negyedik pontoma szerént veghez vigyed a' megh választást, es azt Istennek hogy jonak vallja, ajánljad.

Mint kellessék minden féle állapotban embernek magha életét megh jobbitani, avagy megh uyittani:

Előszer Vedd eszedben. hogy az a' ki vagy a' hazassághra, vagj Egyhazi meltosághra köteles (a' Vilaghi jövedelemnek pedigh mennyi-séghérül bár sok 's bár kevés mind egy) reá nem erkezik, avagy aka-rattya sincsen hogy a' változato dolgokrul tegyen megh választást; Hasz-nos hogy ez illyenek a' megh választás helyet egy rövid ut, vagy bizo-nyos mód adassék, mikippen állapotok szerént eleteket megh jobbitsák.

Köteles azért mindenik a' ki illyen állapotban vagyon hogy teremte-sinek es életinek véghét jól rendelje, es kövesse az oda fel adott gyakor-lások szerént: Es vigyázzván a' megh választásnak külemb fele modgyára, jól megh fontollja, es gondolkodva megh vesse, micsoda udvart, mennyi nepet, es szolgát jó lelki esmérettel tarthat, mi modon kellessék azokkal bänni, micsoda szóval es példával ezeket oktatni? [68] a' jövedelembül mennyit maghára es házára költhet, mennyit kellessék a' Szegenyeknek, vagy más aitato es Istenes helyekre osztani? ezekben semmit mást se keresni, se kívánni az egy Isten tisztességhénél, es lelki üdvösséghnél. Mert ezt minden ember maghával el hitesse, hogy a' lelki tudományba annyira elől ment, a' mennyire a' magha szeretetitul, es tulajdon alkalmatosságának indulatitul el távoztatott.

HARMADIK HÉT

Első megh szemlélés.

Vrunk utolso Vacsoráru Matt. 26 Joan. 13.

Legyen Éfelkor. Foglal maghaban keszitő Imadsághot. Harom elől járást. Hat pontot, Egy szolló beszdedel.

A keszitő Imadság szokás szerint a' mint oda fel.

Első elől járás. Ez a' historiában fundaltatik, mikippen üdvözitönk Bethaniabul a' két Tanitvánt, Jerusalembé küldette, hogy vacsorát keszitsenek; a' hova maghais az után a' töb Tanitvanyival üdvözitönk el mene, holot a' Husvéti barány megh etele után el vegezvén a' Vacsorát, tanitvanyi[69]nak labait megh mosa, es magha szentseghes testét, es vérét ugyan azoknak adta, es el osztogatta. Utolyára Judás el menetele után a' ki ütet el adta, hoszu beszdedet tet a' tanitvanyokhoz.

Másik elől járás. Vedd ezt a' helybül, honnét indultak, merre mentek, es a' hol ettek. Fontold megh az utnak hosszuságát vagy rövidségét, darabosságát, vagy egyenesseghet, a' többivel, melyek azon az uton törtenthettek. Ez után a' Vacsora hazat, ugymint: Széles volte, avagy szoros: alávaloe vagy fel ékességét: es ezekhez hasonlokat.

Harmadik előljáras. Ezt ved az elmelkedésben kivant dolgokbul: ugy mint. A banatbul, a' magadra valo boszonkodásbul, szégyenedbül, hogy mindeneknek feő Ura, büneidert oly nagy kén alá veti maghát.

Első pont. Tekéncs a' Vacsorállókra, hogy ezekbül lelki hasznot szedhes.

Másik pont. Ezeknek beszedit hasznodra fordicsad.

<Harma>*Negyedik pont.* [A margón: NB.] Vedd eszedbe, mind es mennyit immár nem csak kiván, de kezdis szenvedni Vrunk. Tehát ugyan itten teis banatot, szomoruságot, es köny hullatást indics fel bened. A mellet valami testi sanyarusaghotis vegy magadra, a' mint a' következendő napokonnis.

Harmadik pont. [A margón: NB.] Ugyan ezeknek minden cselekedetit megh visgálljad, hogy a' joban előb mehess.

Ötödik pont. Elmelkedgyél, mikippen mint egy el [70] rejtetik az Istensegh, tehetesge szerint ellenseghit el nem veszi, hanem inkab oly kegyetlen kin alá veti az Emberi természetit.

Hatodik. Ha az Isten fia olyakat szenvedet büneidert, mit kel teneked cselekedned es szenvedned ö erette?

A Szollo beszéd Vrunkhoz legyen. El veghezedyék egy Miatyankal.

A *Szollo beszédekriül közönsegesen ez fel jedzendo* (a' mint oda fel immar resz szerent megh magyarasztuk). Hogy a' cselekedet mellet, könyörögniis kel valamit, a' mint maghaval hozza az indulat, avagy az elmélkedésben valo állapot; tudnia illik a' mint magadban eresz vigasztalást, vagy fel haborítást, a' mint ezt vagy amaz tekeltesseghet kivanod. Avagy a' mint el tekelletted hogy imigy vagy amugy magad állapotodrul rendelsz. Es a' mint az elmelkedesben megh gondolt dologrul erülni vagy szomorodni kivánsz. Ez utan könyörögh azt megh adatni, a' mit bizonyos dologhban leghinkáb kivánsz. Egy szollo beszéd mindenkör Üdvözitönkhez legyen. Noha három szollo beszédetis tehez, ha az aitatosságod maghával hozza, ugy mint: Az Boldogságos Szüzhöz, a' Fiu es az Atya Isten[71]hez, a' mint adatot a' masik hétnek, a' három rendbeli emberekrül gyakorlásban, az utánna tet fel jedzéssel.

Második megh szemlélés.

Hajnalkor. Üdvözitönk Vacsora után es a' kertben törtent titkairul, cselekedetirül. Matt. 26. Marc. 14.

A keszitö Imadsag a' mint annak elötte.

Elsö elöljárás. Ez foglallja maghaban a' historiat: Mikippen Kristus JESVS a' tizen egy Tanitvánnyal a' Sion hegyrül, a' hol vacsorat ett vala le ment. Es által menván a' Josaphát nevü völgyen ott hagyá a' nyolcz tanitvánt, az harmat kertbe vivén, magha egy kevesse előb megyen, orczájára borul, vért veritekezik, haromszor azon beszéddel Atyához imadkozvan. Fel költi alombul tanitvanyit, két szoval (En vagyok) ellenseghit, Judással edgyüt, a' ki<t> ötet csokkal el arulta, földre veti: Malcust kinek Peter el vághá job fület megh gyógyittyá. Ezek utánna megh

fogatik, es mint egy lator kötözve ugyan azon Josaphát völgyén Annas hazához legh előszer vittetik 's vontatik.

Másik előjárás. Itt gondolkodgyal, mint ha az utat melyen JESVS által ment, es melyen a' gonosz Sidok [72] kötözue vittek <a' es a' k> a' volgyel es a' kertel latnad es ezeknek minden alkalmas es alkalmatlansághat.

Harmadik. Könyörögj hogy a' kinszenvedő Jesussal edgyütt szenvedhess szomorusaghot, sirást, szorongotást, es más effele kint. etc. pag. 105.

A harmadik hétre szolgáló négy feljedzés.

Első. Hogy a' keszitő Imadságh után es a' három Elöljárás ennek a' második gyakorlásnak, eppen azt a' modot es rendet mind a' pontomokban, 's mind az szollo beszedeiben megh tarcsuk az előbbeni (ugymint az utolsó Vacsoráruul valo) elmelkedesben tartottunk. A mellett hogy Mise es Vecsernye táján a' ket felső gyakorlást elmelkedésre vissza vegyük. Vacsora előtt pedigh az öt erzekenseghnek gyakorlása legyen. Minden megh szemlélés keszitő Imadsaggal es három Elöljárással kezdögyek, alkalmaztatván ezeket a' gyakorlásra vett titkokhoz: a' mint elegendő keppen a' második hetben megh irattatott.

Második. A gyakorlónak ideje, ereje, es alkalmatossagha szerent, mindennap öt, vagy keveseb gyakorlás veghez vitessek. [73]

Harmadik. Hogy ebben a' harmadik hétben, resz szerént szükseghes a' változás, a' második es a' hatodik hozzá tetelekben; Mivel hogy (a' mi a' masodikat illeti, mihent fel serkenünk gondolkodgyunk igyekezettünkrül, es az előttünk valo elmelkedést mint egy megh kostolván midön ruházzuk magunkat, es az Elmelkedesre készülünk, igyekezünk banatot es faldalmot szivünkben fel indítani, oly nagy es annyi Kristus Vrunk kinnya felöl. A hatodikban pedigh el tavoztassuk inkább, hogy sem keresük, avagy helt adgyunk a' vigh gondolatoknak, noha ezenkivül hasznosak, es szentek, ugymint Kristus fel tamadásáruul es dücsösséghérül. Es ezek helyet Üdvözítőnk kén szenvedését szüntelenül elménkben forgatván fájdalomra, kin szenvedésre, es felelemre indicsuk szivünket.

Negyedik. A maghan valo lelki szamadás; mind a' gyakorlásrul, 's mind a' hozza tetelekrül ugy legyen a' mint a' felső hetben.

Második nap éfélkor legyen Kristus Üdvözitönek megh fogásáru, es Annás hazához vitetesrül megh Szemlélés. Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. Jo. 18. A mint pag. 106. Hajnalkor pedigh a' Kaiphas házánál történt dolgokrul. Matt. 26. a' mint Pag. 10<6>7. Az után a' két vissza hozás es az öt erzekenséghnek illetése, a' mint tegnap ugy ma. [74]

Harmadik Nap. Éfélkor Szemlelljük megh, mikippen JESVS Pilátushoz vittetet, es az ottan történt dolgokrul. Lássad Pag. 107.

Hajnalkor pedigh azokrul a' történetekrül melljek megh lettek midön Kristus Haerodeshez vittetet, es ennek hazánál. Keresd fel Pag. 107. Következzenek a' szokot vissza hozások, es az öt Érzékenséghnek illetése.

Negyedik nap. Éfélkor, Legyen a' megh szemlélés, mikippen Haerodestül Pilátushoz vissza küldetett. A mint fel tanalod Pag. 107. A Pilátus házánál történt Titoknak utolyát hajnalkor szemleld megh. A vissza hozások, es az erzekenségeknek illetése szokas szerént legyen.

Ötödik nap. Efelkor, Pilatus Törvény ki mondásatul a' Megfeszitesigh Pag. 108. Hajnalkor pedigh Szemlelljük megh a' titkokat, a' Kereszt fel emelésitül Urunk haláláigh. A vissza hozások, es az erzekenséghnek illetése a' mint oda fel. pag. 108.

Hatodik nap. Efelkor. Mikippen a' megh holt Vrunk le tetetetet a' Keresztrül, es a' Koporsohoz vitetett. [75] Hajnalkor pedigh a' temetes után történt dolgokrul, mind addigh, migh a' Boldoghsághos Szüz a' koporsótul valamely házhoz be nem ment. Pag. 109.

Hetedik nap. Ejjel es hajnalkor fontolyuk megh Üdvözitönek egész kénszenvedesinek rendit es folyásat. Azután a' három elmelkedes helyet, egész nap gondolkodgyunk mikippen a' Szentséghes Kristus teste lélek nélkül marada: holot es mint el temettetet. Emellet mely nagy, es keserves lött legyen a' Boldoghsághos Szüz MARIA magán leveő állapottyában. A tanitványok nagy bánatakrulis elmélkedhetünk.

Erreis kel vigyáznunk; ha valaki tovább, es töb nap Üdvözitönek kénszenvedésiben mulatni akar: szükség hgy egy elmelkedésre csak egy titkot vegyen. Ugymint az Első elmelkedésben, csak az utolso Vacsorát, a' masodikban csak a' láb mosást; Harmadikban az Vr Vacsoráját; Ne-

gyedikben a' Vacsora utan töt beszédet. Etc. Hasonlokeppen a' többi-rülis.

Ismét által menven Üdvöztönk egész kinszenvedésin; másnap ugyan azt mingyárást elő vehettyük: úgy hogy egy nap ennek első részén, más nap másodikán által mennyünk, harmad napra ismét egészen elő vegyük.

Ha pedig viszontag valaki a' napokat el akarja rövidíteni: elmelkedgyék eczaka egészen az utolsó Vacsorául. Hajnalkor a' kertrül. Annas házárul mise tajan. Caiphas házárul Vecsernye kor. Pilatus itileő házárul estve felé. Hasonlokeppen más nap, más öt titkot vegyen elmelkedésre, A vissza hozást, és az öt erzekenseghnek illetését hatra hagyván. De el vigezven [76] az egész kénszenvedest, melto hogy azt egészen egy nap elő vegyük, bár egy gyakorlásban 's bár több órára el oszszuk, a' mint ki ki magának alkalmasbnak itili lenni.

Egynehány Regula az Ételnek és italnak jó el rendeléséről.

Első. A kenyertül való megh tartoztatás nem oly szükséghe a' mint a' másfele etkekrül, mivel hogy se a' torkosságira, se a' kisertetisre nem oly alkalmas.

Második. Az italban szükséghe a' merketletességh hogy sem a' kenyerbe: azért okos vigyázás kívántatik hogy az italban a<z> hasznos mérték megh tartassék, és az artalmas el hagyassék.

Harmadik. Mivel hogy a' feőt és sült etekben, mind a' kívánsághnak a' bünre; 's mind az ördöghnek a' kisirtetre nagyobb alkalmatosság adatik, azért a' merketletességh ezek körül legh szükséghe. Tehát jó mérték ezekben tartassék. Ez<t> pedig két módon megh lehet, hogy avagy parasztab étkekkel ellyünk, és illyenekhez szoktassuk természetünket, avagy a' gyenge etket fősvénnyen, és kevesenként vegyük.

Negyedik. Mennél többet ki ki magának az alkalmas etekből el vonsson (csak az egésseghnek [77] nagy veszedelme ne kövözkezzék) annal hamaráb az igaz, és szükseghes mind etelben, 's mind italban Mertéket fel tanallia: mert így jobban maghát alkalmaztatván, és törökedve a' tökkelletességhre igyekezvén, megh erzi neha neha magában, nemely belső megh esmeresnek sugarit, és az mennyei vigasztalásnak indulatit: melyek-

bül könnyen megh esmerheti az etel 's italban valo alkalmasb modot: a' mellet ha valaki illjen etel 's ital megtartoztatás által erőtlenebnek maghat talállja, ugj hogy a' lelki gyakorlást alkalmason veghez nem vihetne, könnyen ki veheti micsoda mértéket mind az etelben 's mind az italban a' természetnek szükséghe kíván.

Ötödik. Hasznos az itel között gondolkodni, mint ha Urunkat Christus IESVST latnánk Tanitvanyival enni: reá figyelmeztvén mint eszik, iszik, nez, es beszél, hogy ötet kövessük. Mert történik hogy midön értelmünk inkább foglalatos ilyen elmelkedésben hogy sem a' testi taplálásban, könnyebben fel tanallyuk az itel, 's ital igazgatását.

Hatodik. Külembseghnek okaert az etel között, másfele elmelkedesekis szolgálhatnak. Ugy mint a' Szentek életirül, valami aitato tanításrul, avagy más lelki üdvességhre hasznos, vagy szükséghe dolgokrul. Hogy így az eteltül elmenk el vonyitatott, annak gyönyörüseghe lassan megh erzessék. [78]

Hetedik. Ezt legh inkább el kerüllyük, hogy az etelben ne legyünk, ne legyünk mint egy ki öntettek, es hogy mohon es sietve ne együnk. Hanem a' kívánságon mindenkor uralkodván, az etelnek mértékét es modgyát meg tarcsuk.

Nyolczadik. Az itel 's ital mértékletlenséghnek ki gyomlálására igen igen segít. Ha ebéd es Vacsora előtt, avagy üdö köztis midön az ehsegh nem bánt, magunkban el vigezzük, es az itelben melynek el vitelére készülünk bizonyos mértéket szabjunk; meljet az utan soha se kívánságunk se ellensegünk ingerlése miat felyül ne haladgyuk: Hanem inkább hogy mind kettőt megh gyözzük, a' rendelt mértékétis valamenyire megh kissebbicsük[.]

NEGYEDIK HÉT

Első megh Szemlélés.

*Mikippen Vrunck JESVS halottaibul fel tamadvan
Sz. Annyának megh jelent. A mint Pag. 110. [79]*

A készítö Imadság szokás szerént

Első elől járás. Ez az Elöl járás az elmelkedésre rendelt historiabul vetetik. Mikippen Üdvöztönk mihent a' Kereszt fán megh hala, a' test (melyet az Istensegh el nem hagyot) el temettetet, a' Lelek az Istenseghgel egybe foglalt, poklokra szallot, es ki hozván onnet az igazak Lelkét, a' koporsohoz <visz> menven, a' Lelket a' Testel ujjonnan egybe foglalta, es fel tamadván megh jelent a' Boldogsaghos Szüz annyának, a' mint aitatossan, es hihetőkeppen tarthattyuk.

Másik előljárás: Belső szemeiddel tekincs a' koporsóban, es a' Boldogságos Szüz hazába, es ezeknek minden reszit, a' cellulával es oltarcskával egyenként megh nezegesd.

Harmadik előljárás. Kerj malasztot hogy a' megh merhetetlen Kristus, es MARIA örömben reszes lehess.

Az első, második es harmadik pont hasonlók lesznek a' három ponthoz mely az utolsó Vacsoráruul valo megh szemlélésben megh magyaráztunk. Ugymint gondolkodgyal az jelen valo személyekről, ezeknek beszedi, es cselekedetirül.

Negyedik pontba. Ved eszedben mikippen a' kinszenvedesnek es halálának idejen, az el rejtetett Istenségh [80] megh mutattya maghat a' fel tamadasban, es sok csudakkal az utan ki vilagosodik.

Ötödik pontba. Becsüld megh mely hamar es mely böven el járt Urunck, az Vigasztalo tisztbe, hasonlatossaghot vivén magadnak egy igen igen nagy szeretö barátod vigasztalásábul.

Egy vagy több Szollo beszeddal veghezödgyék a' megh szemlélés, utolyara mondván egy Miatyankot.

Feljegyezendö pedig: Hogy a' következendo elmelkedésekben rend szerint elő vegyüek a' fel tamadásnak es mennyben menetelnek minden titkait, mindenekben a' kinszenvedesrül valo elmelkedésekben adatot format, es modot követvén: Peldank legyen a' fölsö Udvöztönk fel tama-

dasarul valo elmelkedes. Annak okaert ez legyen Regulaja a' többinek mind az előljárásokban (hanem hogy ezeket az Elmelkedesre vett titkokra alkalmaztassuk) 's mind az pontomokban, es hozzá tetelekben. Hasonlokeppen a' gyakorlások visza hozásokban, es az öt Erzekenséghben: 's mind pedigh a' gyakorlásoknak es titkoknak szaporodásban, vagy megh kissebitésben, a' mint a' felső hetben Üdvöзитönk kenszenvediserül valo elmelkedesekben tanittattunk.

Masodszor. Tudnunk kel: hogy inkab illik ehez a' negyedik hehez, hogy sem a' fölsökhez a' negy naponként valo elmelkedés. Ugymint az első, reggvel, majd az utan hogy fel költünk: a' masodik Misekor, vagy egy kevesse az ebed [81] előtt, az első elmelkedésnek visza hozása helet: harmadik Vecsernye táján, a' masodik elmelkedesnek visza hozása helyet: a' negyedik vacsora előtt ugy mint az erzekensegeknek illetve; hogy lelkünkbe erősebben be nyomjuk, a' három azon nap tett elmelkedést, fel jegyezvén, es melyeb forgatván azokat a' reszeket es helyeket melyekben nagyob lelki edesseghet es hathatob indulast erzettünk.

Harmadszor, Noha a' Gyakorlonak bizonyos számu pont minden Elmelkedesben adatik ugymint három vagy öt: de ugyan szabad az Elmelkedést kevesse, vagy töb pontra osztani, a' mint alkalmasnak lenni megh esmerte. Melyben nagy segítséghe leszzen ha a' gyakorlás előtt megh gondollyuk, es bizonyos szamba rendellyük a' pontomakat.

Negyedszer. Eszünkbe vegyük, hogy ez a' negyedik hét változtatást kivan, a' masodik, hatodik, hetedik es tizedik hozza titelben. A masodikban jollehet hogy mihent az alombul fel kelünk, mingyarast belső szemeink eleibe vegyük a' következő megh szemlélést, és az Vr örömirül, melyben a' Szeiteivel vagyon miis igyekezünk örülni. A hatodikban: hogy elmenkel olyakot forgassuk, mellyek lelki vigassághat inditanak, ugy mint a' dücsösseghrül valo gondolat. A hetedikben. Hogy az Eghnek es vilagosságának alkalmatossaghával ellyünk a' mint az üdö hozza, ugymint Tavaszkor zödello füveknek, es [82] viragoknak teken-tisivel, veröfenyes helynek gyönyörüseghevel, telben pedigh a' Napnak es tűznek alkalmas melegheghével. Hasonlokeppen masfele testi es lelki illendő gyönyörkettetisselis, melyek által Teremtönknek es megh váltonknak örvendezhessünk. A tizedikben: A poenitentia tartás helyet a' mertekletesseghel es az etelben valo közepseghel megh eligéttessünk,

kiválván az közönseges Anya Szentegyhaztul es a' hustul megh tartozta-
tásra rendelt üdöt: mert ennek mindenkor engedni köteleztetünk, mikor
derekas akadaly nem tanáltatik.

A lelki Szeretetre ingerlő megh szemlélés.

Elsöben két dolgot jól kel eszünkben vennünk. Első ez: hogy a' szere-
tet inkább függ a' cselekedetektől, hogj nem a' szobul. Másik ez: hogy a'
szeretet a' tehetségnek, jóságának es cselekedeteknek közlésében áll.
Ugymint: a' tudománnak, gazdaghságnak, tiszteletnek, es másféle jök
közlésből.

A keszitő Imadságh szokas szerént.

Első előljárás. Gondolkodgyál mint ha Vrunk az eö Angyali es min-
den Szentei előtt, (melyek kegyelmesek hozzád[]) állanál.

Masodik előljárás. Kerj malasztot mely által megh esmerhesd a' sok
neked adatot jó tetemenyeknek nagysághát, [83] hogy így egészen az
Isteni szeretetben, tiszteletben, es szolgálatban foglalatos lehess.

Első pont. Megh emlekezzél a' Teremtésnek, es megh Valtásnak jó
teteminyekről: es a' magad rész szerent való es tulajdon ajándékid ma-
gadban elő számlállyad 's nagy belső indulattal vizsgál meg mennyit
cselekedett es szenvedet te erettet a' kegyelmes Urad: mennyit adott az
eö kencseiből, es hogy az eö Isteni rendelete, es jó tevése szerént,
maghatis a' <z> mennyire lehet neked ajandekozza. Ezeket jól által lat-
ván, terj magadban, es keresd fel szorgalmassan a' te kötelezésedet eö
Sz. Felségéhez. Es ketsegh nélkül feltanalod hogy mindenedet, magaddal
együt kellessék neki adnod. Azert kötelességhed szerént add Istennek
magadot ezekkel vagy hasonló szokkal.

Ved én Vram az én Szabadsághomat, ved elmémet, értelmemet, es
minden akaratomat. Valamim vagyom, valamivel bírok, mindent vissza
adok, es a' te akarotodnak vezérése alá vetem. Csak Uram a' te szerete-
tedet es szent malasztodat add en nekem, ezekkel elég gazdag vagyok,
es semmit mást nem kívánok. [84]

Másik pont. Vigyáz es tekencs megh Istent minden Teremtett alla-
tokban lenni, az eltető állatoknak advan valóságghat: a' faknak, virágok-

nak, füveknek, az eletet: annakfelette az elő allatoknak az erzekenseghet: utolyára az embernek ertelmetis. Ezek közöt teis mind ezeket el vetted, ugy mint: a' Valosaghat, az eletet, az erzekenseggel, es ertelemmel edgyütt: 's tegedet <minde> mint egy Templomnak valasztott maghának midön magha kepere es hasonlatossághára teremtett. Mind ezeknek csudalatos mivoltaibul fordulj magadhoz es szol Istenedhez a' mint a' felső pontomba, avagy megh jobban a' mint az aitatossaghoz maghaval hozza, a' mint a' következendő Pontomokbannis.

Harmadik pont. Gondolkodgyál hogy ugyan ez az Isten, es Ur te erettet minden teremtett allatban mint egy munkalkodik es farad, midön a' Valóságot adja nekik; es megh tartja a' mibe vannak, a' mit tehetnek, es a' mit mivelnek. Es mind ezekbülis fordulj magadhoz.

Negyedik pont. Tekincs megh mikippen ajandék, es minden jo menyeghbül ered, ugy mint a' hatalom, az igasság, a joszagh, a' tudomány, es minden más emberi megh határozott tökellelesség, mely ama veghetetlen minden jónak [85] kincsbül mint a' vilagossagh a' Naptul, a' Viz a' forrásbul szarmazik. Ittenis mind ezekbül terj magadhoz.

Köuetkezik a' szolló beszéd. Veghezendő egy *Miatyankal*.

Háromféle Imadsághnak modgya.

Első Imadsághnak modgya ez: Hogy a' Tiz parancsolatot, a' het halálos bünt, a' három lelkünk hatalmát, es az eöt erzekenséghet, jól megh gondolyuk, es megh visgalljuk: mert ez nem annyira imadság; mint egy lelki gyakorlás, mely által a' lélek segittetik, es az Imadsagunk kedvesb Istennel.

Annak okaert minek előtte ilyen Imadsághoz kezdesz, a' mint a' harmadik hozzá tételben emletünk vala; le ülve avagy setálva (a' mint leked nyugadalma kivanya) gondolkodgyál hova kellessék menned; es mit cselekedned. De ugyan ez a' hozza tétel minden fele Imadságh elöt Szükseghes.

A keszitő Imadság', a' malasztnak könyörgését foglalja magaban: hogy adassek neked megh ösmerni, valamit a' Tiz parancsolat ellen vitkeztel; eletednek megh jobbitására, hogy a' Parancsolatokat vilagosban által

[86] latvan. (a' mint illik) Isten dicsiretíre es leked üdvösseghedre ezeket ez utan jobban megh tarthasd.

Elöszer azért ved elő a' Tíz parancsolatot, es mindeniket maghan visgald megh, rea vigyazván, mint es hogy azt megh tartottad, avagy által hagtad, es az eszedben jutot vetkekrül, bocsánatot kerj mondvan egy Miatyankot. De egy parancsolatnak megh visgalása elég ha addégh tart migh három Miatyankat mondhatnánk. Esztis ved eszedben, hogy abban a' parancsolatban, mely ellen ritkan vetettél, rövidebben; abban pedig hosszabban mulas mely ellen gyakrabbann, es mint egy szokasbul vitettel. Hasonlokeppen a' hét halálos bűnnek visgalásábannis cselekedgjél.

El veghezvén a' Tíz parancsolatrul valo megh visgalást, be vado-lasod, es a' Segítő malasztnak könyörgese után, hogy ezeket továbbá szemesben megh tarthasd, a' szollóbeszeddel Istenhez fordulj, a' <'>z előtted valo dologhnak alkalmatosságágha szerént.

Masodszer. Hasonlo keppen legyen az Imadságh a' hét halálos bűnrül, mind az hozza tetel 's mind a keszitő Imadságh szerént. Mert e' kettő közöt más külembezés ennél nem tanaltatik: hanem hogy a' Tíz parancsolatot megh kel tartanunk: a' hét halálos büntül [87] megh kell magunkat tartoztatnunk. A többi mind egj, es veghezödik ezis szolló beszeddél.

Tudásra szükséghes, hogy a' bűnek es vetkek megh esmeretire ighen segítő, ezekkel ellenekező jo cselekedetekrül, es tekelltes szokasokrul valo elmelkedés. Annak okaert Isten malasztya es mindenféle aítatos gyakorlás által ki ki faradgyon, hogy a' hét halalos bűnnekkel ellenkező tökelletessegheket magának szerezzén.

Harmadszer. A három lelkünk hatalma vagj hathatosaghi mellet hasonlokeppen legyen a' gyakorlás mind a' hozzá tételben mind az Imadsághban, 's mind a' megh visgalásban, minden hathatosagrül maghán gondolkodvan. 'S ezis szollo beszeddél veghezödgyék.

Negyedszer. Azöt testi erzekenséghnek megh visgalása hasonlo a' felsökhöz. Csak erre vigyáz: hogy a' ki Kristust az öt erzekenséghben követni kivannya, szükséghes hogy a' keszitő Imadsághban maghat e' veghre Istennek ajánlja, es minden erzekenséghnek megh visgalása után, egy Miatyankot mondgyon. A ki pedig a' Boldogsághos Szüz Mariat,

ezekben követni akarja, ennek imatkozzek hogy ezt edes Fiatul neki megh nyerje: Es minden erzekenséghnek megh visgalását el vighezvén mondgyon egy Üdvözetet. [88]

*Második Imadság'nak modgya,
Mely abban al hogy minden szonak vagy iginek, mely az Imadsaghban
vagyon, maghán valo ertelmet megh gondolliuk.*

Az oda fel emletet hozza tétel itennis elöljár.

A keszitő Imadság' alkalmaztassék a' személyhez a' kihez imadkozunk.

A második Imadsághnak modgya ez. Hogy terden álva avagy le ülve (a' testnek allapattja es leleknek aitatossagha szerent) be hunnyuk, vagy bizonyos helyre fordicsuk szemünket semmikeppen testova nem nezvén, kezdjük a' Miatyánkot, es mingyarást az első szóban (Atyank) az elmelkedést el kezgyünk, es mind addigh mulassunk valamigh abban jedzéseket, hasonlatosságokat, lelki idessegheket, es mas féle aitato indulatokat erzünk. Hasonlokeppen a' második szobannis mulassunk, es ezt minden Imadsaghban cselekedgyük. [89]

Három Regula, vagy Intés erre az Imadsághra szükséghes.

Első. hogy minden effele Imadsághnak elmelkedesben egy egész oraigh mulassunk. Es az után mongyunk egy üdvözetet, vagy egy Hieszek egy Istent, vagy Kristus lelke etc.: vagy egy Menyorsaghnak Kiralnéja. etc.: Es ezt bár csak gondolat altalis, 's bar szoval.

Masik. Ha ez illyen Imadsághnak egy vagy ket szobannis az elmelkedés es a' belső lelki gyönyörösegh alhatatos, továbbba ne megnyünk, noha az egész orát ebben, vagy ezekben végheznénk: Hanem a' hatra maradot Imadsághnak reszit közenseghes modon veghezetre el mondgyuk.

Harmadik. Ha egy vagy töb igikben egész oraig mulattunk, más nap közönseghes modon el mondvan azt az reszt a' melyben mulattunk; a' következendő szonak elmélkedésére fogjunk.

El vighezuén pedig illjen modon a' Miatyankot, vegyük az Üdvözetet, es ez utan más Imadsághotis hogy igy szakadás nélkül ennek az Imadsághnak gyakorlása folyon.

Ezek fölött. El vigezuén ilyen modon egy Imadsághot, ahoz a' személyhez fordulljunk, a' kinek szollunk [90] vala az Imadságban, es attul rövideden, kerjünk valami malasztot, avagy tökellesteseghet, melyre legh nagyobb szükségünket erzük.

Harmadik Imádsághnak módgya.

Ez az Imadság' abban áll hogy bizonyos Imadság'nak minden szavait avagy igejét magan bizonyos üdö folyásához szabjuk, vagy mint egy megh merjük.

Ittenis az oda fel valo két fele Imadsághoz adatott hozza tetellel elljünk.

Az keszitő Imadsaghis hasonlo a' felsökhez.

Ennek a' harmadik Imadsag'nak modgya ez: Hogy egy lehellésig, bizonyos könyörgesnek, ugy mint a' Miatyanknak maghán egy egy igijet el mongyuk, es annak magyarázattyát, megh visgálljuk<,>: avagy pedigh annak a' személynek meltosághát mellyhez az Imadságh rendeltett: avag<l>j magunk alavalosághunkrul gondolkodgyunk: avagy egy más között külömbsegünket megh fontollyuk egy lehellésig. Hasonlokeppen cselekedgyünk a' második, harmadik, es a' töb igikben migh a' gyakorlasnak orája el mulik. Ittis ha az üdö kíványa tegyük hozzá az oda fel említett Imádságokat, ugmint az Üdvözletet, Hiszek egy Istent etc.

Két ide valo Regula.

Első. El veghezuén illy modon imadkozva a' Miatyankot, más nap avagy a' következendő orában vegyük az [91] Üdvözletet, minden igijét maghán egy lehellesigh, a' mint oda fel megh mutattuk fontolván. Ezt pedigh más külembfele imadsagokbannis cselekedgyük.

Másik. A ki ezt az Imadsághnak modgyát tovabba megh akarná tartani, az oda fel megh nevezet könyörgeseket mind ilyen modon mondgya el, avagy legh alab azoknak nemely részét, de ugy hogy a' lehellések egyenlők legyenek az igikkel. [92: üres lap] [93]

Vrunk JESVS Christus eletének titkai.

Eszünkbe kel vennünk elsőben, minden következő titkoknak igiit, az melyek be rekesztés jegyivel, rekesztetnek be, az Evangyeliumbul ki szedetteknek lenni.

Ezen kívül mindenik titokban, mindenkor avagy gyakrabban, tétetni három pontomat, hogy a' Szemlélés annál hamaréb lehessen, mennél rendeseb.

A Boldogságos Szüz Mariának megh hirdetett Vrunk Kristus testesüléséről. Luc. 1. v. 28.

Előszer. Mikippen Gabriel Angyal a' boldogságos Szüzet köszöntvén, Isten Igiének fogantását hirdeti (Be menvén az Angyal hozzája, monda: Üdvöz legy malasztal tellyes etc. <es Ime Ersebeth> Ime mehedben foganz es fiat szülsz)

Másodszer. Megh erössiti az Angyal a' jövendölést a' Keresztelő Sz. János csudálatass fogantatásával (Es ime Ersebeth a' te rokonod öis fiat fogadot vénségheben)

Harmadszor. Felele a' Boldogságos Szüz az Angyalnak (Ime az Ur szolgálója, legyen nekem a' te igéd szerént)

<Második Szemlélés Üdvöztönk Születiserül> [94]

A Boldogságos Szüz MARIA Ersebeth Rokona latogatásáról Luc I.

Előszer. Mikippen megh latogatta MARIA Ersebethet, es az Sz. Janos Anya meheben megh erzette MARIA köszöntését, es röpösöt (hogy hallá Ersebeth a' MARIA köszöntését repese a' magzat az ö mehebe: es be telék Ersebeth Sz. Lélekkal es nagy szoival fel kialta, es monda: Aldot vagy te az Asszony allatok között, es aldott a' te mehednek gyümölcse)

Másodszer. A Boldogságos Szüz nagy örömibe ezt az eneket monda (Magasztallia az en lelkem az Vrat etc.)

Harmadszor. (Maria pedigh eö velle marada ugmint három holnapigh es megh tére az eö házába)

Üdvöztönk Születéséről.

Előszer. A boldogságos Szüz az eö Jegyessével Josephel Nazareth Varasbul Bethlehembe megyen (Fel mene pedigh Josephis Galilaeabul a' David Várossából Judeaban a' David Várossába, mely Bethlehemnek hivattatik etc.: Hogy be vallaná maghát MARIAVAL eö neki jegyeztetet nehezkes feleséghevel)

Masodszor. (Es szülé az eö első szülött fiat, es be takara eötet polákba, es a' jászolba fekteté.[])

[95] Harmadszor. Az üdőben (Lön az Angyallal mennyei sereghnek sokasággha, dicsírvén az Istent es mondván: Dücsössegh magassággha az Istennek etc.[])

A Pasztorokrul Luc. 2.

Előszer. Megh jelentetik az Angjal által a' Pasztoroknak Kristus születése (Nagy örömet hirdetek nektek etc. Mert születet ma nektek üdvözítő etc.)

Másodszor. A Pasztorok sietnek Betlehembe, (Es elmenének sietve: es tanálák Mariat es Josephet, es a' jászolba tetetet gyermeckét.)

Harmadszor (Es vissza térének a' Pasztorok dicsőitven es dicsírven az Istent etc.[])

Vrunk Környül metéléséről Luc. 2.

Előszer. Környül meteltetett a' Gyermekek.

Masodszor. (Hivattaték az eö neve JESVSnak, melynek hivattatott az Angyaltul, minek előtte méhben fogantattnek.)

Harmadszor. Vissza adatot a' Gyermekek az Anyának, mely szánakadott rajta, latván a' vér kiontását. [96]

A három Magus Királyrul. Matt. 2.

Előszer. A három Magus Király jöve a' Gyermekek JESVST imádni, vezerlö csillagh által. (Lattuk a' csillagját Napkeletben, es imadni jötünk ötet)

Masodszor. (Le borulván imadák ötet, es megh nyitván kincseket, ajándékokat adának neki; Aranyat, Temjént, es mirrat)

Harmadszor. (Feleletet vevén almokban, hogy vissza ne mennek Haerodeshez, más uton terének az eö Tartományokba)

Üdvöztönk Templomban be mutatásáru,
es a' Boldogsághos Szüznek megh tisztulásáru. Luc. 2.

Elöszer. Vivek a' gyermeket Jerusalemben, hogy be mutatná öt az Vrnak, úgy mint első Szülöt, Aldozatot Törvény szokása szerént advan. (Egy bokor gerliczet vagy két galamb fiat.)

Másodszor. Simeon azon orában Templomban mene. (Ölebe veve ötet, es alda az Istent, es monda: Most bocsátod el Vram a' te szolgádot a' te iged szerént bekességbe etc.)

[97] Harmadszor: Anna (El érkezvén halát ad vala az Vrnak, es szól vala ö felölle mindeneknek a' kik várják vala Izraelnek valtságát)

Udvöztönk Aegyptusban futásáru Matt. 2.

Elöszer. Haerodes igyekezvén a' gyermeket JESVST megh ölni, megh ölette az artatlan gyermekeket. De ime az Vr Angyala megh jelenék Josephnek álmában, intvén ötet hogy Aegyptumban szaladna (Kellj fel es vedd a' gyermeket, 's az Anyát, es Aegyptusba fuss)

Másodszor. Megh indula Joseph Aegyptusba (Ki fel kelvén, véve a' gyermeket, 's az Anyát<,> ejjel, es el mene Aegyptusba.

Harmadszor. (Es lön öt az Haerodes haláligh)

Vrunk Aegyptusbul vissza jövetelirül. Matt. 2.

Elöszer. Az Vr Angyala inti Josephet hogy az Izrael földébe mennyen (Kelli fel, es vedd a' gyermeket, es az annyát, es meny Izrael földébe)

Másodszor. (Ki fel kelvén veve a' gyermeket es az annyát, es jöve Izrael földébe.[])

Harmadszor. De halván hogy Archelaus Haerodes fia uralkodnek Judeaba, Nazarethbe tére<,>.[98]

Vrunk tizenkét esztendőül fogva eletirül, harminczigh Luc. 2.

Elöszer. Elmélkedgyel mikippen JESVS Szüleinek engedelmes vala.

Masodszor. (JESVS nevedik vala bölcsesseghben es üdöben, es kedvesseghben Istennél, es embereknél. Luc. 2)

Harmadszor. Ugy teczik hog az Ács mesterseghet gyakorlotta, mert Sz. Márk c. 6. azt írja (Nem eze az Áács?[])

Üdvöztönk tizenkét esztendős korában a' Templomban valo fel menetelirül. Luc. 2

Elöszer. Mikor JESVS tizenkét esztendős lett vala Nazarethbül fel ment Jerusalemben.

Masodszor. Elmarada a' Gyermekek JESVS Jerusalemben, es ezt eszekben nem vévék a' Szülej.

Harmadszor. Harmad nap utan megh tanalak ütet a' Templomban a' Doctorok között ülve. Kerdezvén a' Szülej az el maradásnak okát, monda nekik (Nem tугyátok valae hogy azokban melyek az en Atyame kel nekem lennem?[])

Vrunk Keresztelésirül. Matt. 3.

Elöszer. JESVS Anyatul el bucsuzvan Nazaretbul Jordan melle mene, a' hol Janos Keresztölt. [99]

Masodszor. Megh keresztelkedet Janostul az ki elein tiltja vala ötet, de ezen szóval rea-kenszeritetet: (Had rea most: mert így illik be töltenünk minden igasságot)

Harmadszor. Rea szálla a' Sz. Lelek és szózat lön mennyeghbul mondván: (Ez az én Szerelmes fiam, kibem nekem kedvem tölt)

Vrunk Kisértetirül. Luc. 4. Matt: 4.

Elöszer: A keresztelés után a' pusztában mene JESVS, és büjtölt negyven nap és negyven éjjel.

Masodszor. Az ellenséghtül haromszor kisertetett (hozzá jarulván a' kisertő monda neki: ha Isten fia vagy, mongyad hogy e' kövek kenyerekké legyenek. Bocsásd alá magadat. Ezeket mind neked adom, ha le esvén imádasz engem.[])

Harmadszor. (Ime az Agyalok jövének és szolgálának neki)

Az Apostolok hivatalyárul.

Elöszer. Ugy latczik hogy Sz. Péter és András haromszor hivattattanak. Elöszer csak hogy Urunkal megh esmerkednének. Jo. 1.

Az után csak ideig valo követésre oly akarattal, hogy vissza térjenek a' halaszásra Luc. 5. Harmadszor. A holtigh valo követésre.

Masodszor. A Zebedaeus fiait hitta. Matt. 4. es Filepet, Joan. 1. es Máthét Matt. 9.

Harmadszor. Hivattattanak a' többi is; noha nemelylek hivatalakrül és annak rendirül az Evangelistáknál nincsen nyilván valo említés.

Harom dologh talaltatik itt megh gondolatra valo. Elöszer, mely elvetett állapotuk valának az Apostalak. [100]

Masodszor. Mely nagy méltosághra és mely edesdeden hivattattak.

Harmadszor. Mely nagy malasztanak ajandékival, mind az ó, 's mind az Uj Testamentom Sz. Atyáknál felyeb emeltették.

Vdvözitönk első csudájáruil a' menyegzőben. Joan 2.

Elöszer. Ehivattatik JESVS és az eö Tanitványi a' Menyegzőre.

Masodszor. El fogyot vala a' bor, tön intést az Anya (Nincs borok) és monda a' szolgálknak (valamit néktek mond megh cselekedgyétek)

Harmadszor. Az Ur a' vizet borra változtatta (Es megh jelenté az eö dücsösséghét, és hjuvenek eö benne, az eö Tanitványi.)

Az árosok Templombüil első ki-hanyásáruil. Joan. 2. v. 15.

Elöszer. Kötelecskékbül mint egy csinált ostorrál ki-veti Templombul az Arasokat.

Masodszor. A pénz váltok pénzét el-ontá, és az asztaokat fel döjtte.

Harmadszor. A kik a' Galambokat árulyák vala, csendesesen monda (Vigyétek el ezeket innét, és ne tegyetek az én atyám házát kereskedés házává.)

A hegyen valo beszédrül: a' nyolcz boldogságrül, Matt. 5.

Elöszer. Szerelmes Tanitványinak nyolcz fele boldogságot magyaráz, mondván: Boldogok a' lelki szegények. A szelidek. A kik sirnak. A kik ehezik, es szomnyuhozzák az igazsághot. Az irgalmasok. A tiszta szívük. A békességhekek. A kik öldözést szenvednek. [101]

Masodszor. Inti öket hogy az el vett ajandékokkal és Talentomokkal igazán illyenek. Ugy vilagoskodgyék a ti világossághotok az emberek

előtt, hogy lássák a ti io cselekedetiteket, és dicsöicsék az Atyákat kj menyeghbe vagyon.

Harmadszor. Megh mutatta hogy eö a' Tervént fel nem bontya, ha nem be tölti. Megh magyarázván nekik a' parancsolatokat; A Gyilkosság el-tavoztatásrul, orzásrul, Paraznasággrül, Hit szegésrül, es az ellen-segek szeretetirul-is. (Szeressétek ellenséghteket, jol tegyetek azokkal a kik tikteket gyüölnek.)

A tengeri indulatnak megh chendelésérül. Matt. 8.

Elöszer. Christus alusik vala, és ime nagy indulat lön a' tengeren.

Masodszor. Fel költék ötet az megh réműlt tanitványi, melyeket Urunk megh feddet, mondván (Mit félték kichiny hitűek?).

Harmadszor. Parancsola a' Szeleknek, és a' tengernek hogy megh nyugodjanak, és mindiart chendesség lön: innét chudalkozván mondák vala az emberek (Minemü ez, mert a' szelek, és a tenger engednek nékj.)

Vrunk tengeren valo járásárül. Matt. 14.

Elöszer. Midön megh a hegyen volna Kristus megh parancholá Tanitványinak hogy a' hajócskában be menyenek (Es el bocsátván a' sereget fel mene a' hegyre egyedül imatkozni.)

Masodszor. Midön ejjel a' hajocska a' tengeren hanyattatnék, hozzá-jok megyen a' Tengeren jarván, és megh haborodának a' Tanitványi mondván: hogy szemfénvesztés. [102]

Harmadszor. Mihent azt mondá (En vagyok, ne felljete) Sz. Péter mondá. Vram ha te vagy parancsold nekem hogy hozzád menyek a' vizen. De a' vizen jarván, és az erős szelet látván megh ijede, es merülni kezdet; megh feddé azért Pétert kicsin hiti miat: es be megyen a' hajocskába, és megh szünek a szél.

Kristus a' praedicállásra el küldöt tanitványokrul. Matt 10.

Elöszer. JESVS maghához hijja vala Tanitványit, és hatalmát ad vala azoknak hogy ördögöket üzzenek, és mindenfele betegeket gyógyicsanak.

Masodszor. Eszességhe és türesre tanitya öket. (Ime én el küldlek tikteket mint juhokat a' farkasok közibe, legyetek azért okassak a' mint a' kigyok, és együgyüek mint a' galambok.)

Harmadszor. A praedicállásban mint visellyék magokat tanitya vala öket, mondván: (Ingyen vettétek, ingyen adgyátok, ne legyen arányatok, se ezüstetek) mit praedikallyanak arrais tanitya öket. (El menvén pedigh praedicalljatok, mondván: hogy el közelget menyeknek országha.[])

Magdolna megh térésérul. Luc. 7. v. 37.

Eloszer. Le telepedék Kristus Pharisaeus házánál, és egy Aszszony állat ki a' varosba bünes vala be mene a' házba (bár Maria Magdolna Marta attyafia, s-bár más lett legyen) és hozza alabastromat kenettel.

Masodszor. Megh álván hátul a lábáinál, könyhullatásokkal kezdé öntözni a' lábáit, és fejének hajszálaival törli vala, és csokolgattya vala a' lábáit, és a' kenettel kenj vala. [103]

Harmadszor. Vetkeztetj Magdolónt a' Pharisaeus, de Kristus menti vala mondván a' Pharisaeusnak (Megh bocsattatnak neki sok bünei, mert igen szeretett) Mondá pedigh az után az Aszony állatnak (A te hited megh szabaditot teged: menyel bekevel)

Az öt ezer embernek táplálásárul. Matt. 14. v. 15.

Elöszer. Kerik vala JESVST az eö Tanitvanyi, hogy el bocsataná a' seregeket.

Masodszor. Megh parancsolá JESVS hogy el hoznák a' kenyereket, es megh áldá, es megh szeghé es adá a' Tanitvanyoknak, hogy a' le telepedet seregheknek adnák.

Harmadszor. Evének minyajan, es megh elegendének, es tizenkét kosár maradékokkal megh telék.

Kristus Színye változásárul. Matt. 17. v 1.

Elöszer. Melleje vive JESVS a' három legh kedvesb tanitványát Petert, Janost, es Jakabot (Színyebe el változék előtték<,>. Es fenlek az orczaja mint a' Nap, a' ruhái pedigh fejerek lönek mint a' ho[]).

Masodszor. Es szol vala Mojsessel es Illyessel.

Harmadszor. Könyörög a' Peter, hogy három hajleket csinállyanak. Jöve szozat a' ködbül mondvan: (Ez az en szerelmes fiam. etc. ötet halgassátok) Megh felemlenek azért a' Tanitvanyok, es orczajokra esének, de illette üket Christus mondvan: (Kelljete fel es ne fellyetete etc. senkinek ne mondgyátok a' látást mingh az Ember fia halottaibul fel [104] nem tamad)

Lázár fel támasztásáról. Joan. 11.

Elöszer. Halván JESVS hogy Lázár betegh volna, megh marada azon helyen ket nap hogy annál vilagosb lenne az csuda.

Másodszer. Minekelötte Lazárt halottaibul fel tamasztana, mind két Atyafianak fel izgattya mondvan (En vagyok a' fel tamadás es az élet: a' ki en bennem hiszen, ha szinten megh halis él)

Harmadszer. Minek utanna <es> sirt es imatkozott volna parancsolattal fel tamasztatta Lázárt, mondvan (Lázár jöj ki)

A' Virág Vasárnapról Matt. 21.

Elöszer. Megh parancsollja Vrunk Tanitvanyinak, hogy a' Szamart es a' vemhet el hoznák (olgyátok megh, es hozzátok el nekem: es ha valaki nektek valamit mond, mongyátok hogy az Vrnak ezekre szükséghe vagon, es mindgyárást el bocsattja azokat.[])

Masodszer. A Tanitványok ruhájokat teven ' Szamárra JESVST felljruil rea ültettek.

Harmadszer. A sok seregh eleibe megyen, agakat es ruhait az uton le terite, es enekelve monda: (Hosanna a' David fianak;<)> aldot a' ki az Ur neveben ju: Hosanna magosságba[)] [104a] NB.

A Betania Vacsorariül. Matt: 26. v. 6.

Elöszer: JESVS, és Lazár a' poklos Simon házánál vacharat étt vala.

Masodszer. Maria ki-önté a' fejére a' draga kenetet.

Harmadszer. Boszonkodik Judas: (Mire valo e' vesztegetés?) ujjonnan menti Christus Magdólnát (Miért váltok ez Aszszony állatnak bantására? mert io chelekedetet chelekedett velem.) [105]

A Templomban valo praedicállásról. Luc. 29.

Előszer. Minden nap tanított a' Templomba.

Masodszor. El veghezvén Tanítást vissza ment Bethaniaba, mert senki sem tanáltatott a' ki maghahoz hina.

Vrunk utolso Vacsoráról. Matt. 26. Joan. 13.

Előszer. Meghétette a' Tanítványokkal a' Husueti báránt: es megh in-tette őket Vrunk magha halálárul. (Bizony mondom nektek, hogy egy közülletek el arúl engem)

Masodszor. Megh mosa Tanítványok es Judás labait: el kezdvén Petertül. Peter tekintvén Kristus Fölseghet es magha meltatlansághát; ellene mond (Vram te mosode megh nekem a' labaimat) Nem tudván hogy Vrunk az alazatossagha Peldát adna, a' mint az utan megh magya-rázza nekik, (mert peldat attam nektek hogy a' mint én cselekedtem vele-tek, tiis ugy cselekedgyetek).

Harmadszor. Az oltari Szentséghet szerzette.

Es hogy nagy szeretetít megh mutatná, igr szol vala: (Vegyétek es egyetek etc.) a' vacsora után pedigh ki mene Judás hogy ötet el adna.

Udvözítőnk Vacsora utan, es a' Kertben törtent<, > titkairul, cselekedetirul. Matt. 26. Marc. 14. [106]

Előszer. El vegezvén a' vacsorát es el mondvan a' Soltárt el mene Jesus az Olivetus hegyre az tizenegy tanítványival, melyek tele voltak felelemmel: nyolczát Gettzemani nevü majorban hadta, mondvan nekik: (Ülljete le itt migh imatkozom)

Másodszor. Maghához vette Petert, es a' Zebedaeus két fiat, harmo-szor imadkozott mondván (Atyam ha lehetseghes mullic el e' pohar tüllem, mind azáltal nem a' mint én akarom, hanem a' mint te) es a' ha-lállal tusakodván hoszszabban imatkozik vala.

Harmadszor. Midön annyi hatalmot engedett volna a' felelemnek, ugy hogy mondana (Szomoru a' lelkem mind halalig) sok verrelis veré-tekezett, bizonyittja Sz. Lucacs c. 22. (Es lön az eö vereteke, mint a' földre folyo vérnek cseppej) honnet ki vehettyük hogy a' ruházattya is verrel megh nedvesedett.

Christus Vdvözitönk megh fogásáru, es Annas hazához vitetesrü. Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. Jo: 18.

Elöszer. Urunk JESVS megh engette hogy Judas csokkal el arulná, es hogy mint egy lator megh fogattatnék. (Mint latorra ugy jöttetek ki kardokkal es dorongokkal engem megh fogva, minden-nap nállatok ülek vala tanitván a' Templomban, es megh nem fogtatok engem) Es mikor kerdezik vala (kit kerestek?) minnyajan az ellenséghe a' földre estenek. [107]

Masodszor. Petert a' ki a' feö Pap szolgának fület el vagta igy szollittya (Ted a' hüüelybe a' kardodat) es megh gyógyította az szolgát.

Harmadszor. Megh fogák JESVST es a' Tanitványok el hagyák ötet. Annas házához vittetik, holott a' Peter a' ki tavul követte vala ötet, egyszer megh tagadgya: es egy igy szollo szolgátul (Igy felel sz a' feö Papnak) arczul csapatik.

Kaiphas házánál törtent dolgokru. Matt. 26.

Elöszer. A megh kötözöt JESVS Annástul Caiphas hazához vitetik, a' hol ismet Peter ketszer megh tagadgya. De rea tekintvén az Ur (Oda ki menven keservessen sira)

Masodszor. Azon egesz ejjel kötözve marada JESVS.

Harmadszor. A környül álló Vitezek csufolyák, orczáiára pökdösnek, es be földözék utet, es verjk vala az orczáiát es kerdezik vala ötet, mondvan: (Prophetald megh kicsoda a' ki tegedet ütött?) es sok egyebet karomkodván mondanak vala ellene.

Kristus Vrvnk Pilatus elöt valo vadolásru

Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 18.

Elöszer. Kristust Pilatushoz vizik vala, es kezdek hamissan vadolni (Ezt tanaltuk hogy fel fordította nemzetsegünket, es megh tiltotta a' Csaszárnak az adot adni.) [108]

Masodszor. Egyszer, másodszoris kerdezi ötet Pilatus, 's az utan az Sidokhoz mongya vala (En semmi ökönt nem tanaltam ez Emberben.)

Harmadszor. Barrabas a' lator szabadulását nagy kialtással kerik a' Sidok, Kristust megh vetvén es fel kialtvan. (Nem ezt hanem Barrabast)

Üdvöztönk Haerodeshez vitetésről Luc. 23.

Előszer. Pilatus itilven hogy JESVS Galilaeai ember volna, Haerodeshez küldi.

Masodszor. Haerodes kerdezi ütet sok beszedekkel, ő pedigh semmit nem felel vala neki: noha a' Sidok <el> erössen vadolják ötet.

Harmadszor. Megh utalya JESVST Haerodes. az eö hadával, es megh csufola, Fejer ruhában öltöztetvén.

Haerodestül Pilatushoz vissza küldöt JESVSrül

Matt. 27. Luc. 23. Marc. 15. Jo. 19.

Előszer. Haerodes visza küldte JESVST Pilatushoz, (Es barátosok lönek Haerodes es Pilatus azon a' napon, mert az előtt ellenseghesek valának egymással)

Masodszor. Pilatus az artatlan JESVST megh ostoroztattja: a' Vitezek pedigh tövissel JESVST megh koronazák, es vörös barsony ruhában öltözik, es ezt megh nevetve mondak vala: (Üdvöz legy Sidoknak Kirallja) es arczul csapdosstak. [108]

Harmadszor. (Ki men<vén>e azért JESVS a' tövis koronat viseluén, es a' vörös bársony ruhát) es monda Pilatus nekik (Ihol az ember) A feö Papok pedigh kialtanak vala <> mondvan (Feszicsd megh, feszicsd megh ötet)

A halálra itilletet es fel feszítettett JESVSRVL Joan. 19.

Előszer. Pilatus az itileö szekben le üle, halálra itili az artatlan JESVST, es kezekbe ada ütet hogy megh feszítettetnék, minek utáná megh tagadak ötet a' Sidok mondvan (Nincs Kiralyunk hanem csak Csaszárunk)

Masodszor. Magha keresztit viszi vala JESVS, de el farada, es a' földre esett, azert fogának egy Czirenei Simont, es rea tevek a' keresztet, hogy JESVS utan vinne.

Harmadszor. Megh feszítettik JESVST, es ket latrot velle, egyiket jobja felöl, es a' masikat bal keze felöl.

A Körösztrűl fán lett titkokrul. Matt. 27. Luc. 23. Joan. 19.

Elöszer. Karomlásokat szenvedet a' Keresztrűl: (Vah ki az Isten Templomát el rontod, es harmad napra azt fel epited: Szabadics megh magadat; ha Isten fia vagy Szály le a' Keresztrűl) Es el osztak az eö ruhait. [109]

Masodszor. Hét Szot monda JESVS a' keresztrűl; Imadkozot a' hoherokert, A latornak Paradicsomat igirt, edes Anyát Janosnak, ezt Annanak magha helyet adta es ajánlotta. Fel kialtot (Szomnyuhozom) es eczettel itattak. Monda hogy az Atyatul el hagyattatot. Ez utan monda JESVS (Be telyesedet) Es utolyára (Atyam a' te kezeidben ajánlom az en lelkemet.)

Harmadszor. Mihent üdvözitönk megh hala megh homalyosodek a' Nap, a' Templom superlátya két reszre szakada a' felitül fogva az allyáigh, a' föld megh indula, es a' köziklak megh repedezének, es a' koporsok megh nyilának, es egy a' Vitezek közzül lancsával megh nyita az eö oldalat, es legh ottan Vér, és viz jöve ki.

Üdvözitönk temetesérül. Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 39.

Elöszer. Joseph es Nicodemus a' megh holt Urunk JESVS testit a' keresztrűl le vették, a' boldoghsághos es keserues Anya jelen litibe.

Masodszor. Veuék azért a' JESVS testét, es azt ruhakba kötözek, fűszerszamokkal. Es a' ki faragott koporsoban tevék, melybe megh senki nem tetetett vala. Es egy nagy követ hengeritének a' koporso ajtajára. [110]

Harmadszor. A feö Papok pedigh el menvén megh erössiték a' koporsót örizökkel, megh pecsételvén a köuet.

*Kristus Üdvözitönk halottaibul fel tamadásarul,
es első megh jelenésérül.*

Üdvözitönk halottaibul fel tamadvan megh jelent edes Anyának, mert az Sz: iras azt mongya hogy sokaknak megh jelent. Es noha ezt nevenként az irás nem mongja, de ugy mint bizonyost nekünk hagyot, ugmint ertelmeseknek. hogy ne mondassek felöllünk az Sz. irásbul Matt. 15. v. 16. (Megh tiis ertelem nélkül vattoke?)

A második jeléneséről. Marc. 16.

Előszer. Igen reggel a' koporsohoz menének Maria<,> Magdolna, es Maria a' Jakab anyja, es Salome, egy másnak mondván (Kicsoda hengeriti el nekünk a' követ a' koporso aítajárul?)

Masodszor. Es tekintvén láták hogy a' keö el volna hengeritve, es az Angyal monda nekik. (A megh feszítetett Nazareti JESVST keresitek: fel tamadott nincs itt)

Harmadszor. El mennek a' többi, Maria Magdolna a' koporsonal megh marada es megh jelent neki a' JESVS. [111]

Üdvözítőnk harmadik jelenéséről. Matt. ultimo.

Előszer. Viszsa mennek vala a' koporsotul az Aszszony allatok felelemmel es nagy örömmel, hogy megh jelentenék JESVS Tanitvanyinak azokat a' miket az Vr fel tamadásáról, ertettek vala.

Másodszor. Megh jelent nekik JESVS az uton, monduan: (Üdvözlöttek legyetek) Azok pedigh hozzája járulának, es fogak az ü labait, es imadak ötet.

Harmadszor. Akkor monda nekik JESVS (Ne féllietek, mennyetek el, jelencsétek megh az en atyamfiainak, hogy Galilaeaban menyenek, ott megh látnak engem)

Negyedik jelenliserül. Luc. ultimo.

Előszer. Halvan Peter az Aszony allatoktul, hogy Kristus feltamadott volna, a' koporsohoz futa.

Másodszor. A koporsoba hajolván, csak a' lepedöket latta, melyekben a' test be takartatott vala.

Harmadszor. Gondolkoduan ezekrül Peter, Kristus megh mutata maghát neki: Innet mondak vala a' Tanitvanyi (Fel tamadott az Vr bizonynal es megh jelent Simonnak.)

Ötödik jelenliserül. Luc. ultimo.

Előszer. Ez után megh jelent a' ket Tanitvánnak, mellyek Emaus nevü Kastélyban mennek vala, es szolnak vala egy massal az Vr felöl. [112]

Masodszor. Es megh feddi uala az eö hitetlenségheket, es megh magyarázza vala nekik minden irásokban a' kinszenvedésnek es fel tamádásnak titkait (Ó balgatagok es kesedelmes szivük, mind azoknak el hitelere melyeket a' Prophetak szollottak. Nem ezeket kellett szenvedni a' Kristusnak, es ugy menni be az eö dücsössegheben?).

Harmadszor. Kéretet a' Tanitvanyoktul, be mene eö uellek, es megh szeghe a' kenyeret, es el enyiszék szemek elöl. Ök pedigh hamarsággal vissza térének Jeruzsalembe, es beszillik vala a' Tanitványinak; mint lattak vala eötet, es mint esmerték megh ötet a' kenyernek szegésében.

Hatodik megh jelenésérül. Joan. 20.

Elöszer. A Tanitványok egybe gyültek vala, (Tamas pedigh nem vala vélek) az Sidoktul vala felelmek miatt.

Másodszor. Be mene JESVS midön az ajtok be teve volnának (Megh álla közepben es monda nekik: Bekessegh nektek)

Harmadszor. Az Sz: Lelket adá nekik: es mondá (Vegyetek az Sz: lelket, a' kiknek büneket megh bocsattjátok, megh bocsattatnak nekik, es a' kiknek megh tartjátok, megh vannak tartva) [113]

Vrunk hetedik megh jelenleserül. Joan. 20.

Elöszer. Sz: Tamás mivel hogy a' jelenlésnel nem vala, monda a' Tanitvanyoknak (Ha nem ha látom az eö kezeiben a' szegek liggatását, es az ujjomat a' Szegek helyire bocsátom etc. nem hiszem)

Masodszor. Nyolcz nap után, ismét el jöue JESVS ajtok be tive: es monda Tamásnak (Erezd ide be az ujjodat, es lássad az en kezeimet etc. Es ne legy hitetlen hanem hü.[])

Harmadszor. Fel kiálta Tamás (En Vram, es én Istenem,) monda neki JESVS (Boldogok a' kik nem látták es hittek)

Nyolczadik megh jelenlésérül. Ioan. ultimo.

Elöszer. Ismét meghjelenék JESVS a' het halászo Tanitvának: kik midön azon ejjel semmit nem fogának, az eö parancsolattyá megh veték a' hálót (Es nem vonyhattyák vala azt a' halaknak sokaságha miat)

Masodszor. E csuda által megh esmere ötet János, es mondá Peternek (Az Vr) Peter hamarsággal a' Tengerbe ereszkedék, es az Vrhoz mene.

Harmadszor. Kenyeret, es halat ada nekik ebedleni; Az utan kerdezi Petert haromszor, Simon Janos fia [114] szerezce engem? es a' Juhait ajanlja neki, monduan: (Legeltesd az en Juhaimat)

Kilenczedik megh jelenlésérül Matt. ultimo.

Elöszer. A Tizen egy Tanitvány a' Tabor hegyre mene, a' hol rendelte vala nekik JESVS.

Masodszor. Es hozzájok menven JESVS szolla nekik, mondván: (Adatott nekem minden hatalom, menyben es a' földön)

Harmadszor. El küldé őket praedicállani az egész világhra, monduan: (El menvén azért, tanitsatok minden nemzeteket, megh keresztelvén őket, Atyának, es Fiúnak, es Szent leleknek nevében)

Tizedik megh ielentése 1. Cor. 15.

Az utan megh jelent egyszer 's mind többnek öt száz Atyafiaknál<,>: kik közzül sokan megh maradtak, mind ez ideigh, nemelleyek pedigh el aluttak

Urunk tizenegyedik megh jelenlese 1. Cor. 15. v. 7.

Az utan megh jelent Jakabnak

Tizenkettödik megh jelenlese.

Hogy Üdvözitönk az Arimathaeabul valo Josephnek [115] megh ielent. Olvassuk nemely szentek irásiban; es hihetöis, es elmelkedesre aítatos.

Tizenharmadik megh jelenlese. 1. Cor. 15. v. 8.

Megh jelent Sz: Palnakis Üdvözitönk Menybe menetele után.

[(]Mindeneknél utolbszor pedigh, ugy mint idetlenül szültnek megh jelent nekemis) a' mint magha mongya.

Megh jelent a' Szent Atyaknakis a' Poklokon Lelke szerént: es minek utánna onnet ki hozattanak, az utan a' Testet fel ueven sokszor jelent megh Tanitvanyinak, es gyakorta azokkal lakozot. [116]

Vrunk Menybe menetelirül. Act. 1.

Elöszer. Minek utánna Vrunk negyven napigh gyakorta megh mutatta maghát a' Tanitványinak (Sok bizonyítások által etc. szolván az Isten országáru) Jerusalembe küldette őket, hogy a' megh igirt Sz. lelket ottan várnák.

Masodszor. Ki uutte őket az Olivetus hegyre (Es szemek lattára fel emelteték es a' felhö be fogada ötet, az eö szemek elöl)

Harmadszor. Es mikor néznék ötet az Eghben menni Ime ket firfiu (melyeket Angyaloknak hiszük) álla melléjek fejer ruhákban, es mongyák vala: (Galilaeai firfiak mit állatok az Eghbe nézuen? ez a' JESVS a' ki fel vetetett titülletek, az Eghbe, ugy jü el a' mint lattjatok ötet az Eghbe menni.)

*Ennyihány Regula a' lelki indulatoknak megh valasztására,
melyek külömbfele Lelkekrül indittatnak, hogy csak a' joknak helt
adgyunk es a' gonoszokat ki vessünk. [117]*

Ved eszedbe hogy ezek a' Regulák főkeppen az Első hetre rendelt elmelkedesekben Szolgálnak.

Első Regula. A kik könnyen halálos keppen vetkeznek, es a' bünt bünnel szaporittyák; Ezeknek közönsegesen a' gonosz lelek testi edesgetéseket, es erzekenseghes gyönyörködéseket szokot elöl adni hogy őket a' mint töltve bünekkel vadnak, ugy megh tarcsa, es a' gonos-sághnak rakását benne nagyobbicsa. A jo lelek pedigh ellenkezne, mert ezeknek lelki esmeretit szüntelen furdolya, es ugyan azon furdalás, es az ertelemnek tisztü által a' büntül ijezgeti.

Másik Regula. A kik pedigh szorgalmatossan a' vetkektül es bünektül tisztogattyák magokat, es naponként, az Isteni szolgálatban tova, es folyeb mennek, ezek eleibe a' gonosz lelek nehezségeket ád, izgato gondokat, szomorusaghokat, hamis okokat, esmas fele ezekhez hasonló fel haborításokat, hogy ezek által a' jora valo előmenetelben akadált tegyen. A jo leleknek pedigh ellenkezve ez a' szokása, hogy azokat a' kik jamborul elnek batoricsa, erősicse, biztassa, es az aitatosságnak köny hulattasit azokban fel indicza, ember ertelmét vilagosicsa, csendesseggel megh

ajándékozza, es minden akadály el tavoricson, hogy serenyebben, es györsabban a' jo cseleked[118]tek által továbba erőlkedjenek.

Harmadik. Akkor esmertetik megh a' lelki vigasztalás, mikor a' belső indulat által a' lelek fel gyulad a' Teremtőnek szeretetire: ugy hogy immar semmi Teremtett allatot nem szeret más vighre, hanem csak a' Teremtőert, midőn a' köny hullatás altalis ez a' szeretet öreghbedik. Mely könyhullatás bár a' bünökrul valo fajdalombul, bár a' Kristus kénszenvedésirul valo elmelkedesbül, 's bár mas okbulis mely az Isten dicsiretire es szolgáltyára igazán rendeltetet szarmozik. Utolyára vigasztalásnak mondatik minden hitben, remensegben es az szeretetben öröghbedés. A mellet minden vigassag mely által a' Lelek a' mennyei dolgoknak elmelkedesére, es az üdvösséghnek szorgalmatosságára, nyugadalomra, es Istennel valo bekesseghre ingerletik.

Negyedik. A lelki pusztulas viszontagh mindenfele lelki setetségh, fel haborodás, a' földi, es leghalab valo dolgokra unszolás. Vegezetre minden fele nyughatatlanságh, mozgatás, az üdvösseghrül valo bizadalmatlanságnak kísértetise, mind a' remenséghnek, 's mind a' szeretetnek ki üzője. Melybül a' lelek erzi maghaban a' szomorusaghot, lágy meleghséget, langadast, es a' Teremtő Istennek kegyelmességhérül, mint egy ketsegebe [119] esest. Mert a' mint a' vigasztalás ellenibe tetetik a' pusztulás, szintén ugy a' gondolatokis melyek ezekbül származnak magok között ellenkeznek.

Ötödik. Az el pusztuláskor semmit se vegezzük, semmit ne ujjicsunk<,> szandekunkban, vagy életünk allapattyában: hanem abban állandok legyünk, a' mit annak előtte rendeltünk vala, ugy mint az elmult napon, vagy az vigasztalásnak orájan. Mert a' mint midőn valaki abban a' vigasztalásban vagyon, melyrül oda fel szollottunk, nem maghátul, hanem a' jo lelektül igazgattatik: Szintén ugj midőn a' pusztasághban vagyon a' gonosz lelektül viseltetik; melynek igazgatása által soha jo nem vegeződik.

Hatodik. Noha a' lelki pusztasághban levőnek semmikeppen, nem kell változtatni az előbbeni vigezéseket; de ugyan hasznos a' gondviselés, es a' nagyobbítás mind azoknak, melyek a' pusztulásnak indulyával ellenkeznek: ugymint hogy az Imadsághban allando legyen, maghatul valo számvetessel, es bizonyos poenitencia tartással.

Hetedik. Valamigh a' lelki pusztulással sanyargattatunk, azt kel gondolnunk hogy az Vrtul próbálásnak okaert magunknak hagyatunk, hogy a' természet szerént ereinkelis ellenségünk boszontatásnak ellene álljunk. [120] Es ketséghe nélkül megh cselekedhetyük, midön mindenkor mellettünk vagyon Isten segítséghe ha szintén akkor nem erzetik; mivel hogy az előbbeni szeretetnek buzgosaghat az Vr el uonta, megh hagyuan mind azaltal a' malasztot, mely a' jo munkalkodásra, es az üdvösséghe megh nyeresére elegendő.

Nyolczadik. Az kisertettel vert ember, igen segíti a' türes megh tartasnak szorgalmatossághe, ugymint mely ilyen gyötrésnek tulajdonképpen ellene töt, es igyenessen ellene ál. Azert a' jo remenséggel minden biztassa maghát, es avval a' gondolattal hogy rövid üdö mulva vissza tér a' vigasztalás: főkeppen ha szent igyekezetek által (a' mint a' hatodik Regulaban mondatot) a' pusztasághnak erőszaka rontatik.

Kilenczedik. A lelki pusztasághnak főkeppen három oka vagyon. Első. Mert meltán a' lelki gyakorlásban lagy meleghegünk, es restsegünk miat, az Isteni vigasztalástul megh fosztatunk.

Masik oka. Hogy megh probaltassunk kicsodak vagyunk, es mikippen az Isteni szolgálatban, es tiszteletben, vigasztalás, es lelki ajándék, mint egy sold nélkül el jarunk, [121]

Harmadik. Hogy telljessegesen tuggyuk hogy nem a' mi ereinkből vagyon, hogy avagy fel tanallyuk, avagy megh tarcsuk, az aitatossághe buzgosághe, a' szeretetnek nagy indulattyát, a' könnyullatásnak beöseghe, avagy akar mely más belső vigasztalást: Hanem hogy mindezek Istentül ingyen adatot ajandekok, melyeket ha magunknak, tulajdonitjuk, a' kevelységhe, es hiaba valo dicsiretnek vetkeben, üdössegünk nagy veszedelmével esünk.

Tizedik. Midön ember a' vigasztalással büvelkedik jól megh gondolja, mikippen viselheti maghát pusztasághnak idejen, es ugyan akkor 's korán, lelki kemenséghe, es erőseghet szerezen magának, hogy annak erőszakát hatra nyomhassa.

Tizen edgyedik. Szüksegh hogy a' vigasztalásnak idejen ki ki maghát minden tehetsegh szerint, megh alázza, es ala valonak tarcsa; megh gondolvan mely erotlennek es tunyanak talaltatik a' pusztasaghe ostromlásában ha mingyárást Isten malasztya, es vigasztalása által megh

nem segítették. Viszontag azis melyet az pusztasagh nehezit, gondolya megh hogy az Isten malasztyával sokat tehet, es hogy ezzel minden ellenseghit könnyen megh győzheti, csak Isten erejeben remenseghet helyeztesse, es evvel lelkét erőssitse. [122]

Tizen kettődik. A mi ellensegünk aszszony ember természetit, es erkölcsöt viseli az erőtlenségben, es a' versenyességben, mert a' mint az Aszony állat a' firfiuval garázdálkodván ha láttya hogy ez fel allatot, es allando ábrázattal ellene allott, mingyarást el esik a' szive, es hatra czafo; ha penigh filéknnek es futamonak megh ösmeri, az utolso méresseghre emeltetik, es kegyetlenül rea tamad. Hasonlóképpen az ördög mind szivetül, mind erejitetül szokot el hagyatni, valahanszor megh ösmeri hogy a' lelkj bajnak rettegetlen szivel, es magas homlokkal a' kísértetnek ellent tart. Ha pedig mingyarást első erőszakon reszket es el ijedet sziveben; nincs e' vilagon oly fene vad, oly erős, es megh atalkadot ember ellenséghe, a' mely igyekeznék oly veszedelemmel, a' gonosz indulatu, es el tökellel akarattyának kívánsághát be tölteni.

Tizen harmadik. Ugyan ez a' my ellensegünk követi egy fajtalan szeretőnek szokását: mely igyekeztvén valamely tisztos embernek leanyat avagy jambor hazas társát megh ejteni, azon farad legh inkább hogy minden beszedi es minden tanacskozási titokban legyenek, es semmitül jobban nem fél, semmin inkább nem bankodik; mint ha vagy a' Leanzo attyanak, vagy a' hazas Aszony a' dolgot megh [123] mongja, tudván hogy ez által minden kívánsagha es igyekezete füstbe megyen. Hasonlóképpen azon igyekezik a' gonosz Satan, hogy az a' lélek melyet megh akar csalni, es el vesztetni, az eö csalárd be adásit tikollja. Busul pedig feletteb, es igen igen kenlódik, ha vagy a' Gyontato vagy Lelki atyának, az eö igyekezeti ki mondatnak, mert tudvan tudgya, hogy megh szigye-nítettik.

Tizen negyedik. Ez az ellenség, a' hadakban probalt Kapitány embertis szokta követni: mely a' megh szalot varat megh akarván venni, es rablani, az erőtleneb reszt ostromolya: Ezis hasonloképpen környül jarja a' lelket, es ravaszul fel keresi, micsoda jocselekedeteknek es minemü tekellelességheknek segedelmével megh erőssittet, avagy megh fogyatkozot legyen: es arrul a' reszrül minden ereje es tehetseghe szerint

rohanik az Emberre, meljrrül legh erőtlenebnek megh ösmerte lenni, avval a' bizodalommal hogy ezt eppen el rontya.

Más hasznos Regulák avagy oktatások, a' Lelkeknek iob, es böveb megh válaztására. Melyek az masodik hethes főkeppen illendök. [124]

Első Regula. Hogy tulajdona Istennek es minden jo Angyalnak ez, hogy igaz Lelki öremmel az megh inditott lelket vigaztallyák<,>: minden szomorusaghtul es fel haboritástul, melyet a' gonosz lelek szerzett vala megh szabaditván: mert ellenkezve az ördögh patvaroskodo tudománnyal az igassághnak képi alat azt a' lelekben tanált örömet <oszt> ostromlani szokta.

Masik regula. Magae az Istene a' lelket minden erre indito es előlmenő ok nélkül vigaztalni, mert tulajdon ez a' Teremtője hogy alkotmányát megh szállja, es azt az eő szeretetire telyessegesen fordicsa, vonnya, es változtassa. Akkor pedigh mongyuk hogy semmi előlmenő ok nem taláztatot, mikor sem az erzekenségheknek, sem az ertelemnek, sem pedigh az akaratnak valami olyan eleiben nem adatott, mely ilyen vigaztalásnak oka lehetne.

Harmadik. Valahánszor a' vigaztalásra előlmenő ok adatott, annak mind a' jo 's mind a' gonosz Lelek szerzője lehet, de ellenkező veghnek igyekeznek. A jo hogy a' lélek a' jónak esmeretibe, es cselekedetibe gyaporodgjek, a' gonosz pedigh hogy gonoszt cselekedgyek és el veszen[.]

Negyedik. A gonosz Lelek szokása ez: hogy a' világosságh Angyalba változtassék, es megh esmervén a' lelek [125] Istenes igyekezetit, elein engedgyen neki, de majd hogy ezektül a' magha el forditott kívánsághára edesgesse. Mert elein teteti maghát, mint ha a' jo es Istenes ember gondolatit követné, es taplálna; de az utan lassan, lassan, a' magha el rejtet alnoksághának beköban vetven törben ejti.

Ötödik. Valoban, es szorgalmatossan visgalliuk megh gondolatinkat mind kezdetin, közepin, es utolján<,>: mely mind három ha jól vagyon, jele hogy a' jo Angyaltul adatnak azok a' gondolatok: ha pedigh ertelmünk okoskodása által valami adatik, avagj követezik, a' ki magaban

gonosz, avagy a' jotul el fordito, avagy kisseb jora indito annál, melliet annak előtte keresve el vighezet vala követni, vagj ha maghat a' lelket farásztya, kisergeti, fel haborittya, el viven az előbbeni nyugadalmot, békességhe, csendességhe, nyilván valo hogy az olljan gondolatnak a' gonosz Lelek szerzője; ugjmint a' lelki haszonnak szüntelen valo ellen-seghitül.

Hatodik. Valamennyiszer történik valami be adásban ellenségünket a' kigyó fark által megh esmernünk úgy mint a' gonosz véghe, mellyel mindenkor be színli maghát akkor igen igen hasznos vissza vennünk az egész okoskodást, es megh jedzeni, micsoda fogást töt legyen a' jo gondolatnak elein; es mikippen az előbbeni lelki edesseget es csendesseget lassan lassan el tavoztatni, es a' magha [126] merget be önteni kezdette, hogy ilyen proba által megh esmert csalardsaghát, ez utan könnyebben el kerülhessük.

Hetedik. Azokat kik az üdvösseghnek dolgaiban előmennek, mind a' két Lelek be színli lelkekben<,>: de külemb<s> 's külemb modon. A jo lelek gyengen, csendessen, es edesdeden, mint egy taploban esöcsep. A gonosz lelek pedigh kemennyen, kedvetlenül, erőszak keppen, nagy zörgessel, mint a' zapor esö a' kö sziklára. Azokkal pedigh a' kik naprul napra a' gonossághba nőnek ellenkedő modon történik. Mely külembezésnek ez az oka: A mint akar melyik Angyalnok hasonlatos, vagy nem hasonlatos, a' leleknek rendelése. Mert ha akar melyik lelek maghaval ellenkedőnek tanallja, zörgessel, es ütessel (mely könnyen megh esmertetik) egybefoglallia velle maghát. Ha pedigh magához illendőnek tanallia, úgy mint magha megh nyitot hazához csendesseggel be megyen.

Nyolczadik. Valahanszor minden elől adott ok nélkül a' vigasztalás jelen vagyon, noha ez alatt, ugymint Istentül küldet, a' mint oda fel mondank semmi csalardsagh nem lehet; De ugyan szükséghe hogy figyelmetessen, es szorgalmatossan, megh valaszszuk a' jelenvalo vigasztalásnak idejet, a' majd el jövendőtül, melybe mégh buzgo a' lelkünk, es az a' minap elvett Isten jo akarattyának [127] maradokit megh erzi, mert gyakran történik, hogy ebben az utolso üdőben, vagj szokásbul, okoskodásbul, es tulajdon itéletünkbul, vagy a' jo, 's gonosz lelek izgatásából nemelleyeket erzünk, avagy rendelünk, melyek mivel hogy

magatul az Istentül rend nélkül nem adatnak, okos visgalást kívánnak, minekelötte joknak vallyuk, avagy cselekedetbe hozzuk.

Nemely Regulak, vagy oktatások az Alamisna adásra szükségesek.

Elsö Regula. Ha valamit el osztogatni akarunk azok között kikkel vér szerint, avagy baratsaggal egyezünk, azokrul mellyekhez, inkább hajtunk, szükséggh hogy negy Regulát (mellyeket egy reszent immar megh irtunk, midön a' megh választásrul szollottunk) lelki szemünk elöt visellyünk. Elsö ez legyen. Hogy azokhoz valo indulatunk, igyenest az Isteni szeretetbül szarmazzék, mely szeretetet szükségghes megh erzenünk hogy gyükere, es oka minden Anyankfiainkhoz es barátinkhoz valo indulatinknak, es azon legyünk, hogy a' jelenvalo dologhban, legh inkább ez világoskodgyék.

Masodik. Hogy megh gondolljuk ha valaki más a' kinek a' magunkehoz hasonló állapotot, es egy fele tökelletesseget kívánnánk, hasonló dologrul velünk tanacskoznek; a' mint ennek tanacsolnánk hogy rendelné el osztogatását: miis cselekedgyünk. [128]

Harmadik. Gondolljuk megh ha mingyarást ez osztogatás után megh kellenék hálnunk <,>: es a' mint kívánnánk, hogy cselekedtünk volna, ugy cselekedgyünk.

Negyedik. Hogy által lássuk utolso itiletnek napját: es a' mit akkor választanánk, e' mostani ketseghes dologhban azt megh tarcsuk.

Ötödik. Hogy valahánszor erzüik indulatunkat azokhoz hajolni, melljekhez valami kötelessegünk vagjon, a' negy adot Regulat jól megh gondollyuk, es az szerent indulatunkat megh visgállyuk, mind addigh az Alamisnárul es az el osztásrúl semmit sem gondolkodvan valamig szivünkbul le nem tettü<n>k ha valami gánts benne tanaltatnek.

Hatodik. Noha az Egyhazi jövedelmet, azok a' kik az Egyházi melto-sághban vannak bün nélkül el osztogathattyak: de mivel hogy soknal izagato gond tamad, hogy ne talám az igasságon fellyül magokra költenének; hasznos hogy az oda fel adot Regulak szerént ki ki allapattyát es eletit igazan el rendellye.

Az oda fel elöl számlált, es más sok fele ok miat azoknak ki szolgáltatásában mellyek magunk személyünkre állapotunkra, hazúnkra avagy cseledinkre ki adatnak, legh job, es legh bátorságosb az el osztogatásban

hogy magunk alkalmatosságunkra valokbul minden tehetsegünk szerent el vonnyunk, es legh közeleb járulyünk az feö [129] Papnak példájához JESVS Christus Vrunkhoz: mivel hogy a' Carthagoban tartot közenseges gyülekezetben, a' hon Sz. Agostonis jelen vala, vegeztetet hogy a' Püs-pök hazi eszköznek ala valonak es szegennek kellessek lenni. Es ez minden fele rendben illendö kinek kinek szemelye es állapotya szerent. A mint a' hazásaknak példat attak vala az Sz. Joakim es Anna, melyek három reszre osztottak minden jövedelmeket: ugy hogy egyikét Szegenyeknek adnák, a' masikat a' Templomra, es Isten szolgáltyara szentelnék: a' harmadikat magok szükséghekre tartanák.

Némely tanusagok fel jegzésre meltok, az izagato gondok megh választásra: melyeket az ördögh a' lelekben fel indit.

Elsö Közönsegesen Izagato gondnak mongyuk azt mikor szabad akaratunk indulattyából, es magunk szerént itiletünkbul valamit el vegezünk bűnnek lenni, a' mi nem bűn, a' mint, ha valaki eszebe veszi hogy a' földön polyvabul formalt keresztet által menve labaival megh nyomta, ezt bűnnek tartana. De tulajdon ezt nem izagato gondnak, hanem inkab tevelyö itilésnek kell mondanunk. [130]

Masodik. Mert tulajdon az igazato[!] gond ez, valahanyszor az illyen keresztnek, megh tapodása után, vagj valamelj gondolat, beszéd avagj cselekedet után, fel tamad bennünk mint egy tett bűnrül gyanoságh. Es noha más felöl eszünbe jün, hogy semmikeppen nem vetettünk, de ugyan erzünk valami ketelkedést es haboritást lelkünkben, mely az ördöghtül fel indittatott.

Harmadik. Az első ugy mint nem tulajdon igazato gondnak mo<n[?]>dgyatul el iszonyodgyunk a' mint a' tevelyéstül. A' masik pe-nigh egy ideigh (feökeppen ha csak mostan kezdetet az illetnek jobbitása) nem kevéssé segiti a' lelki dolgokban munkalkodo lelket, midön ezt csudalatoskeppen tisztittyta es minden bűnnek jegyetül el fordittyta, a'ma Sz. Gergelynek mondása szerent: A jambor leleke ottannis vetket esmer-ni a' hol vetek nincsen.

Negyedik. Ravaszul rea vigyaz az ellenség, micsoda minden embernek lelki ismereti, ha vastage avagj gyenge, es a' melyet gyengenek tanál lenni, megh sokkal gyengebnek igyekezik azt tenni, es az utolso

szorgalmatossághra hozni, hogy így nyomorultul megh haborítottatvan utollyára a' lelki előmenetelről le vegye. Tudniillik ha oly lelekre tanál, a' mely nem csak a' halálos, es a' bocsanando bűnnekis helt nem ád; De még (hogy ugy szollyunk) [131] a' bűnnek arnyekat sem szenved; akkor mivel hogy tulajdonkeppen valo bűnben nem ejtheti, arra igyekezik ez illyen lelket hozni, hogy bűnnek higye lenni, a' hol semmi bűn nincsen, ugy mint valami szorul vagy hirtelen gondolatrul. A temerdekek lelki esmeretet penigh külemben: mert ezt nagyobb lelki temérdekseghre vinni igyekezik hogj az a' ki annak előtte a' bocsanando bünt restelte el kerülni, mostan a' halálostis kevésre becsüllye, es naponként kevessebet ezekről gondolly<uk>on.

Ötödik. Hogy a' Lelek a' lelki utban előb mehessen, szükséghe hogy az ellenséghnek ellenkező reszet kövesse: ugy hogy, ha az ellenségh a' lelki esmeretet tagítani akarná, ez szoricsa, ha az ördögh igen szoritani kívanná a' Lelek tagicsa. Mert így történik hogy el kerülven mind a' két resznek veszedelmét, a' lelek a' nyugadalmos es batorsaghos közepire jusson, es szüntelenül abban megh maradjon.

Hatodik. Valahányszor akarván valaki szollani avagy valamit cselekedni, a' mi a' közönseges Anyaszentegyháznak szokásival, avagy az Előjaroi értelmivel nem különbözik, es Isten dicsiretire igyekezik; Ha kívül valami adogatás rea ütközik igyekezven embert el inteni hogy azt ne szollja, avagy ne cselekedgye a' mit magaban el rendelt vala, elő<1> hozvanis vagy a' hiaban valo dicsiretnek, vagy más valami gonosz-sághnak festett veszedel[132]mét: akkor Istenhez fel emelye ember elme-jét, es ha látja hogy a' szo, vagy cselekedet Isten dicsiretire menendő, vagy hogy aval nem ellenkezik; igyenessen a' be adogatás ellen meny-nyen, es az ellene zörgő ellenséghnek Sz. Bernardal felellyen: Se el nem kezdtem, se el ne hagyom te eretted.

Egynehány megh tartando Regula, hogy az igaz értelmü Szentegyházzal igazan edgyet ercsünk.

Első. Felre vetvén minden tulajdon iteletünket, mindenkor kész, es alkalmas akarattal legyünk a' Kristus jegyessenek es Sz. Anyánknak

szofogadásra, mely igaz értelmű, közönseges, rend fejedelmes, szent gyülekezet.

Másik regula. Illendő hogy dicsirjük a' szokot bünekrül Paphoz valo gyonást, es az Vrnak esztendönként el vitelit, noha dicsiretesb ehez minden heten, avagy bár csak egyszer minden hónapban, illendő moddal járulni.

Harmadik. Ajanlani Kristus hiveinek hogy gyakorta, es aitatossan a' Sz. Mise aldozattyát halgassák. A mellet hogy az Egyhazi enekleseket, Soltarokat, es a' Templomokban [133] avagj azokon kivülis a' hosszu es beö Imadsághokat es hogy nagyra becsüllyek az Egyhazi rendeknek naponként parancsolt soltár mondast, es az bizonyos aitatosságokra el rendelt üdöket.

Negyedik. Mindenkor dicsirni az Egyhazi rendeket, es Szerzeteket, es a' nötelenséghet avagy szüzesseget a' hazossagnál fölljeb becsülni.

Ötödik. Joknak vallanj a' Szerzetesek fogadásit, a' Tisztasaghnak, Szegenységhe nek es holtigh valo engedelmességhe nek meg tartasirul, a' töb tökelletesseghnek es parancsolat kívül szabad akaratu jo cselekedetivel. De feljedzésre meltó; Mivel hogy a' fogadas csak azokra nez, melyek a' keresztyen életnek tökelletesseghére vezlerök, másokrul, melyek inkab a' tökelletesseghre akadályosok, ugy mint a' kereskedés avagy hazosság: azert ezekrül soha fogadást nem kel tenni.

Hatodik. A mellet a' Szenteknek tagjait, csontyait, melyeket Reliquiáknak mondunk, tisztelljük, es ezekhez segítseghre hívó töt imadsagokkal dicsirjük, a' Templomokban rendelt üdökben bizonyos aitatosságokat, bucsujárásokat, Indulgentiakat, eghö viasz gyertyákat, es töb ilyen aitatossagha, es sz. iletre segitö eszközöket meg becsüllyük[.] [134]

Hetedik. Nagjra becsülteni a' hús eteltül valo megh tartoztatást es a' bütelest: ugmint a' negyven napi büjtet, a' negy Kántort, bizonyos ünnepek elöt valo bütelést, Pentek es Szombat napnak a' többivel edgyüt melyeken szokás szerént csak aitatosságbul sokan büjtelnék<,>. Ezek mellet, a' szabad akaratbul fel vet testi sanyargatásokat melyeket Poenitencianak mondunk: 's ezek pedig belsök es külsök.

Nyolczadik. Dicsirni a' Templomoknak fel építését, azoknak ekésítését, csinosgatásit: Szenteknek kepeit; ugy mint azert becsülletre meltók a' mit jelentenek.

Kilenczedik. Erössíteni, feőkeppen Ecclesianak minden parancsolat-tyat, semmikippen ezek ellen nem vinnya; hanem minden keszülettel az ellene vivoktul ezeket oltalmazni.

Tizedik. A regi Atyáktul es Előljároinktul adatot rendeleseket, parancsolatokat, kezrül keze tanításokat, szokásokat, szorgalmatosan joknak valani. Es noha nem tanaltatik mindenüt ezek közt a' kevánt, es szükseghes tökellelesség, de ugyan ha valaki ezek ellen vagy a' közenseghes praedicallásban, avagy köz beszedbenis szollana; inkab kárvallásra es botrankozásra okot adna, hogy sem haszonra avagy jobbitásra: Mert ez ilyen beszédből csak busítás, es gyalázás köuetkezik a' kösség közt, [135] Fejedelmi es Lelki pasztori ellen. Szüksegh tehát hogy ennyhjsük ez ilyen szidalmazást. De mindazáltal a' mint káros a' tavol levő Elöl valokat a' kössegh elöt megh ugatni, es gyalázni: ugy viszontag hasznos ezeket titkon megh inteni, melyek ha akarja ezt a' nyavalyát megh orvosolhatyák.

Tizen egyyedik. Az Szent tudományt nagyra becsülleni: mind azt a' ki tettetöt , 's mind a' ki oskola beli mondatik. Mert a' mint a' reghi Sz. Doctoroknak es Tanitoknak, ugy mint Jeronymusnak, Agostonnak, Gergelynek, es ezekhez hasonloknak fel tet czelljok vala, a' hivek lelkeit az Isten szeretetire es szolgálattyára indítani: ugy tulajdon a' Sz. Tamásnak, Bonaventurának, es a' töb mostani Sz. Írásban jól tudóknak; az öröki <di> üdüösség, szükseghes tudományokat tökelletesben tanítani, es megh magyarázni, a' mint illet az eő üdejekben es az után eretnek-séghekbül tamadott tevelygeseknek megh hamissítására. Mivel hogy ez ilyen Doctorok, a' mint üdö szerent utolsobbak, nem csak a' Sz. írásnak értelmivel fel ekessittettek, es a' reghi Sz. Atyák irasival megh segittettek: De az Isteni világossitással, az Sz. gyülükezeteknek<,> vigezsisivel, es a' külembfele Anya Szentegyháznák rendelisivel, üdvössighünk segítseghére igazan elnek es oktatnak bennünket. [136]

Tizenkettődik. Fedhető es el tavoztando az a' hasonlítás, mely a' földön valok közt (noha ezekis dicsiretre meltök legyenek) es a' Isten szentei közt tetetik mondván: Ez tudossab Sz. Agostonnal, ez más Szen[!] Ferencz. Ez egyenlő az Szentségben Sz. Pallal. avagy némely tekelletesegben nem alacsonyab.

Tizen harmadik. Végezetre hogy a' közönseges Anya-Szent egyházal mindenekben egy akaratuk, es egy formajuk legyünk: ha valamit a' mi nekünk fejérnek latzik lenni feketenek magyarázna, tartozunk, hogy miis feketenek mongyuk. Mert ketségh nélkül hinnünk kel hogy Vrunk JESVS Kristusnak es az igaz értelmü Ecclesiának, az eö jegyesenek egy lelke legyen, mely által igazgattatunk, es vezerlettetünk az üdvösséghre: nemis más az Isten a' ki reghen atta az Tizparancsolatot; annal, a' ki most tanittya, es igazgattja az Anyaszentegyházat.

Tizen negyedik. Arrais jól vigyázzunk hogy noha minden ketségh nélkül igaz hogy senki más nem üdvözül, hanem csak a' ki Istentül elől el rendelt: de ugyan eszesen kel errül szollani, hogy ne talám az Isteni malasztot es az Elölrendelést felyeb ki terjesztvén, a' szabad akaratnak ereit, es a' jó cselekedeteknek erdemit latassuk ki rekeszteni: vagj ne talám ezeknek igaz igassagh [137] fölet többet, tulajdonitvan, azokat a' mellet kissebbicscsük.

Tizen ötödik. Hasonlo ok miat az elől el rendelésrül valo gyakor beszednek bekét hagyunk, es ha neha elő hozatik, oly mertekletesseggel legyen, hogj a' népnek ne adassék alkalmatosságh valami tevelgésre, es mondásra: hogy ha az üdvösseghemrül, avagy el karhozatrul el rendeltet, bár gonoszul, 's bár jól cselekedgyem máskeppen nem törtenhetik: miokaért sok jó cselekedetet el mulatnak, es más sok üdvösseghre valo segítsegetis.

Tizen hatodik. Törtenik ugyan gyakorta hogj a' hitnek mod nélkül valo dicsiretibül minden megh választás es megh fejtés nélkül, oköt vegyen a' nép a' jó cselekedetekben valo tuny<á>asághra, melyek a' hitnek előljároi, vagj köuetői, de immár az szeretetnek kötelesseghvel ki formaltatot.

Tizen hetedik. Az Isteni malasztul ugj praedicálllyunk hogy a' halgatokban valami halalos tevelygesre alkalmatossaghot ne indicsunk el ragadván szabad akaratunkat. A malasztul szabad ugyan szollanunk, de csak közensegesen es a' mennyire Istennek nagyob dicsiretire illendő, alkalmaztatván magunkat ezekre a' veszedelmes [138] üdökre; hogy ne talám mondgják, hogy ember szabad akaratul nem elhet, es hogy a' jó cselekedeteknek hathatoságok nincsen.

Tizennyolczadik. Noha nagy dicsiretre méltó es igen hasznos, csupan Szeretetbül Istennek szolgálni; mindazonáltal igen igen ajánlásra méltó eö Sz. Felseghe felelmeis. Es nem csak az melyet fiui felelemnek mondunk, mely aitos es Szent, hanem azis, melyet Szolgai félelemnek mondunk: ugmint embernek igen igen hasznos, es gyakorta szükséghes hogy a' halálos bünbül, midön abba törtenik esnünk hamarsággal igyekezünk fel kelni, melytül megh szabadulván; könnyebben az fiui filelemhez, ugmint Istennek leg kedvesbhez lephetünk, mely filelem nekünk az Isteni szeretettel egyesseghez szerez; es azt megh tartya. [139]

*Rendi az Elmélkedéseknek, Hozzá tételeknek, es Feljedzéseknak,
melyek ebben a' könyvben foglaltatnak .*

Feljedések, hogy mind az a' ki adgya, 's mind a' ki veszi a' lelki gyakorlást megh segitsek	1.
Első Hét	
Kezdeti avagy fundamentoma a' Gyakorlásnak	11.
Rész szerent lelki esmeretnek vizsgálása	12.
Közönseges lelki esmeretnek megh vizsgálása. <modgya>	15.
Közönseges lelki esmeretnek megh vizsgálásra szolgaló modgya.	19.
Közönseghes gyonásnak es az Ur elvetelenek modgja.	20.
Első gyakorlás. A három lelki tehetsegnek, a' három féle bün körül megh szemlélése.	21.
Második gyakorlás. A bünekrül	25.
Harmadik. Az első es második gyakorlas visszahozása.	28.
Negyedik. Hasonlo a' felsőhez.	29.
Ötödik. A Pokolrul.	30.
A gyakorlásra való üdönek el rendelése	31.
A gyakorlásnak job voltára hozzá tételek.	32.
A poenitentiáról, es testi sanyargatásrul	34.
Más negy fel jedzesre való	35.
Második hét.	
Vrunk Kristus országának megh szemlelese	37. [140]
Első Napnak első Elmélkedés. Vrunk megh testesülésérül.	40.
Masodik megh szemléles. Vrunk születésérül	43.
Harmadik; A kettőnek Visza hozása	45.
Negyedik hasonló	45.
Ötödik, A két gyakorlásrul, az öt erzekenseghnek belső illetése.	46.
Öt fel jedzés	47.
Masodik napra rendelt megh szemlélések	49.
Harmadik napra etc.	50.
A külömb féle emberi életnek állapattyarul elől járás	51.
Negyedik napra etc. Két zászlórul elmelkedés	52.

Ugyan ezen a' napon. Három rendbeli emberről	55.
Ötödik napra etc.	57.
Hatodik, Hetedik, Nyolczadik es Kilenczedik napra.	58.
Tizedik, Tizenegyedik, tizenkettődik napra	59.
Három megh jegyzendő dologh.	59.
Három alázatossághnak modgya.	60.
A megh választásra elől járás	61.
A megh választásra bevitel.	62.
A megh választásnak három idejéről	63.
A jo megh választásnak első modgya.	64.
A jo megh választásnak másik modgya	66. [141]
Eletnek megh jobbitásáruul vagy megh ujjításáruul.	67.
Harmadik Hét.	
Első megh szemlélés. Az utolso Vacsoráruul	68.
Masik. A kertben törtent titkokruul.	71.
Negy feljedzés	72.
Második napra rendelt szemlélések.	73.
Harmadik napra etc.	74.
Negyedik, ötödik, es hatodik napra etc.	74.
Hetedik napra etc.	75.
Feljedzések	75.
Etel 's ital mertekletességhérül Regulák	76.
Negyedik Hét	
Első megh szemlélés. Údvözitönk feltámadásáruul	78.
Egynihány feljedzés	80.
A lelki szeretetre ingerlö megh szemleles	82.
Harom Imádsághnak modgya. Első	85.
Masik Imádsághnak modgya	88.
Ehez szolgáló Regulák	89.
Harmadik Imádsághnak modgya	90.
Ehez szolgáló Regulák	90.
Urunk JESVS Christus életének titkai.	
Fel jedzés	93. [142]
Údvözitönk megh testesülésérül	93.
A boldogsághos Szüz Ersebethhez menetelirül	94.

Üdvöztünk születésirül.	94.
Pasztorokrul.	95.
Vrunk környül metelésérül	95.
Harom Magusrul	96.
A boldogságos Szüz megh tisztulásárul.	96.
Üdvöztünk Aegyiptusban futásárul	97.
Üdvöztünk tizenkét esztendös korátul harminczigh.	98.
Templomba fel menetelirül	98.
Vrunk keresztelísirül.	98.
Vrunk kisirtetirül.	99.
Apostolok hivatalirul	99.
Vrunk első csudájárul.	100.
Az árasok Templombul első kihanyásárul.	100.
A hegyen valo beszedrül	100.
A tengeri indulatnak megh csendesítésirül	101.
Vrunk Tengeren járásárul	101.
A prædicallásra el küldet Tanítványokrul	102.
Maria Magdolna megh tereserül	102.
Öt ezer Embernek Taplálásárul.	103.
Kristus szine változásárul	103.
Lázár fel tamasztásárul	104. [143]
Bethaniai Vacsorarul	107.
Virágh Vasarnaprul.	104.
A Templomban prædicallásárul	105.
Utolso Vacsorárul.	105.
Vacsora utan a' kertben történt titkokrul.	
Kristus megh fogásárul es Annashoz vittetésérül	106.
Kaiphás házána történt dolgokrul	107.
Pilatus elöt valo vadolásárul	107.
Haerodeshez vittetésrül	107.
Haerodestül Pilatushoz vissza küldet JESVSrul.	107.
Halálra íteltet, es fel feszítettet JESVSrul.	108.
A köröszt fán történt titkokrul.	108.
A temetésnek titkairul	109.
Vrunk halottaibul fel tamadásárul, es első megh jelenésérül.	110.

Masodik megh jelenéséről	110.
Harmadik, negyedik, ötödik megh jelenéséről	111.
Hatodik megh jelenéséről	112.
Hetedik es nyolczadik megh jelenésről	113.
Kilencedik, Tizedik, Tizenegyedik, Tizen kettődik <es 13dik>. ...	114.
Tizenharmadik megh jelenéséről.	115.
Vrunk Menybe menetelirül.	116.
Hasznos Regulák.	
A lelki indulatoknak megh választására	116.
A lelkeknek job, es bőveb megh választására	123.
Az Alamisna adásról.	127.
Az izagato gondoknak megh választására.	129.
Hogy az Anya Szent egyházzal egyet ercsünk	132.

Személynévmutató

- Ádám 30
Ágoston, Szent 93, 96
András, Szent, apostol 51, 74
Anna, prófétaasszony 73
Anna, Szent 93
Annás 60–62, 80, 101
Aquaviva, Claudio 7
Archelaus 73
- Barabás 80
Bernát, Szent 10, 94
Bladus, Antonius 7
Bogár Judit 11
Bonaventura, Szent 96
- Calveras, José 7
Cosmerovius, Mattheus 12
- Dalmases, Cándido de 7
Dávid 72, 78
- Ebeczky Sándor 10
Elffen, Nicolaus 8, 11, 13
Erzsébet 52, 71, 100
Éva 30
- Farkas Antal 13–15
Ferenc, Assisi Szent 96
Ferenc, Xavéri Szent 11
Frusius, Andreas 7
Fülöp, Szent, apostol 75
- Gábor Csilla 11
Gábrriel, Szent, főangyal 41, 71
Gergely, I., Szent, pápa 93, 96
- Hemerken, Thomas (Kempis Tamás) 40
Heródes, I., Nagy 73
Heródes Antipász 61, 81, 101
Hevenesi Gábor 8
- Ignác, Loyolai Szent 7–13, 17
Illés 77
- Jakab, Szent 85
Jakab, Szent, idősebb, apostol 77
János, Keresztelő Szent 71, 74
János, Szent, apostol 52, 58, 61, 74, 75, 77–82, 84
János, Szent Péter apja 85
Jeromos, Szent 96
Jézus Krisztus 7, 11, 18, 22, 29, 31, 33–36, 38–43, 45–49, 51–53, 55, 59–61, 63, 64, 68, 69, 71–87, 93–95, 97, 99–101
Joachim, Szent 93
József, Arimateai 82, 85
József, Szent 42, 43, 72, 73
Júdás, Iskarióti 58, 59, 78–80
- Kaifás 61, 62, 80, 101
Kazy Ferenc 9
Kecskeméti János 8, 11
Kempis Tamás → Hemerken, Thomas
Kürner, Johann Jacob 12, 13
- Lanczmar Márton 10, 12
Lázár, Szent 52, 78, 101
Lippay György 9, 12
Lucifer 47, 48
Lukács László 9, 10, 12
Lukács, Szent 42, 46, 52, 61, 71–75, 77, 79–82
- Maczák Ibolya 8
Magdolna → Mária Magdolna
Malkus 59
Mária, Jakab anyja 83
Mária Magdolna, Szent 77, 78, 83, 101
Mária, Szűz 11, 41, 42, 61, 64, 68, 71, 72

Márk, Szent 59, 61, 74, 79–83
Márta, Szent 77
Máté, Szent, apostol 51, 52, 55, 58, 59,
61, 72–83, 85
Molnár Antal 9
Mózes 77

Nádasi János 8, 11
Nagy Anna 8
Nikodémus 82

Paintner Mihály 10
Pál, Szent, apostol 55, 85, 96
Péter, Szent, apostol 59, 74, 76–80, 83–
85
Petruch Antal 9, 13
Poncius Pilátus 61, 62, 80, 81, 101
Pribely Ferenc 14

Simeon 73
Simon 78

Simon → Péter, Szent, apostol
Simon, Cirenei 81
Sommervogel, Carlos 9, 10
Stoeger, Johann Nep. 10

Szalómé 83
Szelestei N. László 8

Tamás, Aquinói Szent 96
Tamás, Szent, apostol 84
Trinckel Zakariás Ignác 12
Tüskés Gábor 8, 11

Vid László 9

Wesselényi Ferenc 12

Zebedeus 75, 79